HET LAND VAN AALST

Tijdschrift van de
Geschiedkundige
Vereniging
Het Land van Aalst

Het Land van Aalst
DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

Uitgegeven door de geschiedkundige vereniging "Het Land van Aalst", met de steun van de Vlaamse Gemeenschap, het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen en de Stad Ninove.

Prijs voor een jaarabonnement:
Leden: 550 fr./13,63 € - Steunende leden: 800 fr./19,52 € - Beschermende leden: 1.200 fr./29,27 €
Te storten op rek. 000-0586911-61 van Het Land van Aalst,
Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem.

De vereniging werd opgericht in 1949 en heeft als werkgebied de gemeenten van de vroegere bestuurlijke eenheid "Het Land van Aalst" in haar grootste uitgestrektheid, alsmede van enkele aangrenzende Oostvlaamse gemeenten (grosso modo de streek tussen Schelde en Dender). Initiatiefnemers en stichters waren + Albert Van Lil (beheerder 1949-66) en + Jozef Van Overstraeten (voorzitter 1949-52). Tot de stichters hoorden eveneens + Arthur Broeckaert, + Hendrik Vangassen (voorzitter 1954-63), + Jozef Van Cleemput, + Jozef De Brouwer, + Valère Gaublomme, Frits Van Acker, Basiel Boel, + Marcel Cornelis en + Jules Pieters. Latere voorzitters waren + Jozef Borremans (1953-1954), + Frits Courteaux (1963-1980) en Luc De Rijck (1980-1984) erevoorzitter.

Het bestuur van de vereniging is als volgt samengesteld:
Luc Robijns, voorzitter
Marcel Cock, ondervoorzitter
Basiel Boel (erebestuurslid), Freddy Caudron, Lieve De Mecheleer, Marc Uyttersprot (bibliothecaris-archivaris), Geert Van Bockstaele (beheerder), Mieke Van Damme, Dirk Van de Perre (redactiesecretaris), Georges Vande Winkel (bibliografie), Bart Van Langenhove, Wilfried Vernaeve (verslaggever).

Ledenadministratie en algemene correspondentie:
Geert Van Bockstaele, Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem
tel. en fax 09 360 19 04
Redactiesecretariaat en toezending kopij:
Dirk Van de Perre, Hoogstraat 23, 9401 Ninove-Pollare
tel. 054 33 73 27

E-mail: landvanaalst@wol.be
Website: http://users.skynet.be/sky39205/lva.html

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.
Verantwoordelijke uitgever: Dirk Van de Perre
Zetel van de vereniging: Tulpstraat 1, 9308 Aalst-Hofstade
Kaftontwerp: Bart Maris
Druk: De Riemaecker Printing, Nukerkeplein 9, 9681 Nukerke 055 21 14 04

ISSN 0778-7731

BIBLIOGRAFIE VAN DE GESCHIEDENIS VAN HET LAND VAN AALST 1999 (MET AANVULLINGEN UIT VORIGE JAREN)

Georges VANDE WINKEL
Wilfried VERNAEVE

met medewerking van Marcel Cock, Lieve De Mecheleer, Luc Robijns, Marc Uyttersprot, Geert Van Bockstaele, Mieke Van Damme, Dirk Van de Perre, Bart Van Langenhoven

O. ALGEMEENHEDEN

Bibliografieën van scripties en verhandelingen (013)

1 - [LICENTIAATSVERHANDELINGEN], *Licentiaatsverhandelingen in de Geschiedenis. Academiejaar 1997-1998. Samenvattingen*, (*Studia Historica Gandensia. Publikaties van de Opleiding Geschiedenis van de Universiteit Gent*, 287) , Gent, Studia Historica Gandensia en OSGG (Oudstudenten Geschiedenis Universiteit Gent), 1999, 215 p.

2 - RYCKAERT M. [Gent]; FRANCOIS L. (med.) [Gent]; CLOET M. [Leuven], *Licentiaatsverhandelingen Geschiedenis betreffende het oude graafschap Vlaanderen en de provincies West- en Oost-Vlaanderen. Universtiteit Gent 1996 1997. Universiteit Leuven 1996 1997*, - *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis*, 133, 1996, p. 216-219; 134, 1997, p. 259-263.

3 - VIJGEN Ingeborg (red.), *Samenvattingen van Licentiaatsverhandelingen en Proefschriften in 1998 aangeboden in de Studierichting Geschiedenis van de KU Leuven*, Leuven, Departement Geschiedenis/Vereniging Historici Lovanienses/Afdeling Oude Geschiedenis, 1999, 232 p.

Bibliografieën van tijdschriften (014)

4 - DENEEF Roger (e.a.), *ML Overzicht. "Monumenten Landschappen" 1982-1998*, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Afdeling Monumenten en Landschappen, 1999, 46 p.

Chronologische inhoudsopgave, overzicht volgens trefwoorden (waaronder ook plaats- en persoonsnamen) en auteursindex.

5 - KEMPENEERS Paul; CLAUWAERT Christel (med.); GOOSSENS Gerd (med.); JANSSENS Nora (med.); LEPEE Silke (med.); SWEERTVAEGHER Rosalinde (med.); VAN GENECHTEN Hildegarde (med.), *De Brabantse Folklore en Geschiedenis. Register 149 (1961) - 292 (1996)*, Leuven, Provincie Vlaams-Brabant, 1999, 265 p.

Gebaseerd op scripties van studenten aan de afdeling Bibliotheekwezen van de Provinciale Leergangen voor Opleiding en Bijscholing van (Vlaams-)Brabant, op de titelpagina als medewerkers bestempeld. Bevat achtereenvolgens een overzicht van de verschenen nummers (i.e. een concordantietabel tussen jaargang/nummer en jaar/maand), een overzicht van de bijdragen (alfabetisch op auteur) en van de mededelingen (idem), een trefwoordenlijst op de jaargangen (alleen met verwijzing naar nummer en beginpagina van het gepubliceerde artikel)en een klapper op illustraties. De publicatie is door deze opzet nauwelijks bruikbaar.

6 - VANDE WINKEL Georges; VERNAEVE Wilfried, *Het Land van Aalst 1949-1998. Systematisch register op de jaargangen 1-50 van het geschiedkundig tijdschrift met indices op auteurs-, persoons- en plaatsnamen*, Aalst, Geschiedkundige vereniging Het Land van Aalst, 1999, 157 p.

Vakbibliografieën (016)

7 - BOUDIN Hugh Robert, *Bibliografie van het Belgisch protestantisme 1781-1996. Bibliographie du protestantisme belge 1781-1996*, Brussel, Editions Prodoc Uitgaven, 1999, 1065 p.

8 - HENDRICKX Frans, *Literatuuroverzicht 1997 van de vroomheidsgeschiedenis, voornamelijk in de Nederlanden (met aanvullingen uit vorige jaren)*, - *Ons Geestelijk Erf*, 72, 1998, p. 293-412.

9 - OOMS H.J.F. (o.f.m.), *Publikaties over de Franciscaanse familie in de Nederlanden 1996*, - *Franciscana*, 52, 1997, p. 263-279.

10 - ROGGEN H.R., *Publikaties over de Franciscaanse familie in de Nederlanden 1997*, - *Franciscana*, 53, 1998, (4), p. 221-228.

11 - ROGGEN H.R., *Publikaties over de Franciscaanse familie in de Nederlanden 1998*, - *Franciscana*, 54, 1999, p. 239-244.

12 - ROGGEN H.R., *Publikaties over de Minderbroeders der Vlaamse provincie 1997*, - *Franciscana*, 53, 1998, (4), p. 229-237.

13 - JACOBS Marc; VANBELLINGHEN Marianne, *Ambachten in de Zuidelijke Nederlanden (voor 1795). Een bijdrage tot de samenstelling van een bibliografische lijst van studies verschenen in de 19de en 20ste eeuw*, - *Oost-Vlaamse Zanten*, 74, 1999, (3), p. 185-320.

Alfabetisch op auteur. Registers op plaatsnamen en beroepen. De elektronische versie kan worden geraadpleegd in het Centrum voor de studie van Preïndustriële Productieprocessen en Arbeidsverhoudingen (PIPA) van de VUB (Pleinlaan 2, 1050 Brussel) en in het documentatiecentrum van het Vlaamse Centrum voor Volkscultuur (Gallaitstraat 76, 1030 Brussel).

14 - WIENEN Marijke; DESMET Lynsey, *Tijdschriftenschouw 1999*, - *Volkskunde*, 100, 1999, (1), p. 129-147; (2), p. 218-246; (3), p. 340-357; (4), p. 435-441.

15 - VAN HEESCH J., *Bibliographie de la numismatique belge 1997. Bibliografie van de Belgische numismatiek 1997*, - *Revue belge de Numismatique et de Sigillographie. Belgisch Tijdschrift voor Numismatiek en Zegelkunde*, 144, 1998, p. 201-214.

16 - ART Jan (red.); BOURGEOIS Jean; CROMBE Philippe; DE MEULEMEESTER Johnny; LALEMAN Marie Christine; THOEN Hugo; VERMEULEN Frank, *Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente? 4: Archeologie*, Gent, Centrum voor Geschiedenis Universiteit Gent en Stichting Mens en Kultuur, 1999, 478 p.

17 - [INTERNET], *Internet en Geschiedenis*, Brussel, SOMA, 1999, XXVIII p.

Dit "dossier",gepubliceerd door het Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (SOMA) verscheen als bijlage bij het "SOMA-Berichtenblad", nr. 33 (winter 1999) en bevat verwijzingen naar internetsites die relevant zijn bij de studie van de eigentijdse geschiedenis.

18 - VAN DE PERRE Dirk, *Twee nieuwe werkinstrumenten voor de geschiedenis van het Land van Aalst*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (4), p. 298-299.

Recensie van 'Het Land van Aalst 1949-1998. Systematisch register op de jaargangen 1-50 van het geschiedkundig tijdschrift' door G. Vande Winkel en W. Vernaeve, en van de 'Catalogus van de Topografisch-historische atlas (Rijksarchief te Ronse)' door M. Decrits en H. van Isterdael.

19 - VAN DEN EECKHOUT Patricia (ed.); VANTHEMSCHE Guy (ed.), *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België 19e-20e eeuw. Met een index op onderwerpen, auteurs- en persoonsnamen opgesteld door Karel VELLE*, Brussel, VUBPress, 1999, 1439 p.

Basisgids. Als totaal vernieuwde en uitgebreide herwerking van het in 1986 verschenen werk "Bronnen voor de studie van de hedendaagse Belgische samenleving" (bibliografie 1986, nr. 2) geeft deze publicatie een panoramisch en kritisch overzicht van het in België gedurende de laatste twee eeuwen geproduceerd bronnenmateriaal.

20 - VANDE WINKEL Georges; VERNAEVE Wilfried, *Bibliografie van de geschiedenis van het Land van Aalst 1998 (met aanvullingen uit vorige jaren)*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (3), p. 161-229.

21 - VAN EENOO R. (o.l.v.), *Bibliographie de l'histoire de Belgique 1995. Bibliografie van de geschiedenis van België 1995. Avec compléments des années antérieures. Met aanvullingen uit voorafgaande jaren*, - *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*, 75, 1997, (2), p. 1.-301.

22 - VAN EENOO R. (o.l.v.), *Bibliographie de l'histoire de Belgique 1996. Bibliografie van de geschiedenis van België 1996. Avec compléments des années antérieures. Met aanvullingen uit voorafgaande jaren*, - *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*, 76, 1998, (2), p. 1 -278.

23 - VAN EENOO R. (o.l.v.), *Bibliographie de l'histoire de Belgique 1997. Bibliografie van de geschiedenis van België 1997. Avec compléments des années antérieures. Met aanvullingen uit voorafgaande jaren*, - *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*, 77, 1999, (2), p. 1 -284.

24 - VIAENE Patrick, *Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België. 8*, - *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 1998, (bijlage bij 3/63 - Cahier 7), p. 1-15.

Met hoofdwoordenregister.

25 - VIAENE Patrick, *Bibliografie industriële archeologie en industrieel erfgoed in België. 9*, - *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, 1999, (bijlage bij 3/67 - Cahier 11), p. 1-19.

Met hoofdwoordenregister.

26 - CHARLES Leen; DE HERDT René; LALEMAN Marie Christine, *Bibliografie van de geschiedenis van Gent 1996-1997*, - *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent. Nieuwe Reeks*, 51, 1997, p. 229-281.

Met index op auteursnamen.

Bibliotheken (026/027)

27 - PRAET Patrick, *De Okegemse Bibliotheek*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (3-4), p. 91.

28 - PRAET Patrick, *Herinneringen aan de Boekerij van Okegem*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (3-4), p. 92-96.

Tijdschriften (m.i.v. geschiedenis van) (05)

29 - [LIJST], *Lijst van de beschermende en steunende leden 1999*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (4), p. 300-301.

30 - [ROBIJNS Luc], *Felicitaties bij een promotie*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (1), p. 76.

Promotie van ons bestuurslid Dirk Van de Perre tot doctor in de geschiedenis.

Adresboeken (058)

31 - [JAARBOEK], *Jaarboek van het Bisdom Gent 1998. 119de jaar*, Gent, s.n., 1998, 290 p.

Organisaties (06)

32 - [VIJFTIG], *50 jaar Oost-Vlaams Verbond van de Kringen voor Geschiedenis*, - *Cultureel Jaarboek Provincie Oost-Vlaanderen 1997*, 51, 1999, p. 137-139.

Musea. Museologie (069)

33 - DE VOS Guy, *Het textielmuseum in Ronse: boeiend en leerrijk*, - *Toerisme Oost-Vlaanderen*, 48, 1999, (1), p. 30-33.

34 - [ENAME], *Ename heeft zijn museum*, - *Scarabee*, 1999, (38), p. 46-47.

35 - VAN DROOGENBROECK Edgard, *Protestants-historisch museum "Abraham Hans" te Horebeke: 10 jaar*, - *Triverius*, 1999, (3), p. 32-35.

Mediawezen (07)

36 - DE TEMMERMAN Ludwig, *Journalist Remi Broeckelaert: een Brakelaar die bekende Gentenaar werd*, - *Triverius*, 1999, (2), p. 20-31.

37 - VAN CLEMEN Sam, *Het beheer van het dagblad "De Schelde" (1929-1933)*, - *Wetenschappelijke Tijdingen*, 58, 1999, (4), p. 229-246.

De Aalstenaar Ernest Van den Berghe (1897-1995) realiseerde de unificatie van de VNV-weekbladpers. Hij probeerde tevergeefs De Schelde (in 1936 herdoopt in "Volk en Staat") op te kopen.

Miscellanea (089)

38 - ART Jan (red.); FRANCOIS Luc (red.), *Docendo discimus. Liber amicorum Romain Van Eenoo*, 2 dl., Gent, Universiteit Gent - Vakgroep Nieuwste Geschiedenis en Academia Press, 1999, 625 en 630-1135 p.

39 - LODEWIJCKX Marc (ed.), *Archaeological and historical aspects of West-European societies. Album amicorum André Van Doorselaer*, (*Acta archaeologica Lovaniensia. Monographiae*, 8), Leuven, Leuven University Press, 1996, 516 p.

Codicologie. Boekgeschiedenis (09)

40 - JANSEN-SIEBEN Ria (red.), *'s Levens felheid in één band. Handschrift-Van Hulthem*, s.l., Centrum voor de Bibliografie van de Neerlandistiek, 1999, 147 p.

Gepubliceerd naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling in de Koninklijke Bibliotheek van België van 9 april tot 22 mei 1999. Met vermelding van het Geraardsbergse handschrift.

2. GODSDIENST. THEOLOGIE

Hemelse hiërarchie. Heiligen(verering) (235)

41 - ADRIAEN Mark, *Wassen ex-voto's in Oost-Vlaanderen. 2*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1998, (104), p. 16-21.

42 - BEECKMANS L.; BORREMANS E., *Sporen van een 15de-eeuws atelier voor pelgrimsdevotionalia te Geraardsbergen (prov. Oost-Vlaanderen)*, - *Archeologie in Vlaanderen*, 5, 1995-96, p. 317-324.

43 - BRAEKMAN W.L., *De bedevaart uit het Sint-Baafsdorp bij Gent naar Sint-Lievens-Houtem*, - *Jaarboek Heemkundige Kring De Oost-Oudburg*, 1999, p. 5-22.

44 - DAEM Marcel, *Mirakelverhalen over huisdieren en veldvruchten toegeschreven aan O.L.Vrouw van Lede*, - *Ken uw Dorp. Jaarboek van de Heemkundige Kring Heemschut Lede*, 1998, (25), p. 2-16.

45 - DE VUYST Paul, *H. Hartbond van Aaigem in 1922 op bezoek te Lourdes*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (1), p. 14.

46 - DE WIJS I., *Sint-Gudula*, - *Devotionalia*, 1999, (104), p. 50-51.

Met vermelding van Brussel, Moorsel.

47 - DUGNOILLE Jean, *Jean Zuallart (1542-1634), pélerin de Jérusalem, mayeur d'Ath et chroniqueur*, - *Annales du Cercle Royal d'Histoire et d'Archéologie d'Ath*, 55, 1996-97, p. 97-153; 55, 1996-97, p. 97-153.

Nuttig voor het Land van Aalst in de periode 1579.

48 - DUQUET Frans, *Te voet van Gent naar Sint-Lievens-Houtem van 1040 tot 1540. Afschaffing. Hernieuwing in 1966*, - *Oostvlaamse Zanten*, 71, 1996, p. 275-277.

Over de jaarlijkse Sint-Lievensbedevaart, ingericht door de Gentse Sint-Baafsabdij.

49 - GESSLER J., *De aloude bedevaart naar Sint-Lievens-Houtem*, - *Darcos*, 16, 1999, (3), p. 1-9.

Overname uit "Oostvlaamse Zanten", 1941.

50 - LIESSENS Gerrit, *125 jaar Maria-ommegang te Aaigem*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (2), p. 29-36.

51 - TEMMERMANS Marianne, *Mariale verschijningen tijdens het Interbellum in Vlaanderen*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

52 - VAN ACKER K.G., *Merelbeekse kanttekeningen rond de vroegere jaarlijkse bedevaarten van Gent naar Sint-Lievens-Houtem*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (4), p. 266-270.

53 - VAN DER KELEN Ignace, *De bedevaart te Houtem en Brueghel*, - *Darcos*, 16, 1999, (3), p. 10-15.

54 - [VIES], *Vies de saints dans le nord de la France (VI - XIe siècles)*, - *Mélanges de Science Religieuse*, 56, 1999, (2).

Themanummer voornamelijk over Merovingische heiligen ook uit onze gewesten.

55 - WILLE Danny, *Verering van de Heilige Apollonia te Meldert*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 56-63.

Praktische theologie. Kerkelijke kunst en symboliek. Kerkmeubilair en -versiering (246)

56 - DE TEMMERMAN Ludwig, *Historiek van het kruis op de Priem te Everbeek*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 37-38.

57 - DIERICKX Fons, *Uit Herdersem en Baardegem ... fascinerende facetten van Vlaanderen: een terugkeer*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (2), p. 145-148.

Drie kunstvoorwerpen op de tentoonstelling "Faces of Flanders" (Lissabon 20 juni - 25 oktober 1998). Met vermelding van de H. Margaretha, Baardegem, Herdersem.

58 - VAN DER KELEN Ignace, *Livinus, Brixius en Caphrahildis in schilderijen, relieken en andere (kunst)uitingen*, - *Darcos*, 16, 1999, (1), p. 1-16; (5), p. 23.

59 - VINDEVOGEL Rose, *Het kruis van Scheldewindeke*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1998, (104), p. 38-43.

Daterend van ca. 1170-1180.

60 - VINDEVOGEL Rose, *Het kruis van Scheldewindeke. 2*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (105), p. 28-32.

Daterend van ca. 1170-1180.

61 - [ONZE], *Onze preekstoel kreeg een nieuwe kroon!*, - *Liniaal*, 22, 1999, (4), p. 5-6.

In de kerk van Nieuwerkerken.

Pastoraal theologie. Broederschappen. Parochiële instellingen (25)

62 - DE BAETS A., *De leden van de confrerie of broederschap van de H. Rozenkrans (1711-1887)*, - *De Gonde*, 27, 1999, (1), p. 32-37; (2-3), p. 39-42; (4), p. 47-51.

Te Melle. Vorige bijdrage opgenomen in de bibliografie 1998, nr. 75.

63 - ERVYNCK G., *De oudste parochieregisters (1636-1664)van Melle verdwenen en teruggevonden*, - *De Gonde*, 27, 1999, (4), p. 7-21.

Deze parochieregisters waren in het Rijksarchief Beveren-Waas verkeerdelijk opgenomen onder Gentbrugge.

64 - RUYS R[obert], *De kosters*, - *Heem- en Oudheidkundige Kring Wichelen*, 1998, (1), p. 11-20.

Kerkbestuur en -organisatie (262)

65 - BAGUET Paul, *De vijfde Nederbrakelse pastoor-deken*, - *Triverius*, 1999, (1), p. 47-48; (2), p. 19.

Over Michel Van der Plaetsen (met doodsprentje).

66 - BAGUET Paul, *Doodsprentje uit 1881 van Nederbrakelse pastoor*, - *Triverius*, 27, 1997, (1), p. 60.

Doodsprentje van Petrus Van Quickelberghe (Outer 1816 - Nederbrakel 1881).

67 - BAGUET Paul, *Doodsprentje uit 1895 van Nederbrakelse pastoor*, - *Triverius*, 27, 1997, (3), p. 28.

Doodsprentje van Leo Fidelis Puissant (Ronse 1833 - Nederbrakel 1895).

68 - BAGUET Paul, *Doodsprentje uit 1918 van de eerste Nederbrakelse pastoor-deken*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 35-36.

Doodsprentje van August Vael (Moerbeke-Waas 1847 - Nederbrakel 1918).

69 - COUTIEZ Yannick; VAN OVERSTRAETEN Daniel, *La Paroisse en questions. Des origines à la fin de l'Ancien Régime. Actes du Colloque de Saint-Ghislain, 25 novembre 1995*, Ath, Cercle Royal d'Histoire et d'Archéologie d'Ath et de la Région et Musées Athois, 1997, 203 p.

70 - DE VUYST Julien, *Pastoraal bezit en kerkelijke inkomsten te Kerksken (einde 18de eeuw)*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (1), p. 5.

71 - DE VUYST Julien, *Pastorale inkomsten en kerkelijk bezit van de Sint-Bavokerk te Mere op het einde van de 18de eeuw*, Erpe-Mere, s.n., [1999], 28 p.

72 - DE VUYST Julien, *Staat van het pastoreel bezit te Heldergem in 1787*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (3), p. 8-12.

73 - MEIJNS Brigitte, *Aken of Jeruzalem? De "ordo canonicus" in het graafschap Vlaanderen. Een onderzoek naar het ontstaan en de hervorming van de kanonikale instellingen (Merovingische periode-circa 1155)*, Leuven, KU Leuven - Faculteit Letteren - Departement Geschiedenis (onuitgegeven doctoraal proefschrift), 1999.

74 - VAN DER SPEETEN Jozef, *In memoriam priester Petrus Maurits Van der Speeten*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (3-4), p. 97-102.

Pastoor te Okegem.

75 - VAN DER SPEETEN Jozef, *In memoriam E.H. Edmond Van de Perre*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (1), p. 20-29.

76 - VAN EFFELTERRE Jozef, *Heibel rond een rumoerige pastoor te Zottegem in het jaar 1750*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 137-139.

Over pastoor Joannes De Meyere, pastoor te Zottegem van 1744 tot aan zijn dood in 1780.

77 - WILLE Danny, *E.H. Jan Staeljanssens, pastoor van Meldert 1961-1963*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (3), p. 311-316.

78 - WILLE Danny, *Rekeningen van de kerkfabriek van Meldert anno 1900*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (4), p. 412-420.

Missionering (266)

79 - MARIA MEDIATRIX EN H. WIVINA, *Een Amandus van deze tijd: Dom Andreas Baert (1905-1997) en de abdij Maria Mediatrix* , - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 48-54; (2), p. 178-185; (3), p. 304-306.

Uit Meldert. Vorige bijdrage is opgenomen in de bibliografie 1998, nr. 93.

80 - TEIRLINCK Frank, *Dom Salvator Van Nuffel (1884-1967): monnik van de abdij van Affligem en pionier in Noord-Transvaal*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 65-90; (2), p. 201-222; (3), p. 317-342; (4), p. 429-456.

81 - VERSTRAETEN Raf, *De familie Peleman, een Berlaars missionarissengeslacht*, - *Heem- en Oudheidkundige Kring van Berlare*, 1999, (2), p. 60-72.

Met vermelding van Broeder A. Peleman (° Schoonaarde 1861-1892).

Christelijke, religieuze ordes (271)

82 - VERSCHAEREN José, *Repertorium van kloosters en abdijen in Oost-Vlaanderen*, (*Bibliografische inleiding tot de Belgische kloostergeschiedenis vóór 1796*, 22), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999, 330 p.

Met vermelding van bijna elke gemeente van het Land van Aalst.

83 - DE GROOTE Koen, *De St.-Lievenskapel wordt priorij (Ondergronds Ename)*, - *Ename 974*, 1999, (10), p. 5.

Met vermelding van Gerard Van Strijpen.

84 - GERZAGUET Jean-Pierre, *L'Abbaye d'Anchin de sa fondation (1079)au XIVe siècle. Essor, vie et rayonnement d'une grande communauté bénédictine*, (*Histoire et civilisations*, 4), Villeneuve d'Ascq, Presses Universitaires du Septentrion, 1997, 363 p.

Met vermelding van Baaigem, Ename, Dikkelvenne, Geraardsbergen, Waarbeke.

85 - TACK Guido; ERVYNCK Anton; VAN BOST Gunther; PLETINCKX D. (med.), *De monnik-manager. Abt de Loose in zijn abdij t'Ename*, Leuven, Davidsfonds, 1999, 197 p.

86 - TYS Dries, *Carnaval in de abdij, "den Ezelbisschop" komt op bezoek (Verhalen uit de rekeningen)*, - *Ename 974*, 1999, (10), p. 4.

87 - VAN PAEPEGEM Wilfried, *Op de grens van Brabant en Oost-Vlaanderen: de abdij van Affligem*, - *Toerisme Oost-Vlaanderen*, 48, 1999, (2), p. 51-54.

Vooral over het Cultureel Centrum en de culturele en sociale activiteiten van de abdij.

88 - VERLEYEN W[ilfried](o.s.b.), *De Affligemse refuge in het legendarisch (?)klooster van de H. Maurus in Antwerpen*, - *Bijdragen tot de Geschiedenis*, 28, 1999, (1-2), p. 3-7.

Ook over de refuges te Aalst en Dendermonde.

89 - BAGUET Paul, *Bij de zusters Franciscanessen Missionarissen van Maria te Wuustwezel werd de 100-jarige Brakelse zuster Madeleine Vanderlinden gevierd*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 16-24.

90 - CARNIER Marc, *Dochters van Stilte. Monialen van de tweede orde van Sint-Francisicus. Tentoonstelling in het Algemeen Rijksarchief te Brussel van 29 april tot 26 juni 1999*, (*Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Educatieve Dienst. Catalogussen*, 158), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999, 54 p.

Met vermelding van de Annuntiaten te Aalst (1637-1797).

91 - CEYSSENS, L., *Lexicon van de minderbroederskloosters in de Zuidelijke Nederlanden: index*, - *Franciscana*, 54, 1999, (3), p. 135-140.

Met verwijzing naar Aalst en Geraardsbergen.

92 - DE VUYST Julien, *Marie Caroline van Damme: begijn te Aalst*, - *Salvator Mededelingen. Ledenblad van de Oudheidkundige Kring H.H. Salvator Wieze*, 22, 1999, p. 23-26.

Rijmdicht bij haar intrede in 1828.

93 - HENDRIX Guido, *Roger De Ganck O.C.S.O. (° 1908-). Historicus van Cîteaux in de Zuidelijke Nederlanden*, (*Bibliotheca auctorum, traductorum et scriptorum Ordinis Cisterciensis*, 7), Leuven, Katholieke Universiteit Leuven - Faculteit der Godgeleerdheid - Bibliotheek, 1999, 372 p.

Met vermelding van Ten Roosen (Aalst), Beaupré (Grimminge).

94 - HUGO C.L., *Sacri et Canonici Ordinis Praemonstratensis Annales*, 2 dl., (*Instrumenta Praemonstratensia*, 4), Nancy, s.n., 1734 (herdruk Averbode, 1999), 1186 p.

95 - MEIJNS Brigitte, *De vestiging van norbertijnenabdijen in het graafschap Vlaanderen (1129-1156)*, - *Jaarboek voor Middeleeuwse Geschiedenis*, 1, 1998, p. 135-162.

Uitgebreide en bijgewerkte versie van een eerdere bijdrage in "Abdij en stad. Verslagen van de zesde contactdag [van de WERKGROEP NORBERTIJNSE GESCHIEDENIS IN DE NEDERLANDEN] Abdij van Middelburg zaterdag 27 april 1996" (bibliografie 1996, nr. 87). Met vermelding van Ninove, Serskamp, Tussenbeek.

96 - OLSEN J., *Begijntjes uit Melle in het Groot-Begijnhof te Sint-Amandsberg*, - *De Gonde*, 27, 1999, (4), p. 23-26.

Betreft Sidonie Maes (1867-1942) en Octavia Acke (1854-1933).

97 - OOMS H., *Minderbroeders professoren in abdijen*, - *Franciscana*, 54, 1999, (2), p. 97-128.

Met vermelding van Ename, Geraardsbergen.

98 - PIETERAERENS Martine; ROBIJNS Luc; VAN BOCKSTAELE Geert, *Van Beaupré tot Zwijveke. Cisterciënzers in Oost-Vlaanderen (1200-1999)*, Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1999, 144 p.

Met vermelding van Beaupré (Grimminge), Ten Roosen (Aalst).

99 - SCHEPENS Erik (algemene leiding); POELMAN Roger (eindredactie), *125 jaar Groot Begijnhof te Sint-Amandsberg, 1874-1999*, Sint-Amandsberg, s.n., 1999, 288 p.

Met o.m. lijsten van begijnen en dus vrij veel verwijzingen naar het Land van Aalst.

100 - SOUMILLION R., *De Clarissen-Coletinen in Vlaanderen na de Franse Revolutie: een bijlage*, - *Franciscana*, 54, 1999, (2), p. 59-84.

Met vermelding van Aalst en Geraardsbergen.

101 - V[AN]A[CKER K[athleen], *Het Generalaatsarchief van de Zusters van Barmhartigheid van Ronse*, - *Kadoc-Nieuwsbrief*, 1999, (3), p. 4-6.

Orde in 1845 gesticht door Stefanus Modestus Glorieux.

Protestantse kerken (283/289)

102 - DE JONGE J. Arnold, *De Vlaamse Olijfberg in de 17de en de 18de eeuw*, - *Triverius*, 1999, (3), p. 13-23.

Met vermelding van Horebeke.

103 - DELTERRE Michel, *L'agitation calviniste à Lessines avant et pendant les "Troubles" de "l'année des merveilles": les procès de Grégoire Cobault et de Jehan Merlin (1563-1567)*, - *Annales du Cercle Royal d'Histoire et d'Archéologie d'Ath*, 56, 1998, p. 5-122.

Nuttig voor Geraardsbergen en Grimminge (Beaupré).

3. SOCIALE WETENSCHAPPEN

Statistiek. Demografie (31)

104 - BRAET André, *De bevolking van Aalst in 1730*, - *Agenda V.V.F. Aals*t, 19, 1999, (3), p. 11-13; (4), p. 11-14.

Vorige bijdragen opgenomen in de bibliografie 1996, nr.105; 1997, nr. 101 en 1998, nr. 119.

105 - VAN DRIESSCHE Luc, *De telling van het jaar IV te Wieze*, - *Salvator Mededelingen. Ledenblad van de Oudheidkundige Kring H.H. Salvator Wieze*, 9, 1999, (22), p. 44-47; (24), p. 34-36.

106 - VRIELINCK Sven, *Boerenbedrog. De volkstelling van het jaar VIII in de Belgische departementen*, - ART Jan (red.); FRANCOIS Luc (red.), *Docendo discimus. Liber amicorum Romain Van Eenoo*, Gent, Universiteit Gent - Vakgroep Nieuwste Geschiedenis en Academia Press, 1999, 1, p. 97-116.

Politieke wetenschappen. Binnenlandse politiek (32)

107 - SOUFFREAU Georges, *Leenboek ten Berghe 1792*, Woubrechtegem, in eigen beheer, 1999, 31 p.

De heerlijkheid ten Berghe lag op het grondgebied van Woubrechtegem en was in het bezit van de abdij van Ninove. Het leenboek is van de hand van J.-B. van Steenberghe en is gemaakt naar een voorbeeld van 1695.

Verkiezingen (324)

108 - BAGUET Paul, *Kiespamfletten betreffende de gemeenteraadsverkiezingen van 24 november 1946 te Nederbrakel*, - *Triverius*, 1999, (1), p. 28-33; (2), p. 45-47.

109 - BAGUET Paul, *Kiespamfletten betreffende de gemeenteraadsverkiezingen van 12 oktober 1952 te Nederbrakel*, - *Triverius*, 1999, (3), p. 24-29; (4), p. 14-18.

110 - DE SMET Nico, *Het Gentbrugse politieke leven tussen 1830 en 1940: de gemeenteraadsverkiezingen*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (106), p. 36-40.

111 - DUQUET Frans, *Verkiezingen*, - *Darcos*, 16, 1999, (2), p. 5-17.

Gemeenteraadsverkiezingen te Sint-Lievens-Houtem (1882-1986).

112 - HIEL Roger, *Verkiezingsperikelen te Moorsel een eeuw geleden*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (4), p. 457-459.

Gemeenteraadsverkiezingen van 15 oktober 1899.

Parlementen. Regeringen (328)

113 - LAUREYS Véronique; VAN DEN WIJNGAERT Mark; FRANCOIS Luc; GERARD Emmanuel; NANDRIN Jean-Pierre; STENGERS Jean, *De geschiedenis van de Belgische senaat 1831-1995*, Tielt, Lannoo, 1999, 470 p.

Politieke partijen en bewegingen (329)

114 - DE LOOSE Willy, *Over advokaat De Backer*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (3), p. 16-17.

Daensist Aloïs De Backer (+ 1904).

115 - DE SMET Nico, *Het Gentbrugse politieke leven tussen 1830 en 1940: het politieke verenigingsleven*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (107), p. 24-26.

116 - DENECKERE Gita, *Geuzengeweld. Antiklerikaal straatrumoer in de politieke geschiedenis van België, 1831-1914*, Brussel, VUBPress, 1998, 223 p.

Met een lijst van de collectieve acties in het levensbeschouwelijke conflictveld, 1831-1914. Geen vermeldingen uit het werkgebied van de bibliografie.

117 - IMBO Gaston, *Het stormachtige leven en de mysterieuze dood van René Spitaels (1809-1849)*, Everbeek, Geschied- en Oudheidkundige Kring Gerardimontium te Geraardsbergen, 1999, 173 p.

Medestichter van de liberale partij in Geraardsbergen.

118 - RENS Laurent, *Jules Rens, radicaal-liberaal en sociaal*, - *De Heemschutter*, 1999, (168), p. 27-33.

Van Geraardsbergen.

119 - UYTTERSPROT Marc, *Geannoteerde ledenlijst van het Algemeen Nederlands Verbond te Aalst 1904-1914 (deel 2)*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (1), p. 3-46.

Vorige bijdrage opgenomen in de bibliografie 1998, nr. 137.

120 - VAN DER VURST Pierre, *Luc Delaforterie [sic]: erevoorzitter Priester Daensfonds is niet meer*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (4), p. 86-87.

121 - VERACHTEN Lucie; DE TEMMERMAN Ludwig, *Albert De Vleeschauwer*, - *Triverius*, 27, 1997, (2), p. 33-53.

Vakbeweging. Lonen. Arbeid en tewerkstelling (331)

122 - VAN TRIMPONT Marc, *Het reisboekje voor de Franschmans van onderpastoor J. Van Essche uit Sint-Martens-Lierde (1894). 3*, - *Triverius*, 27, 1997, (1), p. 16-22.

Vorige bijdragen opgenomen in de bibliografie 1996, nr.122.

Grond en bodem (332)

123 - DE VUYST Julien, *Aangifte van de goederen van de Dode Hand te Wieze*, - *Salvator Mededelingen. Ledenblad van de Oudheidkundige Kring H.H. Salvator Wieze*, 9, 1999, p. 4-12.

124 - SOUFFREAU Georges, *Renteboek van de heerlijkheid Hollebeke geïnclaveerd in de gemeenten Woubrechtegem, St.-Antelinks en het Land van Rotselaar*, Woubrechtegem, in eigen beheer, 1998, 40 p.

Uit 1754.

Coöperaties. Economische organisatievormen (334)

125 - HEYRMAN Peter, *Middenstandsbeweging en beleid in België 1918-1940. Tussen vrijheid en regulering*, (*KADOC-Studies*, 22), Leuven, Universitaire Pers Leuven, 1998, 624 p.

Sluit af met een biografisch repertorium en indices op plaatsnamen en coöperaties. Met vermelding van Aalst, Geraardsbergen, Ledeberg, Oosterzele, Ronse.

126 - LACANTE Jacques, *100 jaar Kamer van Koophandel van Ronse en omgeving (1898-1998)*, Ronse, s.n., 1998, 168 p.

Financiën. Belastingen. Geldwezen (336)

127 - SOUFFREAU Georges, *De Twintigste Penning te Woubrechtegem 1571*, s.l., s.n., 1998.

128 - SOUFFREAU Georges, *De Honderdste Penning te Woubrechtegem 1571*, s.l., s.n., 1998.

129 - VAN ISTERDAEL H., *Index penningkohieren (zuid-Oost-Vlaanderen)*, 3 dl., s.l., s.n., 1998, 966 p.

130 - BEECKMANS Luk, *Een vroeg 16e eeuwse muntvondst uit Geraardsbergen*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 217-224.

131 - DE GROOTE Koen, *Munten (Pottenkijker)*, - *Ename 974*, 1999, (11), p. 14.

132 - VAN HEESCH Johan, *De muntcirculatie tijdens de Romeinse tijd in het noordwesten van Gallia Belgica. De "civitates" van de Nerviërs en de Menapiërs (ca. 50 v.C.-450 n.C.)*, (*Monografie van Nationale Archeologie*, 11), Brussel, Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, 1998, 351 p.

Handel (339)

133 - VAN DROOGENBROECK Edgard, *Brieven uit Batavia: de Horebeekse geuzenfamilie Van den Berghe in dienst van de V.O.C. (= Verenigde Oostindische Compagnie). 1*, - *Triverius*, 1999, (4), p. 29-38.

Recht. Criminaliteit. Notariaat (34)

134 - CAUDRON Freddy, *Alsdat den man alhier is van heerlycke repitatie*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 100-104.

Processen te Moorsel in de tweede helft van de 17de eeuw.

135 - DE SMET Katrien, *Vrouw en criminaliteit in het Land van Aalst*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

136 - DE SUTTER Yves, *Politiek-economisch banditisme in Oost-Vlaanderen (1795-1815)*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

137 - MERTENS Dries, *Criminaliteit in (het Land van) Aalst in de 18de eeuw (1700-1795)*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

138 - SCHEERLINCK John, *Ruzie te Kerksken in 1797*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (1), p. 16.

139 - DE VUYST Julien, *Zeelse messentrekker vermoordde Oordegemnaar*, - *Ken uw Dorp. Jaarboek van de Heemkundige Kring Heemschut Lede*, 1998, (25), p. 17.

140 - DE KOKER Bart, *Diefstal van lijnwaad te Bambrugge in 1760*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (4), p. 72-73.

141 - VAN LANGENHOVEN Bart, *Van de "braecke ende diefte" in de kerken van Erondegem en Vlekkem (1778-1809)*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (3), p. 45-46.

142 - HUYLEBROEK Edgard, *Een"'staet van goede" te Heerelinckhoeve in 1761*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (4), p. 7-10, 15.

143 - LAFORT André, *Parochie Michelbeke, Staten van Goed 1640-1795*, Ronse, s.n., 1998.

144 - LAFORT André, *Parochie Welden, Staten van Goed 1596-1795*, Ronse, s.n., 1998.

145 - LAFORT André, *Parochie Zegelsem, Staten van Goed 1598-1795*, Ronse, s.n., 1999.

146 - LAFORT André, *Parochie Opbrakel, Staten van Goed 1630-1795*, Ronse, s.n., 1999.

147 - LAFORT André, *Parochie Parike, Staten van Goed 1615-1795*, Ronse, s.n., 1999.

148 - VAN ISTERDAEL Herman; DECRITS Marc, *Alfabetische index op de erflaters en erfgenamen in de boedelinventarissen (staten van goed) behorend tot het archief van de schepenbank Voorde (1627-1796)*, (*Rijksarchief te Ronse. Toegangen in beperkte oplage*, 11), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999, 34 p.

149 - BRAET A[ndré], *Notariële archieven*, - *Agenda V.V.F. Aalst*, 19, 1999, (1), p. 17-18; (2), p. 17-18; (3), p. 15-18; (4), p. 16-18; (5), p. 14-18.

Inventaris van het notariaat O. Tibbaut (Aalst) in het Rijksarchief te Beveren-Waas. Met vermelding van Jan Baptiste Michiels.

150 - NEVE Paul L., *Schets van een geschiedenis van het notarisambt in het huidige België tot aan de Franse wetgeving*, (*Rechtshistorische Reeks van het Gerard Noodt Instituut*, 34), Nijmegen, Gerard Noodt Instituut, 1995, 153 p.

151 - VAN ISTERDAEL H., *De bewaring van de notariële minuten in het gerechtelijk arrondissement Oudenaarde*, (*Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Miscellanea archivistica. Manuale*, 33), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999.

152 - VAN ISTERDAEL H., *Notariële archieven. 1: Repertoria en minuten. 2: Dossiers*, (*Rijksarchief te Ronse. Inventarissen*, 26 en 31), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999, 288 en 393 p.

153 - ELSLANDER S.; VELLE Karel, *Inventarissen van de archieven van de vredegerechten Diest (1922-1970), Ledeberg (1874-1930), Meulebeke (1859-1970), Oostrozebeke (1837-1976)en Zoutleeuw (1862-1972). Overdracht 1998*, (*Rijksarchief te Beveren. Inventarissen*, 32), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999.

154 - VAN TRIMPONT Marc, *Het gerecht in het kanton Geraardsbergen tijdens de burgermaatschappij (ca. 1795 - ca. 1920)*, - *De Heemschutter*, 1999, (163), p. 11-20; (164), p. 11-21; (165), p. 11-20; (166), p. 11-21.

155 - VELLE K.; ELSLANDER S.; CAZAUX J.; HEUSEQUIN S.; LESCROART J.-P., *Inventarissen van de archieven van de vredegerechten Evergem (1856-1960), Ledeberg (1889-1960), Lochristi (1868-1970), Nazareth (1860-1970) en Oosterzele (1859-1970) en van de politierechtbank te Gent (1965-1960). Overdracht 1999*, (*Rijksarchief te Beveren. Inventarissen*, 35), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999.

156 - VELLE K.; CAZAUX J.; HEUSEQUIN S., *Inventarissen van de archieven van de vredegerechten Avelgem (1870-1970), Kortrijk eerste kanton (1813-1976), Kortrijk tweede kanton (1807-1970), Kwaremont (1796-1802), Leuven eerste kanton (1919-1994), Menen (1921-1970), Moorsele (1833-1970) en Oudenaarde (1796-1866) en van de politierechtbank te Kortrijk (1921-1970). Overdracht 1999*, (*Rijksarchief te Beveren. Inventarissen*, 38), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999, 73 p.

157 - [VREDEGERECHT], *Vredegerecht te Aalst. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1838, 1840-1857*, (*Rijksarchief te Beveren. Toegangen in beperkte oplage*, 43), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1998.

158 - [VREDEGERECHT], *Vredegerecht te Sint-Maria-Horebeke. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen onderworpen aan het registratierecht. 1840-1853*, (*Rijksarchief te Beveren. Toegangen in beperkte oplage*, 71), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999.

159 - [VREDEGERECHT], *Vredegerecht te Sint-Maria-Horebeke. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1815-1857*, (*Rijksarchief te Beveren. Toegangen in beperkte oplage*, 72), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999.

160 - [VREDEGERECHT], *Vredegerecht te Geraardsbergen. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1795/1796 (jaar IV)-1808, 1809-1814, 1815-1820, 1821-1834, 1835-1859*, (*Rijksarchief te Beveren. Toegangen in beperkte oplage*, 74, 75, 76, 77, 78), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999.

Taken van de overheidsorganen (351)

161 - WILLE Danny, *De Meldertse Civiele Bescherming*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (4), p. 421-428.

Lokaal, regionaal en centraal bestuur (352/354)

162 - DE LOOSE Willy, *Haaltert: politieke perikelen in 1946*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (3), p. 2-3.

163 - DIERICKX Fons, *Politieke tenoren te Herdersem (1822-1976)*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (2), p. 149-168.

164 - [JAN], *Jan-Frans Van Asbroeck: een vergeten Ninoofs hervormer ?*, - *NinoVVVekrant*, 1999, (5), p. 2-3.

Schepen en burgemeester in 1768-1789/1790.

165 - VAN ISTERDAEL H., *De archieven van de heer, het leenhof en de schepenbank van Beerlegem (1608-1798) en van de heerlijkheden Knapenaarde en Sainte-Croix*, (*Rijksarchief te Ronse. Inventarissen*, 27), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999.

166 - VAN ISTERDAEL H., *De archieven van de heer, het leenhof en de schepenbank van Bevere (1451-1795 (1806)) en van de heerlijkheden enclaves in het grondgebied*, (*Rijksarchief te Ronse. Inventarissen*, 28), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999.

167 - VAN ISTERDAEL H., *De archieven van de heer, het leenhof en de schepenbank van Voorde (1483-1812)*, (*Rijksarchief te Ronse. Inventarissen*, 30), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999, 41 p.

168 - VAN ISTERDAEL H., *De archieven van het leenhof (1511-1789) en de schepenbanken van Welden (1589-1796) en van de heerlijkheden Ter Waarden (1596-1781) en Eekhove (1596-1773)*, (*Rijksarchief te Ronse. Inventarissen*, 29), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999, 56 p.

169 - VAN NIEUWENHUYZE Tineke, *Studie van het machtsverwervingsproces op lokaal vlak in Maarkedal, 1946-1994*, 2 dl., Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling Politieke Wetenschappen), 1999, 354 p.

Betreft Etikhove, Maarke-Kerkem, Nukerke, Schorisse, vanaf 1977 gefusioneerd tot Maarkedal.

170 - DE ROO Carl (red.), *Inventaris van het archiefbestand genaamd Fonds Scheldedepartement. Deelinventaris G: Militie. De administratie van het arrondissement Oost-Vlaanderen, 1794-1795. De centrale administratie van het Scheldedepartement, 1795-1800. De prefectuur van het Scheldedepartement, 1800-1814. De administratie van de intendant van het Scheldedepartement, 1814-1815. Bewaard in het Rijksarchief in Gent*, Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1999, 552 p.

171 - DE ROO Carl (red.), *Inventaris van het archiefbestand genaamd "Hollands Fonds" van het provinciebestuur Oost-Vlaanderen tijdens het Verenigd Koninkrijk 1815-1830 (bewaard op het Rijksarchief in Gent)*, Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1999, 528 p.

172 - DE ROO Carl (red.), *Inventaris van het archiefbestand 1830-1850 (provinciale administratie Oost-Vlaanderen, bewaard op het Rijksarchief in Gent)*, 2 dl., Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1999, 711 p.

173 - DE ROO Carl, *Provinciaal archief [Oost-Vlaanderen]. Periode van het Koninkrijk der Nederlanden*, (*Rijksarchief te Gent. Toegangen in beperkte oplage*, 68), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999, 451 p.

174 - NUYTTENS M. (red.); VANDERMEERSCH K. (red.), *Inventaris van het archiefbestand genaamd Fonds Scheldedepartement. Deelinventaris J: Onderwijs, wetenschappen, kunst en cultuur. De administratie van het arrondissement Oost-Vlaanderen, 1794-1795. De centrale administratie van het Scheldedepartement, 1795-1800. De prefectuur van het Scheldedepartement, 1800-1814. De admini tratie van de intendant van het Scheldedepartement, 1814-1815. Bewaard in het Rijksarchief in Gent*, Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1999, 121 p.

175 - VALCKE Tony, *De gouverneurs in Oost-Vlaanderen tijdens het Interbellum. Instabiele functie of instabiele provincie?*, - ART Jan (red.); FRANCOIS Luc (red.), *Docendo discimus. Liber amicorum Romain Van Eenoo*, Gent, Universiteit Gent - Vakgroep Nieuwste Geschiedenis en Academia Press, 1999, 2, p. 797-828.

Over achtereenvolgens Raymond de Kerchove d'Exaerde, Maurice Lippens, André de Kerchove de Denterghem, Karel Weyler, Jules Ingenbleek, Louis Fredericq, Maurice Van den Bogaerde.

176 - VANDERMEERSCH K. (red.), *Inventaris van het archiefbestand genaamd Fonds Scheldedepartement. Deelinventaris F: Verkiezingen. De administratie van het arrondissement Oost-Vlaanderen, 1794-1795. De centrale administratie van het Scheldedepartement, 1795-1800. De prefectuur van het Scheldedepartement, 1800-1814. De administratie van de intendant van het Scheldedepartement, 1814-1815. Bewaard in het Rijksarchief in Gent*, Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1999, 193 p.

177 - VANDERMEERSCH K. (red.), *Inventaris van het archiefbestand genaamd Fonds Scheldedepartement. Deelinventaris AA: Archief. De administratie van het arrondissement Oost-Vlaanderen, 1794-1795. De centrale administratie van het Scheldedepartement, 1795-1800. De prefectuur van het Scheldedepartement, 1800-1814. De administratie van de intendant van het Scheldedepartement, 1814-1815. Bewaard in het Rijksarchief in Gent*, Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1999, 14 p.

178 - VANDERMEERSCH K. (red.), *Inventaris van het archiefbestand genaamd Fonds Scheldedepartement. Deelinventaris M: Openbare Weldadigheid. De administratie van het arrondissement Oost-Vlaanderen, 1794-1795. De centrale administratie van het Scheldedepartement, 1795-1800. De prefectuur van het Scheldedepartement, 1800-1814. De administratie van de intendant van het Scheldedepartement, 1814-1815. Bewaard in het Rijksarchief in Gent*, Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1999, 159 p.

179 - VERBEURE Stephanie, *"Keizers in miniatuur". De prefecten van het Scheldedepartement 1800-1814*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

Over Faipoult (1800-1808), D'houdetot (1808-1813), Desmousseaux (1813-1814).

Defensie. Krijgsgeschiedenis (355)

180 - DE TROYER Roger, *Een pauselijke zouaaf van Heldergem*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (4), p. 2-5.

181 - DIERICKX Fons, *Conscrits van Herdersem, Baardegem en Moorsel voor de legers van Napoleon*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 21-43.

182 - HUYS Paul, *Nog oproepen voor vermisten*, - *Vlaamse Stam*, 35, 1999, (1), p. 33-34.

Met vermelding van Judocus De Ridder uit Oosterzele.

183 - OLSEN J., *Eduard De Smet, Mellenaar en gewezen pauselijk Zouaaf*, - *De Gonde*, 27, 1999, (4), p. 44-46.

184 - SCHEERLINCK John, *Haaltertse soldaten gesneuveld voor Napoleon*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (1), p. 2-4.

Wereldoorlogen (355 WOI/WOII)

185 - DE METS Rudy, *"Miel, ik moet mijn jongen gaan herkennen"*, - *Triverius*, 1999, (2), p. 48-54.

Over Theophile Roelandt, gesneuveld op 30 september 1918.

186 - DE METSENAERE Wilfried, *Denderleeuw tijdens de Eerste Wereldoorlog. Naar het dagboek van Eduard Cortvrindt. Aantekeningen gemaakt tijdens de periode van 27 juli 1914 tot 3 december 1919*, (*Herinneringen. Belgen in de oorlog*), Erpe, De Krijger, 1999, 83 p.

187 - SOUFFREAU Georges, *De grote oorlog 1914-1918*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (3), p. 6-7.

Gesneuvelde Haaltertse soldaten.

188 - SOUFFREAU Georges, *Oorlog 1914-1918 Belgische militaire begraafplaatsen in de Westhoek: Lijst van militairen uit de streek van Aalst*, - *Agenda V.V.F. Aalst*, 19, 1999, (1), p. 8-12; (2), p. 7-13; (5), p. 12-13.

190 - [BERGING], *De berging van Halifax LW 682 "M for Mother". Documenten en persartikels uit binnen- en buitenland*, (*Contact special. Belgian Aviation History Association*, 1998/1), s.l., s.n., 1998, 192 p.

Berging van Halifax-vliegtuig te Nederboelare/Schendelbeke (6 september 1997).

191 - CRABBE Herman, *Een zeer moedige daad gesteld te Baardegem*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (3), p. 257-261.

Door Victor Costers tijdens de Tweede Wereldoorlog.

192 - DE DECKER Cynrik; ROBA Jean-Louis, *Doelwit: Leuven. De luchtaanvallen van 12 en 13 mei 1944 en de berging van een Halifax-bommenwerper bij Geraardsbergen*, Erpe, De Krijger, 1998, 237 p.

Berging in Nederboelare/Schendelbeke.

193 - DE SCHEPPER Willy, *Bombardement van Gentbrugge*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1997, (97), p. 25-29.

Op 5 september 1943.

194 - MAES Herman, *Over Luc Matthijs en zijn politiek (1902-1977), over zijn echtgenote en over Bertrand Ghyselinck*, - *Bijdragen tot de Geschiedenis van Deinze en de Leiestreek*, 46, 1999, p. 123-194.

Bertrand Ghyselinck was medestichter en korpskommandant van de Partisanen Aalst.

195 - VAN DE CAPELLE André, *Gebeurtenissen te Brakel uit de getormenteerde periode*, - *Triverius*, 27, 1997, (3), p. 42-45.

Over de tweede wereldoorlog.

196 - VERNAILLEN Jozef, *Als de oorlog woedt ... of jeugdherinneringen aan de oorlog*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (1), p. 1-9.

189 - DE SUTTER Prosper, *De Vaderlandse Verenigingen van Nieuwerkerken*, - *Liniaal*, 22, 1999, (3), p. 1-31; (4), p. 7-26 en 32.

Maatschappelijk werk. Verzekeringswezen (36)

197 - DE CLERCK Jan C.A., *Rekeninge van den Huysarmen van Baerdegem over het jaer 1804*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (4), p. 391-397.

198 - DE LOOSE Willy, *Het bureau van weldadigheid in Denderhoutem 1821*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (3), p. 14.

199 - VAN DER SPEETEN Jozef, *Het Hongaarsche Kindwerk: Hongaarse kinderen te gast te Okegem (1926-1927)*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (2), p. 33-42.

200 - [PROEVE], *"Proeve 't al, 't is prysselyck". Verbruik in Europese steden (13de-18de eeuw) - Consumption in European towns (13th-18th century). Liber Amicorum Raymond van Uytven*, Antwerpen, UFSIA, 1998.

201 - CAIGNEAU Monique; DE PESSEMIER Diane; GOUBERT Rita, *Geschiedenis van Bond Moyson Aalst-Oudenaarde*, Zottegem, s.n., 1982, 128 p.

Kleuter- en algemeen vormend onderwijs (372/373)

202 - DE BOTH Luc, *De "rode en blauwe kiekens": zondag 20 maart 1955 of een bewogen episode van de schoolstrijd te Zottegem*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 107-126.

203 - DIERICKX Fons, *Schoolstrijd en schoolvrede te Herdersem*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (3), p. 290-295.

204 - TYSSENS Jeffrey, *Om de schone ziel van 't kind ... Het onderwijsconflict als een breuklijn in de Belgische politiek*, (*Bijdragen Museum van de Vlaamse Sociale Strijd*, 15), Gent, Provincie Oost-Vlaanderen, 1998, 194 p.

Geen inhoudstafel.

205 - VAN DER SNICKT Conny, *Van abdij te Mesen tot koninklijk gesticht van Mesen te Lede*, Serskamp, in eigen beheer, 1998, 232 p.

206 - DE VROEDE Maurits, *Meesters en meesteressen. Een sociale geschiedenis van de leerkrachten lager onderwijs in België. 1: Het Ancien Régime*, (*Symbolae Facultatis Litterarum Lovaniensis. Series B*, 14), Leuven, Universitaire Pers Leuven, 1999, 288 p.

Met register van persoons- en plaatsnamen. Talloze vermeldingen uit het werkgebied van de bibliografie.

207 - DE WOLF G., *Het onderwijs: een historisch overzicht*, - *Salvator Mededelingen. Ledenblad van de Oudheidkundige Kring H.H. Salvator Wieze*, 9, 1999, (23), p. 6-10.

Over basisonderwijs te Wieze.

208 - MAROYE Marc, *Bijdrage tot de geschiedenis van het onderwijs te Everbeek*, - *Triverius*, 1999, (3), p. 5-9; (4), p. 6-13.

209 - VAN DRIESSCHE Luc, *100 jaar Vrije Basisschool*, - *Salvator Mededelingen. Ledenblad van de Oudheidkundige Kring H.H. Salvator Wieze*, 9, 1999, (23), p. 11-52.

Te Wieze.

210 - EVERAERT Claude; FABRE-MEEUS Greta, *Liber magistrorum 1797-1997. Van Ecole Centrale du département de l'Escaut tot Koninklijk Atheneum te Gent*, Gent, s.n., 1997, 534 p.

211 - MORES Jan, *Jubileumuitgave oud-leerlingenbond Sint-Antoniuscollege Mariacollege Ronse*, Ronse, s.n., 1999, 256 p.

212 - [IN], *In de kostschool van Michelbeke meer dan 60 jaar geleden*, - *Triverius*, 27, 1997, (1), p. 26, 61; (3), p. 41, 46; (4), p. 27, 77.

Reproductie van prentkaarten.

213 - STRIJPENS Hendrik, *50 jaar Handelsschool in Aalst*, [Aalst], in eigen beheer, [1998], 58 p.

Jeugdvorming. Jeugdwerk (374.3)

214 - DE SUTTER Prosper, *Vrouwelijke Katholieke Arbeidersjeugd (V.K.A.J.) 1945-1967*, - *Liniaal*, 22, 1999, (5), p. 13-22.

In Nieuwerkerken.

215 - SAEYS David; CALLEBAUT Jan, *50 jaar Chiro Sint-Stefaan: een verhaal over de Moorselse Chiro vroeger en nu*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 91-98.

Universitair onderwijs (378)

216 - PRAET Patrick, *Succesvolle Okegemnaars aan de universiteit*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (3-4), p. 52-58.

Toerisme. Vrijetijdsbesteding (379.8)

217 - BAGUET Paul, *De Rijdtmeersch te Brakel: van drassig weiland naar recreatieoord: hoe het groeide*, - *Triverius*, 27, 1997, (3), p. 51-52.

218 - VAN LIEDEKERKE Maurits, *Pajottenland*, Leuven, Davidsfonds, 1999, 136 p.

Met vermelding van Borchtlombeek, Liedekerke, Lieferinge, Meerbeke, Neigem, Teralfene.

Volkskunde (39)

219 - DUQUET Frans, *In memoriam Renaat Van der Linden*, - *Darcos*, 16, 1999, (3), p. 16-17.

220 - LAMARCQ Danny, *Renaat Van der Linden is niet meer*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 13-14.

221 - TOP Stefaan, *In memoriam Renaat van der Linden (Brakel 01.07.1918 - Zottegem 16.03.1999)*, - *Volkskunde*, 100, 1999, (3), p. 335-337.

Kleding. Volksdrachten (391)

222 - COPPENS Marguerite, *Mode in België in de 19de eeuw*, Brussel, Vrienden van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, 1996, 230 p.

Zeden en gebruiken in het particuliere leven (392)

223 - DE SMET Lucien, *Gewoonten en gebruiken te Landskouter*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1998, (104), p. 14-15.

224 - DE CLERCK Jan C.A., *Huwelijken te Moorsel in 1766*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (4), p. 460-461.

225 - DIEPVENTS Philippe, *Seizoensfluctuatie van de huwelijkssluiting in Oost-Vlaanderen (1600 tot heden)*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

226 - VAN ISTERDAEL Herman, *Ik heb een lief te ... of de herkomst van huwelijkspartners te Okegem (1602-1850)*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (3-4), p. 84-90.

Maaltijden. Vasten. Drinkgewoonten. Herbergen (392.8)

227 - CLEYMANS Frans, *Afbraak oud café "In Moorsel" te Meldert*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (2), p. 186-187.

228 - DE MAESSCHALCK G., *De taak van de Wichelse schepen van politie bij herbergtwisten in de 19de eeuw (1867-1868)*, - *Heem- en Oudheidkundige Kring Wichelen*, 1998, (2), p. 65-89.

Over herbergnamen in Wichelen.

229 - DESMET G., *Het Oud Veirhuys te Melle in 1828 en 1829*, - *De Gonde*, 27, 1999, (1), p. 3-16.

230 - DESSEYN Joris, *Over Pajotse smulpapen in de 20ste eeuw. Van voedingscultuur tot streekgastronomie*, Leuven, KU Leuven (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

231 - LAMARCQ Danny, *De Zottegemse wijk Montmartre: twintig cafés in drie straten*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 57-105.

232 - TUYPENS Jean, *Herbergen te Godveerdegem*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 45-56.

Bijnamen. Spotnamen (392.91)

233 - DE WINT Etienne, *Bijnamen in Erondegem*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (1), p. 15-16; (3), p. 54.

Dood en dodengebruiken (393)

234 - DE SMET S. (s.j.), *De christelijke begrafenis, een mystagogie voor jong en oud*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (2), p. 21-28.

"Mystagogie" is hier toegepast op de dood als "intrede in het eeuwig leven".

235 - DE VUYST Paul, *Portretten op rouwprentjes: litho, fototypie, fotogravure*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (4), p. 70-72.

Openbaar en maatschappelijk leven (394)

236 - DE VUYST Julien, *Bijdrage tot de geschiedenis van het verenigingsleven in Groot-Lede*, - *Ken uw Dorp. Jaarboek van de Heemkundige Kring Heemschut Lede*, 1998, (25), p. 26-38.

237 - LAMARCQ Danny, *De Julius Caesarfeesten te Velzeke (Zottegem)*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 15-33.

238 - BAGUET Paul, *20 jaar geleden achtste en tevens laatste reuzencavalcade te Brakel*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 71-76.

239 - BEELAERT Wim, *Vijf eeuwen Vastenavond in de Carnavalstad Aalst, 1432-1940*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

240 - BRAEKMAN W.L., *Vreemde marktkramers te Zandbergen in de Dender gegooid (1378)*, - *Volkskunde*, 100, 1999, (1), p. 111-112.

241 - VANWILDEMEERSCH Urbain, *Een begrip sinds "Jaar van het Dorp": de Baaigemse boerenmarkt*, - *Toerisme Oost-Vlaanderen*, 48, 1999, (2), p. 57-59.

Sagen. Legenden. Sprookjes (398.2)

242 - GIELENS Marc, *Kludden en andere verhalen*, Hofstade, s.n., 1999, 95 p.

Over Aalsterse sagen en legenden.

243 - LAMARCQ Danny, *Duivelsvoetstap, het Rad en een miraculeus O.-L.-Vrouwebeeldje: Zottegemse sagen en legenden*, - *Toerisme Oost-Vlaanderen*, 48, 1999, (5), p. 111-115.

Volksgeloof (398.3)

244 - DE COUVREUR Leon, *Drama van bijgeloof te Onkerzele - 1815*, - *De Heemschutter*, 1999, (164), p. 31-36.

Kalenderfeesten (398.33)

245 - DIERICKX Fons, *Nieuwjaaravond-gebruiken te Herdersem en omliggende*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 16-20.

Heksen. Geesten. Spoken (398.4)

246 - DE PAUW Walter, *Kledden en bizarre fenomenen in de 19de eeuw*, - *Darcos*, 16, 1999, (2), p. 1-4.

Te Sint-Lievens-Houtem.

247 - VANHEMELRIJCK Fernand, *Het gevecht met de duivel. Heksen in Vlaanderen*, Leuven, Davidsfonds, 1999, 338 p.

Register van plaats- en persoonsnamen. Met vermelding van Aalst, Aspelare, Balegem, Denderhoutem, Geraardsbergen, Hofstade, Iddergem, Liedekerke, Moerbeke, Ninove (over Elisabeth en Antoon Vlamynck, Gilbert Guens), Pollare, Rozebeke, Smeerebbe.

Volksliederen (398.8)

248 - BOONE Albert (s.j.), *Het Vlaamse volkslied in Europa*, 2 dl., Tielt, Lannoo, 1999, 1012 en 1019-2120 p.

249 - DE VUYST Julien; DE TROYER Roger, *Marktkramers verkondigen treurig nieuws*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (1), p. 13-15.

Over een dief die op 14 juli 1876 te Haaltert-Aaigem werd neergeschoten en over een vechtpartij te Heldergem in 1936 met dodelijke afloop.

5. WISKUNDE. NATUURWETENSCHAPPEN

Cartografie. Landmeetkunde (528)

250 - DECRITS Marc, *Het landboek van Zulzeke (ca. 1770)*, Ronse, s.n., 1999, 62 p.

251 - HUYLEBROEK Edgard, *Het Denderhoutems landboek 1699*, s.l., Heemkundige Kring Haaltert, 1998, 332 p.

252 - KLUYSKENS P., *Adolphe Quetelet*, - *Ghendtsche Tydinghen*, 28, 1999, (3), p. 136-146.

Berekende de middaglijn in de Aalsterse Sint-Martinuskerk.

253 - SOUFFREAU Georges, *Landboek van Woubrechtegem 1700 met de pachters van 1785*, Erembodegem, VVF-Afdeling Aalst, 1999.

Tekstuitgave van het landboek van 1700, gemaakt door landmeter Gysbrecht van Oudenhove. In 1785 vernieuwd en aangevuld met de pachters door J.-B. van Steenberghe. Voorzien van een index van persoons- en plaatsnamen.

254 - VANDERMEERSCH P.-C., *Inventaire des cartes et des plans, conservés aux archives de la Flandre-orientale, accompagné de notes et d'éclaircissements*, (*Rijksarchief te Gent. Inventarissen*, 71), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1850 (herdruk 1999).

Geologie. Meteorologie. Petrografie. Hydrologie (55)

255 - DE WOLF Willy, *Een weerspreuk voor elke dag*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 112-115.

256 - DE WOLF Willy, *Oud, kort en goed, een weerspreuk die het doet ...*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (2), p. 235-238.

257 - DE WOLF Willy, *Weerspreuken: grondslag van vooruitzien ...*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (3), p. 354-357.

258 - DE WOLF Willy, *Zij bestaan lang, de weerspreuken ...*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (4), p. 474-477.

6. TOEGEPASTE WETENSCHAPPEN

Geneeskunde. Hygiëne. Farmacie (61)

259 - HEYVAERT Herman, *Lessen voor vroedvrouwen in de 18de eeuw*, - *Salvator Mededelingen. Ledenblad van de Oudheidkundige Kring H.H. Salvator Wieze*, 9, 1999, p. 27-30.

Te Herdersem, Moorsel en Wieze.

260 - HUYS Paul, *De keizersnede anderhalve eeuw geleden*, - *Vlaamse Stam*, 35, 1999, (7-8), p. 392.

Met vermelding van dokter Dubois, heelmeester te Ronse.

261 - LAMARCQ Danny, *De Vlaamse reus van Ninove: Frans Hemerijckx*, - *Toerisme Oost-Vlaanderen*, 48, 1999, (5), p. 120-122.

262 - VAN DROOGENBROECK Edgard, *Een verdrinkingsdood in 1785 bij de familie Tirez uit Sint-Kornelis-Horebeke*, - *Triverius*, 1999, (1), p. 44-45.

263 - VAN ISTERDAEL H., *Dramatische bevallingen te Okegem*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (1), p. 30-32.

264 - WITTOEK B[enedikte], *Empirisch volksgeneeskundig onderzoek te Aalst anno 1995-1996: wratten, reuma en migraine*, - *Volkskunde*, 100, 1999, (2), p. 192-212.

Samenvatting van de licentiaatsverhandeling (KU Leuven 1997), opgenomen in de bibliografie 1997, nr. 239.

Molinologie (620.9)

265 - B[ROUWERS]F., *De IJzerkotmolen*, - *Levende Molens*, 21, 1999, (4), p. 50-51.

In Sint-Maria-Latem.

266 - B[ROUWERS]F., *In memoriam Henri Van Nuffel*, - *Levende Molens*, 21, 1999, (11), p. 135-136.

Molenaar (Pamel 1910 - Ninove 1999). Met vermelding van Liedekerke, Impegem.

267 - DELCOUR Jan, *Hondenmolens*, Brussel, Levende Molens, 1999, 67 p.

Themanummer van "Levende Molens". Met vermelding van Everbeek, Gavere, Massemen, Meldert, Moerbeke, Oordegem, Ophasselt, Ressegem, Sint-Maria-Horebeke, Zegelsem.

268 - DENEWET Lieven, *Ongevallen met Oost-Vlaamse molens. 5*, - *Studiekring "Ons Molenheem"*, 1999, (1), p. 3-4.

Met vermelding van Aalst, Baaigem, Scheldewindeke.

269 - HOLEMANS Lieven, *Het molenbezit van de abdij van Sint-Adriaan te Geraardsbergen. 2*, - *Studiekring "Ons Molenheem"*, 1998, (4), p. 99-106.

Met vermelding van Geraardsbergen en Vollezele.

270 - HOLEMANS Herman, *Oostvlaamse wind- en watermolens. Kadastergegevens 1835-1990. 2: Gemeenten D-E*, Rotem, Studiekring Ons Molenheem, 1998, 80 p.

Geordend per (deel)gemeente. Met personen- en molennamenregister en overzicht van het molenbestand in 1834.

271 - HOLEMANS Herman, *Oostvlaamse wind- en watermolens. Kadastergegevens 1835-1990. 3: Gemeenten G-H-I*, Rotem, Studiekring Ons Molenheem, 1998, 80 p.

Geordend per (deel)gemeente. Met personen- en molennamenregister en overzicht van het molenbestand in 1834.

272 - HOLEMANS Herman, *Oprichting van wind-, water- en rosmolens in de provincie Oost-Vlaanderen*, - *Studiekring "Ons Molenheem"*, 1998, (3), p. 84-86.

In 1848-1852. Met vermelding van Aalst, Bavegem, Grotenberge, Hermelgem, Lede, Mater, Meerbeke, Sint-Maria-Lierde, Wichelen.

273 - HOLEMANS Herman, *Rosmolens in de provincie Oost-Vlaanderen in de periode 1834-1900. 4: gemeente E en G, - Studiekring "Ons Molenheem"*, 1999, (1), p. 20-25.

Met vermelding van Erembodegem, Everbeek, Gentbrugge, Geraardsbergen, Gijzenzele.

274 - HUYS Paul, *Dossiers over betwistingen rond molens in 1780-1787 (uit het archief van de Raad van Vlaanderen in Gent), - Molenecho's. Vlaams Tijdschrift voor Molinologie*, 26, 1998, (2), p. 107-112.

Met vermelding van Aalst, Balegem, Denderhoutem, Elst, Erpe, Geraardsbergen, Ninove.

275 - HUYS Paul, *Nog molenannonces in de "Gazette van Gend" (1824-1825), - Molenecho's. Vlaams Tijdschrift voor Molinologie*, 26, 1998, (4), p. 212-218.

Met vermelding van Aalst, Erembodegem, Grotenberge, Ledeberg, Melle, Scheldewindeke, Sint-Maria-Lierde, Viane, Voorde.

276 - [MOLENAAR], *Molenaar René Van Wassenhove overleden, - Levende Molens*, 21, 1999, (7), p. 83.

Molenaar van de "Watermeulen" te Ottergem (+ Aalst 24.06.1999).

277 - STANDAERT Firmin, *De Wassenhovemolen te Grotenberge takelt verder af, - Levende Molens*, 21, 1999, (3), p. 31.

278 - S[TANDAERT]F[irmin], *De Oude molen op de Boekhoutberg te Hekelgem, - Levende Molens*, 21, 1999, (10), p. 129.

Met diverse verwijzingen naar het Land van Aalst.

279 - VAN EFFELTERRE Jozef, *"Leirensmolen" te Strijpen: historie, kunst, herinnering, - Molenecho's. Vlaams Tijdschrift voor Molinologie*, 26, 1998, (4), p. 219-221.

Watermolen.

280 - V[AN]D[EN]B[RANDEN]W., *Een watermolen gered? "Paepschueremolen" voor verval behoed, - Levende Molens*, 21, 1999, (10), p. 123-126.

In Zulzeke.

281 - V[AN]D[EN]B[RANDEN]W., *Fauconniersmolen te Oordegem maalt eindelijk graan, - Levende Molens*, 21, 1999, (2), p. 21.

282 - V[AN]D[EN]B[RANDEN]W., *Nieuw leven in de Zwalmvallei: weer een draaiende molen op de Zwalm, - Levende Molens*, 21, 1999, (4), p. 47-50.

Met vermelding van een tiental watermolens op de Zwalm.

283 - V[AN] D[EN] B[RANDEN] W., *"Vinkemolen" wordt nieuwe "Franskoutermolen" in Zwalm*, - *Levende Molens*, 21, 1999, (11), p. 140-142.

De Vinkemolen stond oorspronkelijk in Oosterzele.

Werktuigbouwkunde. Elektriciteit. Telecommunicatie (621)

284 - DE TEMMERMAN Ludwig, *Het werd licht in Everbeek*, - *Triverius*, 1999, (3), p. 30-31.

Over de aansluiting van Everbeek op het elektriciteitsnet vanaf 1920-21.

Landbouw. Tuinbouw. Bosbouw. Veeteelt. Jacht. Visserij (63)

285 - PREMEREUR André, *Het "Hof te Wyngaerde" in Deftinge*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 28-34.

286 - TACK Guido, *Torreke te Walle: ontginningshof en "hof van plaisance"*, - *Ename 974*, 1999, (10), p. 12.

287 - DE PUNT Johan, *De bietenrooivork*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (1), p. 17.

288 - DE GROOTE Koen, *Een 18de-eeuwse tuinklok (Pottenkijker)*, - *Ename 974*, 1999, (10), p. 6.

289 - PREMEREUR André, *Ieder zijn deel*, - *Triverius*, 27, 1997, (1), p. 38-39.

Over het grazen van vee op het dorpsplein van Hemelveerdegem.

290 - VAN TRIMPONT Marc, *Het Brakels hoenderras meer dan 120 jaar oud?*, - *Triverius*, 27, 1997, (1), p. 23-25.

Met vermelding van J. Van Essche en van Sint-Martens-Lierde.

291 - VAN TRIMPONT Marc, *Hoe zit het nu eigenlijk met dat hoenderras dat Brakel heet?*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 25-26.

292 - VAN DER LINDEN Arthur, *Legale en illegale jagers. Conflicten en rebellie (Oost-Vlaanderen, tweede helft negentiende en begin twintigste eeuw)*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

Verkeerswezen. Openbaar vervoer. Postwezen (656)

293 - [TRANSPORT], *Het transport en het stedelijke netwerk in de Zuidelijke Nederlanden*, - *Bijdragen tot de Geschiedenis*, 82, 1999, (3-4).

Themanummer.

294 - DE BOECK Dirk, *Onze wegen in historisch perspectief*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (1), p. 1-13; (3), p. 55-63; (4), p. 74-78.

Vorige bijdragen opgenomen in de bibliografie 1998, nr.304.

295 - VAN DROOGENBROECK Edgard, *Over een verkeersongeval te Sint-Maria-Horebeke op 13 juli 1772*, - *Triverius*, 1999, (4), p. 19.

296 - DE KEUKELEIRE Erik; RYCKAERT Pierre (med.), *Trams in Merelbeke. Een geschiedkundig overzicht van de uitbating van de buurtspoorwegen Gent-Zuid - Merelbeke en Gent-Sint-Pieters - Merelbeke - Sint-Lievens-Houtem - Herzele - Geraardsbergen en de twee nooit aangelegde tramlijnen Merelbeke - Zottegem en Herzele - Ninove in de periode 1886-1921*, (*Het openbaar vervoer in de provincie Oost-Vlaanderen*, 1), s.l., s.n., 1998, 287 p.

297 - VAN DER HERTEN Bart, *De buurtspoorwegen en de ontsluiting van het Belgisch platteland (1865-1913)*, - *Het Tijdschrift van het Gemeentekrediet*, 53, 1999, (3/209), p. 19-39.

298 - LEMAIRE Zowie, *De post en het stedelijk netwerk in de Zuidelijke Nederlanden (1706-1724)*, Leuven, KU Leuven (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

299 - MAROYE Marc, *Historiek van de post te Brakel*, - *Triverius*, 1999, (2), p. 5-18.

Ontplofbare stoffen. Brandstoffen (662)

301 - ROBBEN Danny; VAN DEN BOSSCHE Robert, *150 jaar lucifersindustrie te Geraardsbergen*, Geraardsbergen, s.n., 1999, 48 p.

Gistingsbedrijven. Drank. Genotsmiddelenindustrie (663)

302 - AERTS Erik, *Hop en bier: handelsrelaties tussen Aalst en Lier (17de-18de eeuw)*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (2), p. 101-126.

303 - BAGUET Paul, *Brakelse industriële archeologie op foto: Limonadefabriek Lux-Bronnen*, - *Triverius*, 27, 1997, (2), p. 66.

304 - BAGUET Paul, *Brakelse industriële archeologie op prentkaarten en op foto: Limonadefabriek Koningsbronnen*, - *Triverius*, 27, 1997, (3), p. 29-30.

305 - BUYS Jean-Claude, *Verkoop van een Leedse brouwerij in het jaar 1876*, - *Ken uw Dorp. Jaarboek van de Heemkundige Kring Heemschut Lede*, 1998, (25), p. 18-22.

306 - DE NIE J.; VAN TRIMPONT M., *De brouwerij Concordia in vogelvlucht. Ruim 60 jaar bierbrouwen te Geraardsbergen*, - *Bier, sigaar, tabak*, s.l., Geraardsbergse musea, 1997.

Gepubliceerd in de catalogus van de gelijknamige tentoonstelling.

307 - LAMARCQ Danny, *Onderzoek naar het lokale brouwerijverleden, 19de-20ste eeuw*, - *Heemspiegel. Tweemaandelijks informatietijdschrift rond alle aspecten van lokale geschiedenis*, 17, 1996, (2), p. 2-4.

308 - LEMMENS D., *Vergane abdijen leven voort in ... Melse bieren*, - *De Gonde*, 27, 1999, (4), p. 27-32.

309 - SCHEERLINCK John, *Likeurstokerij "De Dender" te Ede-Haaltert*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (1), p. 12.

310 - STRIJPENS Hendrik, *De Mouterij De Wolf-Cosyns in Aalst 1850-1892. Hop, granen en mout als grondstoffen voor de Belgische Brouwerijen*, Aalst, Van de Putte, [1999], 88 p.

Met vermelding van Victor van Wambeke en van de families De Wolf, Cosyns (Ninove)en Van der Noot de Vreckem.

Voedingsmiddelen (664)

311 - MOENS Jan, *Cipitten*, - *Ename 974*, 1999, (10), p. 17.

312 - MOENS Jan, *Pottagie en sop*, - *Ename 974*, 1999, (11), p. 12.

Glasindustrie. Keramische industrie (666)

313 - DE TROYER Roger; DE LOOSE Willy, *Aanvraag voor een kareeloven te Heldergem*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (3), p. 17-18.

Op 19 juni 1842.

Mechanische technologie. Verschillende industrieën en ambachten (67)

314 - DENEWET Lieven, *Technische voorschriften voor een betere papierproductie in de Oostenrijkse Nederlanden (ca. 1750)*, - *Molinologie*, 1999, (12), p. 2-14.

Textiel (677)

315 - OLSEN J., *Een monument voor de textielindustrieel Felix Beernaerts (ontwerp en uitvoering: beeldhouwer Jules Vits (1868-1935))*, - *De Gonde*, 27, 1999, (2-3), p. 5-34.

Felix Beernaerts (1845-1912)had een weverij te Wetteren. Met vermelding van Melle.

Smederij (682)

316 - DE PUNT Johan, *Het hoefmes*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (4), p. 81.

Schoenmakerij. Voetbekleding. Handschoenen (685)

317 - DE PAUW Walter, *Klompenmakerij: een verdwenen beroep*, - *Darcos*, 16, 1999, (5), p. 1-10.

Te Sint-Lievens-Houtem.

318 - BAGUET Paul, *Brakelse "wantenmaaksters" buiten gezellig samen aan het werk*, - *Triverius*, 27, 1997, (1), p. 59.

Bouwwezen (69)

319 - HOFFSUMMER Patrick, *Die Entwicklung der Dachwerke in Belgien und im Norden Frankreichs - aktuelle Beiträge der Dendrochronologie*, - *Hausbau in Belgien. Bericht über die Tagung des Arbeitskreises für Hausforschung in Blankenberge/Westflandern vom 7.-12. Juni 1993*, Marburg, Jonas Verlag, 1998, p. 218-234.

7. KUNST. SPORT

Kunst (algemeen) (7)

320 - [MONUMENTENZORG], *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 1998*, Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1999, 207 p.

Van belang voor het ganse werkgebied van de bibliografie.

321 - [WETTELIJK], *Het wettelijk beschermd monumentaal patrimonium. Beschermde monumenten, stads- en dorpsgezichten en landschappen*, - *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1998*, Gent, Provincie Oost-Vlaanderen, 1999, p. 113-183.

Met vermelding van de fusiegemeenten Geraardsbergen, Oudenaarde, Zwalm.

322 - DE BRUYNE Ann; HEYMANS Jacques; PEERSMAN Jaak; VAN DEN HOVE Peter; WOUTERS Werner, *Kunstbezit in stadsbezit Ninove. Catalogus*, Ninove, s.n., 1999, geen p.

Uitgegeven naar aanleiding van een gelijknamige tentoonstelling in het Cultureel Centrum van Ninove (30 oktober-7 november 1999).

323 - FORRIER M., *Omtrent J. Brueghel de Oude, P.P. Rubens, A. van Dyck ... Kunst en kunstenaars in de Rijksarchieven*, (*Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Educatieve Dienst. Catalogussen*, 162), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999.

Onder nr. 29 een matrikel van het Oudenaardse tapijtweversambacht uit 1544/1545 met vermelding van Geraardsbergen en Leupegem, en verder onder nr. 121 een "Aanbidding der Wijzen" (1510/1512), uitgevoerd voor de Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen door Jan Gossaert.

324 - [LOUIS], *Louis Bert De L'Arbre: geboren Ninovieter wordt vader van de Neogotiek in Geraardsbergen*, - *NinoVVVekrant*, 1999, (7), p. 4.

325 - SERESIA Gilbert; SERESIA Marijke; TOP Stefaan, *De haan en zijn faam*, s.l., Ytong, [1999], 191 p.

326 - [JAN], *Jan De Cooman. Retrospectieve tentoonstelling 1999. Schilderijen - Grafiek*, Geraardsbergen, Sint-Adriaansabdij, 1999, 47 p.

Met teksten geschreven door Gaston IMBO en foto's van de Kunstkring. Gelijktijdig verscheen ook een cd-rom als catalogus van de tentoonstelling.

327 - OLSEN J., *Kunstschilder en beeldhouwer Félix Raphaël Metdepenninghen (1867-1937) te Melle*, - *De Gonde*, 27, 1999, (1), p. 28-31.

Uit Melle. Met stamboom.

Ruimtelijke ordening. Landschap. Tuinarchitectuur (71)

328 - DE CEUNINCK André, *Toespraak van de voorzitter op de Algemene Vergadering op 13/12/1998*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (1), p. 1-3.

329 - BOOGAERTS Stef; DETRE Eric, *Wellemeersen in Denderleeuw*, - *Natuurreservaten*, 21, 1999, (5), p. 4-9.

330 - VAN DER PLAETSEN Peter; FONDU Benoît, *Romeinse tuin"sier", de museumtuin van Velzeke*, Zottegem, Provinciaal Archeologisch Museum van Zuid-Oost-Vlaanderen - site Velzeke, 1997, 40 p.

Architectuur (72)

331 - DEVOS P., *Oudenaarde-Melden: Kerkhof en -muur, Sint-Martinushoeve (monument)*, - *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1998*, 1999, p. 180.

332 - [ONDERZOEK], *Onderzoek en restauratie van het monumentaal en het archeologisch patrimonium. Adviesverlening bij onderhoud en herstel - Provinciale subsidies voor onderhoudswerken - Archeologisch onderzoek, - Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 1998*, Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1999, p. 49-109.

Met vermelding van de fusiegemeenten Aalst, Erpe-Mere, Geraardsbergen, Herzele, Kluisbergen, Lede, Lierde, Merelbeke, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wichelen, Zottegem, Zwalm.

333 - [BOUWEN], *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. 15N 2: Provincie Oost-Vlaanderen. Arrondissement Oudenaarde. Kanton Oudenaarde*, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Departement LIN - AROHM - Afdeling Monumenten en Landschappen en Turnhout, Brepols, 1998, XLIX-406 p.

Dit deel bestrijkt binnen het werkgebied van de bibliografie de fusiegemeente Maarkedal (met de deelgemeenten Eitkhove, Maarke-Kerkem, Nukerke, Schorisse) en verder nog de fusiegemeente Wortegem-Petegem.

334 - [BOUWEN], *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. 15N 3: Provincie Oost-Vlaanderen. Arrondissement Oudenaarde. Kanton Ronse*, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Departement LIN - AROHM - Afdeling Monumenten en Landschappen en Turnhout, Brepols, 1998, LXII-598 p.

Dit deel bestrijkt de stad Ronse en de fusiegemeente Kluisbergen met de deelgemeenten Berchem, Kwaremont, Ruien, Zulzeke.

335 - DE WOLF Koenraad, *Architectuurgids Zuid-Oost-Vlaanderen. Barok, Rococo en Classicisme (1625-1800). Met een addendum over 1000 jaar Heren van Leeuwergem*, s.l., Marnixring Sotteghem, [1998], 128 p.

Derde deel in een zesdelige reeks over de architectuur in Zuid-Oost-Vlaanderen. Onder deze geografische omschrijving wordt het gebied verstaan tussen Dender en Schelde met uitzondering van de steden ten noord-oosten van de E-40 autosnelweg (Gent, Wetteren, Dendermonde, Aalst), Ninove en Ronse.

336 - TIJS Rutger; PAUWELS Oswald (fotografie), *Renaissance- en barokarchitectuur in België. Vitruvius' erfenis en de ontwikkeling van de bouwkunst in de Zuidelijke Nederlanden van renaissance tot barok*, (*Architectuur in België*), Tielt, Lannoo, 1999, 224 p.

Indices van personen en plaatsen.

337 - DE WOLF Koenraad, *Architectuurgids Zuid-Oost-Vlaanderen. De 19de-eeuwse neostijlen (1800-1918). Van Empire tot Art Nouveau*, s.l., Marnixring Sotteghem, [1999], 120 p.

Vierde deel in een zesdelige reeks over de architectuur in Zuid-Oost-Vlaanderen. Onder deze geografische omschrijving wordt het gebied verstaan tussen Dender en Schelde met uitzondering van de steden ten noord-oosten van de E-40 autosnelweg (Gent, Wetteren, Dendermonde, Aalst), Ninove en Ronse.

Openbare gebouwen. Commerciële en industriële gebouwen (725)

338 - DAUWE J.; VELLE Karel, *Justitiepaleizen te Dendermonde. Van vierschaar tot nieuw justitiegebouw. Tentoonstelling in het Algemeen Rijksarchief te Brussel van 5 mei tot 31 juli 1999*, (*Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Educatieve Dienst. Catalogussen*, 156), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999, 30 p.

Met vermelding van Aalst.

339 - [WATERTOREN], *De watertoren te Gentbrugge*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (106), p. 41-42.

340 - DE WIN Paul, *Inventaris van de feodale schandpalen op Belgisch grondgebied. 2: Provincies Oost- en West-Vlaanderen*, (*Iuris scripta historica*, 10), Brussel, Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België - Wetenschappelijk comité voor Rechtsgeschiedenis, 1996, 208 p.

Vele vermeldingen voor het werkgebied van de bibliografie.

341 - UYTTERSPROT Marc, *De prijs Van de Ven en het Stedelijk (oud) Zwembad van Aalst*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (3), p. 71-73.

342 - VAN DER VURST Pierre, *Planting Vrijheidsboom te Aalst*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (1), p. 23-25.

Op 22 november 1919.

Religieuze bouwkunst (726)

343 - BAGUET Paul, *De Brakelse beschermde St. Pieterstoren thans voor grondige restauratie nog in de steigers*, - *Triverius*, 27, 1997, (3), p. 7-11.

344 - BAVAY Lut, *Restauratiewerken aan de Sint-Martinuskerk te Erpe: een verslag*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (3), p. 42-45.

345 - [BESCHERMD], *Beschermd monument: Merelbeke* -

Schelderode (Sint-Martinuskerk, Schelderodeplein), - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (105), p. 26-27.

346 - CALLEBAUT Dirk, *Nederename: nostalgie om de Sint-Vedastuskerk*, - *Ename 974*, 1999, (10), p. 14-15.

347 - DE WOLF Gilbert, *De kerk van Wieze door de eeuwen heen (4)*, - *Salvator Mededelingen. Ledenblad van de Oudheidkundige Kring H.H. Salvator Wieze*, 9, 1999, p. 20-34.

348 - DEVOS Patrick; BAUTERS Luc (med.); VAN DURME Luc (med.), *De Sinte-Mariekerk van Everbeek. Verborgen rijkdom in de Vlaamse Ardennen*, (*Kleine cultuurgidsen*), Gent, Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, 1998, 80 p.

349 - DEVOS P., *Zwalm-Hundelgem: Sint-Amanduskerk en onmiddellijke omgeving*, - *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1998*, 1999, p. 183-184.

350 - [SINT], *De Sint-Laurentiuskerk: de geschiedenis van een restauratie*, - *Ename 974*, 1999, (11), p. 10-11.

351 - VAN DER KELEN Ignace, *Dateringsproblematiek der Sint-Michaëlskerk*, - *Darcos*, 16, 1999, (4), p. 1-12.

Te Sint-Lievens-Houtem.

352 - DE TEMMERMAN Ludwig, *Historiek kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes aan de Klaaie te Everbeek*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 67-69.

353 - DE VUYST Julien, *De verdwenen kapel van O.L.Vrouw van VII Weeën op de Molenhoek te Oordegem*, - *Ken uw Dorp. Jaarboek van de Heemkundige Kring Heemschut Lede*, 1998, (25), p. 23-25.

354 - DE WOLF Koenraad, *De Congregatiekapel te Zottegem (1859-1999). Verleden en toekomst van een vroeg meesterwerk van Jean-Baptiste de Bethune*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (4), p. 271-290.

355 - DIERICKX F., *Kapellen te Herdersem*, - *Kapel en Beeld*, 51, 1999, (3), p. 6-7.

356 - HIEL Roger, *Herstellingswerken aan de Stevenkapel*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (2), p. 223-225; (3), p. 343-346.

Te Moorsel.

357 - [KAPEL], *Kapel van Onze Lieve Vrouw Termuren: in kader van L.P. Boonjaar*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (4), p. 82-85.

In Erembodegem.

358 - [KERKFABRIEK SINT-JOZEF], *Omtrent de werken van de Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Meuleschette*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (1), p. 9-12.

359 - [SINT], *Sint-Barbarakapel hersteld door rederijkerskamer te Aalst*, - *Kapel en Beeld*, 51, 1999, p. 8.

Door de Aalsterse rederijkerskamer Sint-Barbara.

360 - MAROYE Marc, *De afbraak van de pastorij van St.-Maria-Lierde in 1875*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 62-66.

Weergave van een notariële akte.

Gebouwen voor opleidings-, wetenschappelijke en culturele doeleinden (727)

361 - ROBIJNS L[uc], *Geraardsbergen Smeerebbe-Vloerzegem: voormalige dorpsschool (monument)*, - *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1998*, 1999, p. 138.

Burgerlijke architectuur (728)

362 - ROBIJNS Luc, *Eervolle vermelding in het kader van de V.V.A.K.-prijs: voormalige danszaal 'De Gillade'*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (2), p. 47-49.

363 - DEVOS Patrick, *Beobachtungen zum Hausbau in den südlichen Niederlanden im 18. Jahrhundert*, - *Hausbau in Belgien. Bericht über die Tagung des Arbeitskreises für Hausforschung in Blankenberge/Westflandern vom 7.-12. Juni 1993*, Marburg, Jonas Verlag, 1998, p. 75-91.

364 - [HAUSBAU], *Hausbau in Belgien. Bericht über die Tagung des Arbeitskreises für Hausforschung in Blankenberge/Westflandern vom 7.-12. Juni 1993*, (*Jahrbuch für Hausforschung*, 44), Marburg, Jonas Verlag, 1998.

365 - [BESCHERMD], *Beschermd dorpsgezicht: Oosterzele - Gijzenzele (Hoeve, Langestraat 19)*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (105), p. 22-25.

366 - DUVOSQUEL Jean-Marie, *Ländliche Architektur und Dorfstruktur in Flandern um 1600 aufgrund der Katasterpläne und der Alben des Herzogs Charles de Croÿ, - Hausbau in Belgien. Bericht über die Tagung des Arbeitskreises für Hausforschung in Blankenberge/Westflandern vom 7.-12. Juni 1993*, Marburg, Jonas Verlag, 1998, p. 92-130.

367 - VAN EENHOOGE Dirk, *De poortdonjon van het Hof ten Hulst te Moortsele, - Monumenten en Landschappen*, 186, 1999, .

368 - AMEELS Vera, *De motte van Parike, - Ename 974*, 1999, (11), p. 17.

369 - DE DECKER Sam, *Vanuit de hoogte: een vergelijkende studie van de inplanting van castrale mottes in de provincie Oost-Vlaanderen, - Vobov-Info*, 1999, (49), p. 3-19.

Met vermelding van bewaarde castrale mottes te Denderleeuw (Kasteelberg), Denderwindeke (Doorniksberg), Erpe (Kasteelberg), Heldergem (Boonhof), Moorsel (Hof te Eksel), Munte (Kalvarieberg), Parike, Ressegem, Roborst (Tumulus), en van niet-bewaarde castrale mottes in Aalst, Ninove, Viane (Kasteelberg), Wichelen (Meerbos), Zulzeke (Hof ten Dale).

370 - DE MEULEMEESTER Johnny, *"Comment s'est-on défendu au IXe siècle ... ?"*, - LODEWIJCKX Marc (ed.), *Archaeological and historical aspects of West-European societies. Album amicorum André Van Doorselaer*, Leuven, Leuven University Press, 1996, p. 371-387.

Met vermelding van Aalst.

371 - DE TEMMERMAN Ignace; DE WOLF Koenraad, *Een nieuw licht op de datering van het kasteel en het park van Leeuwergem, - Het Land van Aalst*, 51, 1999, (2), p. 77-100.

372 - DESMET G., *De naam Steevliet: een bedenksel van een 18de- eeuwse jonker, - De Gonde*, 27, 1999, (4), p. 3.

Over jonker Joseph Veranneman en het kasteel Steevliet (Melle).

373 - DEVOS P., *Melle: Kasteel "De Varens" en park (monument), - Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1998*, 1999, p. 175-177.

374 - GHYSENS Jos; DE RYCK Luc, *Overham. De geschiedenis van een kasteel te Aalst. Met in bijlage het landhuis La Roseraie*, s.l., Genootschap voor Aalsterse Geschiedenis, 1999, 326 p.

Met vermelding van de families du Bosch en de Bethune.

375 - DE PUNT Johan, *Bakoven te Gotegem hersteld, - Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (2), p. 36-38.

Beeldhouwkunst (73)

376 - CALLEBAUT Noël, *Kleine monumenten: Meisje met de portemonnee*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (105), p. 20-21.

Beeld van Walter De Brabanter te Gentbrugge (1996).

377 - VANDERSTRAETEN Frederik, *Mathias Zens, een neogotisch beeldhouwer en sociaal bewogen persoonlijkheid*, - *Jaarboek De Oost-Oudburg*, 35, 1999, p. 5-42.

Verscheidene kerken en kapellen van Aalst en het Land van Aalst bezitten werk uit het atelier van Zens.

Kunstsmederij (739)

378 - COCK L., *A Belgian silver coffee pot. Emmanuel Lussie, Geraardsbergen (Grammont) circa 1780*, - *Silver, Gold Boxes and Fabergé*, Genève, Sotheby's, 1998.

Verkoop van de Geraardsbergse koffiekan, werk van de Geraardsbergse edelsmid E. Lussie (° 1745), op 16/17 november 1998.

Kunstnijverheid. Design (745)

379 - DE MEUTER Ingrid; VANWELDEN Martine; DHONDT Luc (bijdr.); VANDEVIJVERE Françoise (bijdr.); WOUTERS Jan (bijdr.), *Oudenaardse wandtapijten van de 16de tot de 18de eeuw*, Tielt, Lannoo, 1999, 319 p.

Uitgegeven naar aanleiding van de tentoonstelling "Meer dan groen, Oudenaardse wandtapijten van de 16de tot de 18de eeuw". Met veelvuldige verwijzingen naar het Land van Aalst.

380 - [GHISLAINE], *Ghislaine Eemans-Moors, Rosaline Lace*, - Het Land van Aalst, 51, 1999, (2), p. 160.

Recensie in de reeks "Signalement".

Glas- en kristalwerk (748)

381 - MATTHIJS Geert, *Glas-in-loodraam in het dienstencentrum van Gentbrugge*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (106), p. 43-44.

Schilderkunst (75)

382 - VAN DER KELEN Ignace, *Het Lam Gods en Sint-Lievens-Houtem*, - *Darcos*, 16, 1999, (5), p. 11-22.

383 - IMBO Gaston, *Petrus Canivé, 1738-1823: schilderijenrestaurateur en schilder van het abdijcomplex*, - *De Heemschutter*, 1999, (163), p. 29-34.

Te Geraardsbergen.

384 - IMBO Gaston, *Jan De Cooman, schilder van landschappen, interieurs, stillevens, portretten, voortreffelijk etser*, - *De Heemschutter*, 1999, (167), p. 11-25.

385 - VERLEYEN Wilfried (o.s.b.), *Een onbekend werk van de Affligemse schilder dom Wilfried Jacmin o.s.b. (1853-1911)*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (1), p. 47-57.

Schilderij van de plechtige intronisatie in 1898 van het genadebeeld van O.-L.-Vrouw van Affligem door kardinaal Goossens, aartsbisschop van Mechelen.

386 - VAN DEN BOSSCHE Nestor, *Pieter Jordaens: een onbekend 17e eeuws schilder*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 141-142.

387 - [BOHEMIEN], *Bohémien, non-conformist, zwerver, levensgenieter maar bovenal geniaal kunstschilder*, - *NinoVVVekrant*, 1999, (8), p. 3.

Over Herman Minner (Ninove 1924 - Ninove 1981).

Muziek (78)

388 - DE GEEST E., *Gabriël Verschraegen (1919-1981): organist, componist en pedagoog*, - *Orgelkunst*, 1999, (1), p. 2-29.

Werkte aan een aantal orgels in het Land van Aalst: Borsbeke, Burst, Erembodegem, Lede, Mater, Merelbeke, Moortsele, Oordegem, Schorisse, Serskamp.

389 - DE TROYER Willy; DE VUYST Julien; HARTIEL Jean-Pierre, *Een halve eeuw Muziekmaatschappij "Hand in Hand" Mere*, Erpe-Mere, Muziekmaatschappij Hand in Hand, 1999.

390 - THOMAS Peter, *Het Lovaert-orgel in Zonnegem uit 1841*, - *Orgelkunst*, 1999, (1), p. 35.

391 - VAN DER VURST Pierre, *De Aalsterse beiaard*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (3), p. 64-70.

392 - VAN DROOGENBROECK Edgard, *Een oud spitsvondig geuzenlied uit Horebeke*, - *Triverius*, 1999, (2), p. 58-59.

Sport (79)

393 - BAGUET Paul, *Brakelse Duivenliefhebbersbond "Eendracht en Vooruitgang" bestaat 90 jaar*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 47-54.

394 - BAGUET Paul, *75 jaar geleden werden "De Zwalmsnoeken van Nederbrakel" gesticht*, - *Triverius*, 27, 1997, (1), p. 50-53.

Vissersbond.

395 - DE SUTTER Prosper, *De Ware Crossers (1967-1987)*, - *Liniaal*, 22, 1999, (4), p. 26-31.

Wielerclub te Nieuwerkerken. Integrale herhaling met aanvulling van het artikel opgenomen in de bibliografie 1998, nr. 407.

396 - HOEBEECK Octaaf, *Racing Haaltert 50 jaar jong*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (2), p. 2-17.

Voetbalclub.

397 - MATTHIJS Armand; MORY Werner, *Ik heb 481 maal niet opgegeven. Een boek van en over Werner Mory*, Geraardsbergen, in eigen beheer (Armand Matthijs), 1999, 152 p.

Mory (Sint-Lievens-Esse) was in 1969-1994 veld- en marathonloper.

398 - THERRY C., *Stenen knikkers*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1997, (97), p. 30-32.

Over het maken van "marbels".

399 - VERPLANCKEN Paul, *Emiel Faignaert, de hazewind van St.-Martens-Lierde*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 40-46.

Wielrenner.

Film (791.4)

400 - DE SMUL Roger, *Cinema Americain I te Gentbrugge*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (106), p. 29-35.

Theater (792)

401 - BUTAYE Daniel (s.j.), *Vier eeuwen toneel in dienst van de opvoeding in het Sint-Jozefscollege te Aalst*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (1), p. 58-75.

8. FILOLOGIE. LITERATUUR

Taalkunde (80)

402 - LAMARCQ Danny, *De schepenbrief van Bochoute: 750 jaar geleden op Oost-Vlaamse bodem geschreven*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 35-40.

Met vermelding van Dikkelvenne.

403 - LAMARCQ Danny, *750 jaar geleden op Oost-Vlaamse bodem geschreven: de schepenbrief van Bochoute*, - *Toerisme Oost-Vlaanderen*, 48, 1999, (2), p. 60-63.

Met vermelding van Dikkelvenne, Velzeke.

404 - TAELDEMAN Johan (red.); VAN DURME Luc (red.), *750 jaar "Schepenbrief van Bochoute"*, (*Studia Germanica Gandensia*, 48), Gent, Universiteit Gent - Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte, 1999, 90 p.

Taalgrens. Taaltoestanden (800.7)

405 - VAN DURME Luc; ROGGE Marc, *Het Romeinse wegennet en de romanizering resp. germanizering van noordelijk Henegouwen en zuidelijk Oost-Vlaanderen*, - LODEWIJCKX Marc (ed.), *Archaeological and historical aspects of West-European societies. Album amicorum André Van Doorselaer*, Leuven, Leuven University Press, 1996, p. 145-152.

Met vermelding van Velzeke.

406 - VAN DURME Luc, *Een groene taalgrens: het geval Opbrakel versus Flobecq/Vloesberg*, - *Naamkunde*, 30, 1998, p. 197-242.

Dialecten (800.87)

407 - BAGUET Paul, *Invloed van de Franse taal op het Brakels (Nederbrakels) dialect*, - *Triverius*, 27, 1997, (1), p. 49; (3), p. 27; (4), p. 70.

Vorige bijdragen opgenomen in de bibliografie 1996, nr. 345.

408 - [BIJ], *Bij ons zèze dad azu. Spreuken en Gezegden en andere Eigenheden uit Lierde vroeger*, Lierde, Projectgroep Cultuur, 1999, 165 p.

Met cartoons van Sylvain BEERENS.

409 - FRANSAER Frans, *Wablieft?*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 116; (2), p. 240; (3), p. 358-359; (4), p. 478-479.

Over het Moorsels dialect.

410 - RASSCHAERT A.; DE MAESSCHALCK G., *Naar een Wichels woordenboek (letter B)*, - *Heem- en Oudheidkundige Kring Wichelen*, 1998, (1), p. 3-10.

411 - REDANT Gilbert, *Oe zegge men 't ammel. 2000 Groot-Haaltertse zegswijzen geïllustreerd met karikaturen van Nesten*, Haaltert, Heemkundige Kring, 1997, 139 p.

412 - VAN SCHOORS Luc, *In 't Giesbaargs*, - *De Heemschutter*, 1999, (163), p. 23-26; (164), p. 27-30; (165), p. 23-26; (166), p. 25-28; (167), p. 29-32; (168), p. 25-26.

Toponymie (801.311)

413 - DE CHOU Freddy, *De betekenis van onze Geraardsbergse gemeentenamen*, - *De Heemschutter*, 1999, (168), p. 34-36.

414 - DE MAESSCHALCK G.; RASSCHAERT A., *Margote B - Verhoevestraat - Groevestraat - Statiestraat - Stationstraat (deel 1)*, - *Heem- en Oudheidkundige Kring Wichelen*, 1998, (2), p. 35-64.

Over de huidige Statiestraat te Wichelen.

415 - DE SCHRYVER Fredy, *Met "Gozwin de Niwankerca" op zoek naar de plaatsnaam Nieuwerkerken*, - *Liniaal*, 22, 1999, (5), p. 4-12.

416 - TACK Guido, *Plaatsnamen in en rond het bos: wat, waarom, sinds wanneer?*, - *Ename 974*, 1999, (10), p. 7; (11), p. 8-9.

417 - UYTTERSPROT Marc, *Brabantstraat - Alfred Nichelsstraat*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (2), p. 28-37.

In de reeks: Aalsterse straatnamen.

418 - VAN DE PERRE Dirk, *Het toponiem Loots te Zandbergen, Appelterre, Ophasselt en Smeerebbe*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (3), p. 231-239.

419 - VAN DER VURST Pierre, *De Cumontstraat*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (1), p. 15-18.

In de reeks: Aalsterse straatnamen.

420 - VAN DER VURST Pierre, *Pieter Coeckestraat*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (4), p. 78-81.

In de reeks: Aalsterse straatnamen.

421 - VAN DER VURST Pierre, *Stefaan De Jonghestraat*, - *Mededelingen van de Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon*, 26, 1999, (3), p. 54-57.

In de reeks: Aalsterse straatnamen.

422 - VAN DROOGENBROECK Edgard, *Oude Horebeekse herbergnamen*, - *Triverius*, 1999, (2), p. 40-44.

423 - VAN DURME Luc, *Plaatsnamen te Zottegem en Strijpen*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (2), p. 4-208.

Met kaarten van Zottegem (Popp ca. 1860), Strijpen (idem), een kleurenkaart van de bezittingen van de abdij van Vorst te Zottegem-Bevegem en een kaart van Zottegem van 1945.

424 - VAN ISTERDAEL Herman, *Okegemse plaatsnamen: namen van wegen en waterlopen*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (3-4), p. 65-83.

Onomastiek (801.313)

425 - VAN ISTERDAEL H., *Voornamen van Okegemse kinderen in de 17de en 18de eeuw*, - *Mededelingen Heemkring Okegem*, 24, 1999, (1), p. 9-19.

Literatuur (82/89)

426 - BRAKELS Theo, *Uit "Veldbloemen": verzameling van verspreide schetsen, gedichten en liederen van Theo Brakels*, - *Triverius*, 27, 1997, (1), p. 6-7; (2), p. 6.

Vorige bijdragen opgenomen in de bibliografie 1996, nr.360.

427 - DIERICKX Fons, *Gedichten van Clemence Van Langenhoven uit Herdersem (3)*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (4), p. 398-404.

428 - HUMBEECK Kris; TILKIN Kristoff (samenstelling en research), *Onder de giftige rook van Chipka. Louis Paul Boon en de fabrieksstad Aalst*, Gent, Ludion/Querido, 1999, 311 p.

429 - LEMMENS D., *Camille Melloy en Guido Gezelle, 100 jaar geleden overleden*, - *De Gonde*, 27, 1999, (1), p. 17-27.

Over de Melse priester-dichter Camille Melloy.

430 - LIEVENS Robrecht, *Dichterlof voor de Ninoofse kloostertuin (1654)*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (2), p. 148-159.

Met vermelding van Joan Six van Chandelier, Amandus Fabius (Amand Boone), Karel Boel(e).

431 - MAROYE Marc, *De Brakelse invloed op het leven en werk van Pierre Broodcorens (1885-1924)*, - *Triverius*, 27, 1997, (1), p. 30-36; (2), p. 55-65; (3), p. 12-19; (4), p. 7-15.

Met vermelding van Nederbrakel, Sint-Maria-Oudenhove.

432 - NUYENS Bart, *De schrijver van de fabrieksstad Aalst: Louis Paul Boon*, - *Toerisme Oost-Vlaanderen*, 48, 1999, (1), p. 21-24.

9. GEOGRAFIE. BIOGRAFIE. GESCHIEDENIS

Archeologie (902)

433 - BAUTERS L.; VAN DAMME J., *Eigendomsrechten van archeologische voorwerpen en hun gevolgen*, - *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1998*, 1999, p. 11-16.

434 - BEECKMANS Luk, *Even in de kijker: archeologie in Geraardsbergen*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 213-215.

435 - DE CLERCQ W., *Merelbeke: een onverwachte kijk op het archeologisch patrimonium. Axxes-locatie*, - *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1998*, 1999, p. 100-103.

436 - DE CLERCQ W., *Wichelen: archeologische voorwerpen bij de bouw van een nieuw OCMW-complex*, - *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1998*, 1999, p. 103-104.

437 - DE GROOTE K.; MOENS J., *Archeologisch onderzoek op de Oude Vismarkt te Aalst*, - *Archaeologia Mediaevalis*, 1999, (22), p. 53-54.

438 - DE GROOTE K.; MOENS J., *Noodonderzoek in de St.-Martinuskerk te Aalst*, - *Archaeologia Mediaevalis*, 1999, (22), p. 56-57.

439 - DE MULDER Guy; VERLAECKT Koen, *De archeologische verzameling Léon Savoir: nieuwe riviervondsten uit de Schelde nabij Wichelen*, - *Vobov-Info*, 1999, (50), p. 23-34.

In een themanummer over het Land van Dendermonde.

440 - DE MULDER G.; DESCHIETER J., *Zottegem-Velzeke: een voorlopig verslag van het archeologisch onderzoek in 1998*, - *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen 1998*, 1999, p. 104-109.

441 - DE SWAEF Walter; VAN LANGENHOVEN Bart, *Lede Ondersteboven. Een kijk op het oudste verleden*, Lede, Culturele Raad Lede, 1999, 23 p.

Van steentijd tot 900 n.C.

Archeologie van de oudheid (902.032)

442 - DE BEENHOUWER Jan, *De Gallo-Romeinse tempel van Hofstade-Steenberg (Prov. O.-Vl.)*, - LODEWIJCKX Marc (ed.), *Archaeological and historical aspects of West-European societies. Album amicorum André Van Doorselaer*, Leuven, Leuven University Press, 1996, p. 153-163.

443 - DE MULDER G. (red.); ROGGE M. (red.), *De Gallo-Romeinse vicus te Velzeke I . Sporen van Flavische en 2de-eeuwse bewoning, (Publicaties van het Provinciaal Archeologisch Museum van Zuid-Oost-Vlaanderen - site Velzeke. Gewone Reeks*, 2), Zottegem, s.n., 1999, 142 p.

444 - DESCHIETER Johan; DE MULDER Guy, *Archeologisch noodonderzoek in de Gallo-Romeinse vicus te Velzeke (1997-1998)*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 155-180.

445 - MONSIEUR Patrick, *Een nieuwe amforenstempel te Velzeke: QSP*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 181-198.

446 - THOEN Hugo; DE SWAEF Walter, *A terra sigillata canthares from Erembodegem (Prov. East-Flanders)*, - LODEWIJCKX Marc (ed.), *Archaeological and historical aspects of West-European societies. Album amicorum André Van Doorselaer*, Leuven, Leuven University Press, 1996, p. 165-173.

447 - VAN DRIEL Murray Carol, *Enkele Romeinse schoenzolen uit Velzeke*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 199-203.

Archeologie van de middeleeuwen en de moderne tijden (902.033)

448 - DE BUCK Emmy, *Archeologisch park Ename: verleden, heden en toekomst*, - *Triverius*, 27, 1997, (3), p. 31-35.

449 - DE DECKER S., *Castrale motten in Oost-Vlaanderen*, - *Archaeologia Mediaevalis*, 1999, (22), p. 19-20.

450 - DE GROOTE Koen, *De museumtuin archeologisch onderzocht*, - *Ename 974*, 1999, (11), p. 4.

451 - DE GROOTE K.; MOENS J., *Middeleeuwse sporen in Erembodegem-Terjoden (O. Vl.)*, - *Archaeologia Mediaevalis*, 1999, (22), p. 20-21.

452 - DE MULDER Guy; DESCHIETER Johan, *De speurtocht naar het middeleeuwse Velzeke, een vervolgverhaal: resultaten in 1997-1998*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 205-212.

453 - DELARUE K.; ERVYNCK A., *Archeozoölogisch onderzoek van de volmiddeleeuwse portus in het voorgeborchte van het Castrum te Ename (O. Vl.)*, - *Archaeologia Mediaevalis*, 1999, (22), p. 4.

454 - ERVYNCK A.; DESENDER K.; VAN NEER W., *Archeozoölogisch onderzoek van middeleeuwse vindplaatsen op het IAP*, - *Archaeologia Mediaevalis*, 1999, (22), p. 5-6.

Met vermelding van Ename, Moorsel.

455 - DE GROOTE K.; MOENS J., *Sporen van de oudste stadswal in de Kerkstraat te Aalst*, - *Archaeologia Mediaevalis*, 1999, (22), p. 53.

Prehistorie (903)

456 - DE CLERCQ W.; VAN RECHEM H., *Archeologisch onderzoek bij de aanleg van de aardgasleiding Zeebrugge-Raeren (1998): een overzicht van de sporen uit de metaaltijd*, - *Lunula*, 7, 1999, p. 18-22.

O.m. te Denderbelle

457 - DE MULDER Guy; SMITS Liesbeth, *Beenderen spreken: onderzoek van menselijke crematies uit twee urnenveldennecropolen te Velzeke*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 145-154.

458 - DE MULDER G.; SMITS L., *Onderzoek van menselijke crematies uit twee urnenveldennecropolen te Velzeke*, - *Lunula*, 7, 1999, p. 43-45.

459 - DE MULDER G.; BRAECKMAN K., *Sporen van een gracht uit de Late IJzertijd te Velzeke*, - *Lunula*, 7, 1999, p. 101-104.

460 - VERLAECKT K., *Vergeten Oost-Vlaamse bronzen opnieuw boven water*, - *Lunula*, 7, 1999, p. 32-34.

Hielbijl en lanspunt te Wichelen.

Historische geografie. Nederzettingsgeschiedenis (911.37)

461 - VAN DER HAEGEN Natasja, *Driesgehuchten in Vlaanderen*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

462 - VINCK Leen; LIESSENS Gerrit, *Driesen in Erpe-Mere*, - *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, 39, 1999, (3), p. 47-53; 39, (4), p. 65-70.

463 - VINCK Leen, *Driespleinen te Groot-Haaltert*, - *Mededelingen Heemkring Haaltert*, 1999, (4), p. 17-22.

Biografie. Prosopografie (929)

464 - DE SMET Lucien, *Constant Philip Serrure*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1997, (97), p. 33-35.

Historicus, numismaticus en filoloog.

465 - DEPUTTER Bruno, *Leo Vindevogel. Beeldvorming (1941-1999)*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

466 - GIES Herman, *Willem van Moerbeke en zijn kerk in de Peloponesos*, - *De Heemschutter*, 1999, (166), p. 37-38.

467 - MERCKX A., *Alice Van Mol 100 jaar*, - *Salvator Mededelingen. Ledenblad van de Oudheidkundige Kring H.H. Salvator Wieze*, 22, 1999, p. 4-7.

468 - VANACKER V.F., *In memoriam Dr. H. Vangassen*, - *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie*, 43, p. 31-37.

Ninoofs neerlandicus en historicus.

Genealogie (929.5)

469 - AELBRECHT Jean, Stamboom Aelbrecht van Opwijk tot de Faluintjesstreek (1), - Heemkundige Kring De Faluintjes, 12, 1999, (4), p. 370-390.

Met vermelding van Moorsel.

470 - CAMBIER Pierre-Marie; CAMBIER Jean-Paul, *Descendance de Daniel-Francois Cambier et d'Anne-Louise Cardon*, - *Le Parchemin*, 64, 1999, (321), p. 162-171.

Met vermelding van Ronse.

471 - CAUDRON Freddy, *Families te Nieuwerkerken*, Nieuwerkerken, LiNiAal Culturele Vereniging Nieuwerkerken, 1999.

Van 16de tot 19de eeuw.

472 - DE CLERCK Jan C.A., *Afstammelingen van Leopoldus De Ridder en Maria Joanna De Wolf*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (3), p. 262-272.

Te Baardegem, Meldert, Moorsel en Opwijk. Met vermelding van de families De Ridder, De Wolf, Aelbrecht, Putteman, Cherretté.

473 - DE CLERCK Jan C.A., *Baardegemse families: Heyvaert*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (2), p. 128-144.

474 - DE CLIPPEL Remi, *Genealogische wederwaardigheden betreffende "het oude en uitgebreide geslacht de Clippel"*, Leuven, s.n., 1998, 37 (tekst)+ 43 (bijlagen)p. + 7 tabellen.

475 - DE KERCKHOVE DIT VAN DER VARENT D., *La famille van der Heyden dite de la Bruyère dans la région d'Audenarde-Renaix*, - *Le Parchemin*, 64, 1999, (319), p. 13-34.

476 - DE ROECK D.; DE BROUWERE M.C., *Lijst bidprentjes inwoners Onkerzele*, Kalken, s.n., 1999, 35 p.

477 - DE ROECK D.; DE BROUWERE M.C., *Listing doodsberichten inwoners Onkerzele*, Kalken, s.n., 1999, 10 p.

478 - DE RUYVER L., *De familie De Craecker in Melle en Gontrode*, - *De Gonde*, 27, 1999, (4), p. 33-38.

Vanaf 1667.

479 - DE RUYVER Luc, *Parochieregisters (dopen-huwelijken) Melle 1804-1900*, Gent, VVF-Gent Digitaal Archief, 1999.

480 - DE RUYVER Luc, *Parochieregisters Gontrode 17de-19de eeuw*, Gent, VVF-Gent Digitaal Archief, 1999.

481 - DE RUYVER Luc, *Volkstelling Melle en Gontrode 1796*, Gent, VVF-Gent Digitaal Archief, 1999.

482 - DE SMET Antoine, *De Egmonts te Gavere*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 143-144.

483 - DE TEMMERMAN Ludwig, *Bijdrage tot de geschiedenis van de Everbeekse familie Vandenhaute*, - *Triverius*, 1999, (4), p. 20-28.

484 - DE WOLF Willy, *Levensbeschrijving van de familie Arijs te Moorsel ten jare 1791 tot en met 1970*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 108-109; (2), p. 226-228; (3), p. 348-349; (4), p. 467-469.

485 - HEYVAERT Herman, *Stamboom familie Beeckman*, - *Salvator Mededelingen. Ledenblad van de Oudheidkundige Kring H.H. Salvator Wieze*, 9, 1999, (24), p. 37-38.

Te Wieze.

486 - HOUTMAN Eugeen, *Welle. Burgerlijke stand 1796-1862. Geboorten, huwelijken en overlijdens*, Erembodegem, VVF-afdeling Aalst, 1999.

487 - HUYS Paul, *"Een voorbeeld van buitengewone vruchtbaarheid" (1844)*, - *Vlaamse Stam*, 35, 1999, (9), p. 438.

Over Theresia Van Waeyenberghe en Jan De Keyzer uit Geraardsbergen die in 19 jaar 19 kinderen kregen.

488 - HUYS Paul, *Aanvragen tot dispensatie van huwelijken (1783-1787)*, - *Vlaamse Stam*, 35, 1999, (10), p. 441-444.

Met vermelding van Elene, Michelbeke, Oosterzele, Sint-Antelinks, Sint-Maria-Oudenhove.

489 - LIEVENS R., *Gezinsreconstructie van Sint-Lievens-Esse 1651-1819*, s.l., s.n., [1998], 279 p.

490 - MAROYE Marc, *De kwartierstaat van baron Joseph Albert De Vleeschauwer*, - *Triverius*, 27, 1997, (2), p. 9-13.

° Nederbrakel 1897.

491 - MAROYE Marc, *500 jaar familie Maroye in Horebeke, Brakel en Lierde. 4*, - *Triverius*, 1999, (1), p. 7-16.

Vorige bijdragen opgenomen in de bibliografie 1998, nr. 488.

492 - MEERT Dirk, *Alfabetisch repertorium van de families te Erembodegem tussen 1591 en 1880*, 4 dl., Moorsel, in eigen beheer (Driesstraat 37 A), 1999.

Het vierde deel is een index op de drie eerste.

493 - OSSIEUR E., *Vijf huwelijken van naamgenoten Van Malleghem te Maarkedal in de 19de eeuw*, - *Vlaamse Stam*, 35, 1999, (1), p. 41-44.

494 - SOUFFREAU Georges, *Woubrechtegem. Burgerlijke Stand. Overlijdens 1798-1900*, Woubrechtegem, s.n., 1999, 178 p.

495 - SOUFFREAU Georges, *Woubrechtegem. Burgerlijke Stand. Geboorten-huwelijken 1802-1812, overlijdens 1798-1813*, Woubrechtegem, s.n., 1999.

496 - VAN DRIESSCHE Luc, *De voorouders van Alice Van Mol*, - *Salvator Mededelingen. Ledenblad van de Oudheidkundige Kring H.H. Salvator Wieze*, 22, 1999, p. 8-19.

Met kwartierstaat.

497 - VUYLSTEKE Marc, *Bewerkte parochieregisters Nukerke (1603-1796)*, Maarkedal, s.n., 1999.

498 - WALCKIERS Baudouin, *Essai de généalogie de la famille Walckiers*, s.l., Genealogicum Belgicum, 1967, 185 p.

Afkomstig van Pamel, met vertakkingen in Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, Brussel, Meerbeke.

Heraldiek (929.6)

499 - DE SWAEF Walter, *Het wapenschild van het Land van Aalst*, - *Jong en Oud*, 45, 1999, (178), p. 34-35.

In het fronton van het internaatsgebouw van het Aalsterse Sint-Jozefscollege.

500 - VERACHTEN Lucie, *Het wapen van Brakel, Horebeke en Lierde*, - *Triverius*, 1999, (1), p. 3-5.

501 - VERACHTEN Lucie, *Baron Albert De Vleeschauwer van Braekel*, - *Triverius*, 27, 1997, (2), p. 54.

° Nederbrakel 1897. Heraldische bijdrage.

Geschiedtheorie. Historiografie (930)

502 - LAMBERT Véronique; MILIS L. (woord vooraf), *Chronicles of Flanders 1200-1500. Chronicles written independenthy from "Flandria Generosa"*, (*Verhandelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, 19), Gent, Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, 1993, 176 p.

O.a. over de kroniek van Boudewijn van Ninove.

Archiefinventarissen. Archiefwezen (930.25)

503 - MILIS Ludo, *Het verleden kennen*, - *Ename 974*, 1999, (11), p. 18.

Over archiefbronnen.

504 - NIJSSEN R.; HOUSSIAU J., *Overzicht van de archieftoegangen in de leeszaal van het Algemeen Rijksarchief. Toestand op 1 september 1999*, (*Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Overzichten en Gidsen*, 46), Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1999.

505 - VERLEYEN Wilfried (o.s.b.), *Archivaris Alphonse Wauters te Affligem en omgeving (ca. 1850)*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (3), p. 274-289.

Met vermelding van Baardegem, Meldert.

Algemene geschiedenis (94)

506 - DE POTTER Frans; BROECKAERT Jan, *Geschiedenis der gemeente Wanzele*, - *Ken uw Dorp. Jaarboek van de Heemkundige Kring Heemschut Lede*, 1998, (25), p. 62-75.

507 - DE POTTER Frans; BROECKAERT Jan, *Geschiedenis der gemeente Smetlede*, - *Ken uw Dorp. Jaarboek van de Heemkundige Kring Heemschut Lede*, 1998, (25), p. 51-61.

508 - DE POTTER Frans; BROECKAERT Jan, *Geschiedenis der*

gemeente Impe, - *Ken uw Dorp. Jaarboek van de Heemkundige Kring Heemschut Lede*, 1998, (25), p. 39-50.

509 - DE ROOVER Jozef, *Smetlede in blijde en droeve dagen*, Wetteren, Universa, 1999, 232 p.

510 - GOUBIN Jon (red.), *Gedenkboek Opbrakel 900*, Brakel, Opbrakel 900, 1999, 348 p. + bijlagen.

511 - IMBO Gaston, *Vijf "Burgondiërs" in Geraardsbergen ...*, - De Heemschutter, 1999, (165), p. 27-37; (166), p. 29-36.

512 - RUYS Robert, *Wichelen 1174-1999*, - *Heem- en Oudheidkundige Kring Wichelen*, 1999, (1), p. 1-42.

Middeleeuwse geschiedenis (94.033)

513 - DE SMET Lucien, *Bouwstenen tot de nederzettingsgeschiedenis van Balegem*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (107), p. 27-30.

514 - GIERTS Stephane, *De opstand te Geraardsbergen in 1430*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (4), p. 241-265.

515 - STUIJ P.W., *Het Land van Waas in de Middeleeuwen: behoorde dit gebied tot Frankrijk of tot het Duitse Rijk?*, - *Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas*, 101, 1998, p. 233-247.

Ook over het Land van Aalst.

516 - TACQUENIER Christian, *Naissance et physionomie de Bois-de-Lessines à la fin du 13e siècle*, - *Annales du Cercle Royal d'Histoire et d'Archéologie d'Ath*, 55, 1997, p. 5-96.

Bruikbaar voor Viane.

Middeleeuwse en moderne geschiedenis (94.033/034)

517 - VAN ISTERDAEL Herman, *De heerlijkheid Voorde: de instellingen en zijn Heren*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (4), p. 291-297.

Moderne geschiedenis (94.034)

518 - CAUDRON Freddy, *Zanten uit het Land van Aalst*, - *Agenda V.V.F. Aalst*, 19, 1999, (1), p. 13-14; (2), p. 15-16; (3), p. 8-9; (4), p. 8-10; (5), p. 10-11.

Met vermelding van Aalst, Asse, Erembodegem, Herdersem, Moorsel, Nieuwerkerken en van Ludovicus De Meersman, Jan Baptiste Michiels, Theodosia Moens, Franciscus Van den Abbeele, Jan Lagé, Marianne De Buyst, Joos Van der Elst, Barbara Eeckhout, Joannes De Biscop, Joanna Maria Roelandt, Leonardus Speeckaert, Theresia Malinus, Catrina Van de Water, Egidius Van den Steen.

519 - DE SUTTER Frans, *De heren van Scheldewindeke, Balegem en Moortsele in de 18de eeuw*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1999, (105), p. 33-42.

520 - IMBO Gaston, *Guillaume Damman, 1575-1639*, - *De Heemschutter*, 1999, (168), p. 11-19.

Met vermelding van Geraardsbergen.

Moderne en hedendaagse geschiedenis (94.034/035)

521 - BRAET André, *Wonen en werken te Herdersem 200 jaar geleden*, Erembodegem, s.n., 1999, 48 p.

Met uitgave van een prekadastrale kaart uit 1808 en een inwonerslijst uit 1806/1808. Met speciale aandacht voor de familie Van Nuffel.

522 - DE SMET Lucien, *Bijdrage tot de politieke en bestuurlijke geschiedenis van Balegem*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1997, (97), p. 36-39.

Ancien Régime en Franse tijd.

523 - DE TEMMERMAN Ignace, *De Boerenkrijg in de streek van Zottegem*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 127-136.

524 - DHONDT Luc, *Het proces van revolutionaire en contra-revolutionaire bewegingen in België (1780-1798)*, - *Heemkundig Genootschap van het Land van Rode*, 1998, (104), p. 27-37.

525 - MAROYE Marc, *De weerstand van de Brakelse en Lierdese bevolking tegen de invoering van de burgerlijke stand*, - *Triverius*, 27, 1997, (3), p. 36-40.

526 - ROBIJNS Luc, *Memorieboek van Joannes en Franciscus Van Landuyt uit Nieuwerkerken van 1751 tot 1808. Afl. 35*, - *Liniaal*, 22, 1999, (5), p. 22-28.

527 - VAN EFFELTERRE Jozef, *Demping van de Zwarte Gracht te Zottegem in 1791*, - *Handelingen Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, 9, 1999, (1), p. 41-43.

Hedendaagse geschiedenis (94.035/036)

528 - BICKE Pieter-Joseph, *Denderwindeke in de jaren 1800 en vroeger: een terugblik door Pieter-Joseph Bické (1801-1888). 3 en 4*, - *NinoVVVekrant*, 1999, (5), p. 6-7; (5), p. 3.

Tekstuitgave van het "geestelijk testament" van een 19de-eeuws gemeentesecretaris.

529 - BRAEKMAN W.L., *Cyriel De Vuysts bijdrage tot de geschiedenis van Herzele*, - *Het Land van Aalst*, 51, 1999, (2), p. 127-147.

Met vermelding van burgemeester Victor Van den Hecke (1845).

530 - DE BOEVER Ariane, *Generatieverschillen in de negentiende eeuw? Een onderzoek naar economische, demografische en sociale veranderingen in de negentiende en begin twintigste eeuw door middel van levensloopreconstructies van de generaties 1829-1830 en 1879-1880 uit Oordegem*, Gent, Universiteit Gent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1999.

531 - DE RUYVER L., *Gontrode in de negentiende eeuw*, - *De Gonde*, 27, 1999, (1), p. 44-46.

532 - PREMEREUR André, *Het midden van de negentiende eeuw: jaren van ellende!*, - *Triverius*, 1999, (1), p. 34-38; (2), p. 32-39.

Over de algemene levensomstandigheden en over de nachtwacht.

533 - STRIJPENS Hendrik, *1881: Een vriend der Waarheid? Een andere kijk op het basisdocument voor de geschiedschrijving van het Belgische socialisme en de Vlaamse Beweging*, - ART Jan (red.); FRANCOIS Luc (red.), *Docendo discimus. Liber amicorum Romain Van Eenoo*, Gent, Universiteit Gent - Vakgroep Nieuwste Geschiedenis en Academia Press, 1999, 1, p. 203-228.

"Een Vriend der Waarheid" is de titel van een anoniem en ongedateerd gepubliceerde brochure over de ontstaansgeschiedenis van de eerste Gentse en Belgische vakbonden (1857-1866).

534 - WAUTERS Katrijn, *Meldert in de pers (1897-1928)*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (2), p. 188-200.

Artikels uit de Aalsterse "Denderbode".

535 - BAGUET Paul, *Albert De Vleeschauwer over zijn school in Brakel, het verlies van zijn ouders en de bestendige verknochtheid aan zijn geboortedorp*, - *Triverius*, 27, 1997, (2), p. 14-32.

° Nederbrakel 1897.

536 - COPPENS Leon, *Over de bewoners van de Hoogstraat en de Neerstraat te Nederbrakel 1914-1920. 1*, - *Triverius*, 1999, (4), p. 44-49.

Met kanttekeningen van Paul BAGUET.

537 - COUTUER Gerard; BAGUET Paul, *Over beenhouwers en andere Brakelaars van vóór 1940*, - *Triverius*, 27, 1997, (4), p. 55-61.

538 - DE CLERCK Jan C.A., *Voorgevallen in Baardegem: enkele oude krantenberichten*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 8-15.

Enkele artikels uit de Aalsterse 'Denderbode' van 1900 tot 1913. Met vermelding van Aloïs Verhofstede.

539 - DE LOOSE Willy; DE KEGEL Joris, *Kerksken, de wereld in een dorp. Bijdrage tot de geschiedenis van Kerksken*, Haaltert, Heemkundige Kring Haaltert, 1999, 452 p.

Met accent op de hedendaagse tijd.

540 - HEYVAERT Marcel, *Verhaaltje van toen wij nog kleine krawatten waren ...*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (1), p. 44-47.

Over het 'Rijke Roomse Leven' in Herdersem in de eerste helft van de 20e eeuw.

541 - LION Marc (tekst), *RU-fijntjes. 20 jaar Ninove in cartoons van Rufijn [DE DECKER]*, Ninove, Ninoofse Perskring, 1999, 52 p.

De cartoons verschenen in de Ninoofse stadskrant 't Klokzjiël, Het Nieuwsblad (editie Dender)en De Streekkrant.

542 - VAN DER MIJNSBRUGGE René, *"Gehoord, gezien en erbij betrokken in Geraardsbergen"*, Geraardsbergen, s.n., 1999, 333 p.

543 - WILLE Danny, *Het huis van Petris "Adolf" De Saroopkenne te Meldert vertelt...*, - *Heemkundige Kring De Faluintjes*, 12, 1999, (3), p. 307-310.

Met vermelding van Petrus Coppens, Emerentia De Vos.

AUTEURSREGISTER

Adriaen, Mark 41
Aelbrecht, Jean 469
Aerts, Erik 302
Ameels, Vera 368
Art, Jan 16, 38, 106, 175, 533
Baguet, Paul 65, 66, 67, 68, 89, 108, 109, 217, 238, 303, 304, 318, 343, 393, 394, 407, 535, 537
Bauters, L. 433
Bauters, Luc 348
Bavay, Lut 344
Beeckmans, L. 42
Beeckmans, Luk 130, 434
Beelaert, Wim 239
Bické, Pieter-Joseph 528
Boogaerts, Stef 329
Boone, Albert (s.j.) 248
Borremans, E. 42
Boudin, Hugh Robert 7
Bourgeois, Jean 16
Braeckman, K. 459
Braekman, W.L. 43, 240, 529
Braet, André 104, 149, 521
Brakels, Theo 426
Broeckaert, Jan 506, 507, 508
Butaye, Daniel (s.j.) 401
Buys, Jean-Claude 305
Brouwers, F. 265, 266
Caigneau, Monique 201
Callebaut, Dirk 346
Callebaut, Jan 215
Callebaut, Noël 376
Cambier, Jean-Paul 470
Cambier, Pierre-Marie 470
Carnier, Marc 90
Caudron, Freddy 134, 471, 518
Cazaux, J. 155, 156
Ceyssens,, L. 91
Charles, Leen 26
Clauwaert, Christel 5
Cleymans, Frans 227
Cloet, M. 2
Cock, L. 378
Coppens, Leon 536
Coppens, Marguerite 222
Coutiez, Yannick 69
Coutuer, Gerard 537
Crabbe, Herman 191
Crombé, Philippe 16
Daem, Marcel 44
Dauwe, J. 338
De Baets, A. 62
De Beenhouwer, Jan 442
De Boeck, Dirk 294
De Boever, Ariane 530
De Both, Luc 202
De Brouwere, M.C. 476, 477
De Bruyne, Ann 322
De Buck, Emmy 448
De Ceuninck, André 328
De Chou, Freddy 413
De Clerck, Jan C.A. 197, 224, 472, 473, 538
De Clercq, W. 435, 436, 456
De Clippel, Remi 474
De Couvreur, Leon 244
De Decker, Cynrik 192
De Decker, S. 449
De Decker, Sam 369
De Geest, E. 388
De Groote, K. 437, 438, 451, 455
De Groote, Koen 83, 131, 288, 450
De Herdt, René 26
De Jonge, J. Arnold 102
De Kegel, Joris 539
de Kerckhove dit van der Varent, D 475
De Keukeleire, Erik 296
De Koker, Bart 140
De Loose, Willy 114, 162, 198, 313, 539
De Maesschalck, G. 228, 410, 414
De Metsenaere, Wilfried 186
De Mets, Rudy 185
De Meulemeester, Johnny 16, 370
De Meûter, Ingrid 379
De Mulder, G. 440, 443, 458, 459
De Mulder, Guy 439, 444, 452, 457
De Nie, J. 306
De Pauw, Walter 246, 317
De Pessemier, Diane 201
De Potter, Frans 506, 507, 508
De Punt, Johan 287, 316, 375
De Roeck, D. 476, 477
De Roover, Jozef 509
De Roo, Carl 170, 171, 172, 173
De Ruyver, L. 478, 531
De Ruyver, Luc 479, 480, 481
De Ryck, Luc 374
De Schepper, Willy 193
De Schryver, Fredy 415
De Smet, Antoine 482
De Smet, Katrien 135
De Smet, Lucien 223, 464, 513, 522
De Smet, Nico 110, 115
De Smet, S. (s.j.) 234
De Smul, Roger 400
De Sutter, Frans 519
De Sutter, Prosper 189, 214, 395
De Sutter, Yves 136
De Swaef, Walter 441, 446, 499
De Temmerman, Ignace 371, 523
De Temmerman, Ludwig 36, 56, 121, 284, 352, 483
De Troyer, Roger 180, 249, 313
De Troyer, Willy 389
De Vos , Guy 33
De Vroede, Maurits 206
De Vuyst, Julien 70, 71, 72, 92, 123, 139, 236, 249, 353, 389
De Vuyst, Paul 45, 235
De Wijs, I. 46
De Wint, Etienne 233
De Win, Paul 340
De Wolf, G. 207
De Wolf, Gilbert 347
De Wolf, Koenraad 335, 337, 354, 371
De Wolf, Willy 255, 256, 257, 258,

484
Decrits, Marc 148, 250
Delarue, K. 453
Delcour, Jan 267
Delterre, Michel 103
Deneckere, Gita 116
Deneef, Roger 4
Denewet, Lieven 268, 314
Deputter, Bruno 465
Deschieter, J. 440
Deschieter, Johan 444, 452
Desender, K. 454
Desmet, G. 229, 372
Desmet, Lynsey 14
Desseyn, Joris 230
Detré, Eric 329
Devos, P. 331, 349, 373
Devos, Patrick 348, 363
Dhondt, Luc 379, 524
Diepvents, Philippe 225
Dierickx, F. 355
Dierickx, Fons 57, 163, 181, 203, 245, 427
Dugnoille, Jean 47
Duquet, Frans 48, 111, 219
Duvosquel, Jean-Marie 366
Elslander, S. 153, 155
Ervynck, A. 453, 454
Ervynck, Anton 85
Ervynck, G. 63
Everaert, Claude 210
Fabré-Meeus, Greta 210
Fondu, Benoît 330
Forrier, M. 323
François, L. 2
François, Luc 38, 106, 113, 175, 33
Fransaer, Frans 409
Gerard, Emmanuel 113
Gerzaguet, Jean-Pierre 84
Gessler, J. 49
Ghislaine 380
Ghysens, Jos 374
Gielens, Marc 242
Gierts, Stephane 514
Gies, Herman 466
Goossens, Gerd 5
Goubert, Rita 201
Goubin, Jon 510
Hartiel, Jean-Pierre 389
Hendrickx, Frans 8
Hendrix, Guido 93
Heusequin, S. 155, 156
Heymans, Jacques 322
Heyrman, Peter 125
Heyvaert, Herman 259, 485
Heyvaert, Marcel 540
Hiel, Roger 112, 356
Hoebeeck, Octaaf 396
Hoffsummer, Patrick 319
Holemans, Herman 270, 271, 272, 273
Holemans, Lieven 269
Houssiau, J. 504
Houtman, Eugeen 486
Hugo, C.L. 94
Humbeeck, Kris 428
Huylebroek, Edgard 142, 251
Huys, Paul 182, 260, 274, 275, 487, 488
Imbo, Gaston 117, 383, 384, 511, 520
Jacobs, Marc 13
Jansen-Sieben, Ria 40
Janssens, Nora 5
Kempeneers, Paul 5
Kluyskens, P. 252
Lacante, Jacques 126
Lafort, André 143, 144, 145, 146, 147
Laleman, Marie Christine 16, 26
Lamarcq, Danny 220, 231, 237, 243, 261, 307, 402, 403
Lambert, Véronique 502
Laureys, Véronique 113
Lemaire, Zowie 298
Lemmens, D. 308, 429
Lepée, Silke 5
Lescroart, J.-P. 155
Liessens, Gerrit 50, 462
Lievens, R. 489
Lievens, Robrecht 430
Lion, Marc 541
Lodewijckx, Marc 39, 370, 405, 442, 446
Maes, Herman 194
Maroye, Marc 208, 299, 360, 431, 490, 491, 525
Matthijs, Armand 397
Matthijs, Geert 381
Meert, Dirk 492
Meijns, Brigitte 73, 95
Merckx, A. 467
Mertens, Dries 137
Milis, L. 502
Milis, Ludo 503
Moens, J. 437, 438, 451, 455
Moens, Jan 311, 312
Monsieur, Patrick 445
Mores, Jan 211
Mory, Werner 397
Nandrin, Jean-Pierre 113
Nève, Paul L. 150
Nijssen, R. 504
Nuyens, Bart 432
Nuyttens, M. 174
Olsen, J. 96, 183, 315, 327
Ooms, H. 97
Ooms, H.J.F. (o.f.m.) 9
Ossieur, E. 493
Pauwels, Oswald 336
Peersman, Jaak 322
Pieteraerens, Martine 98
Pletinckx, D. 85
Poelman, Roger 99
Praet, Patrick 27, 28, 216
Premereur, André 285, 289, 532
Rasschaert, A. 410, 414
Redant, Gilbert 411
Rens, Laurent 118
Roba, Jean-Louis 192

Robben, Danny 301
Robijns, Luc 30, 98, 361, 362, 526
Roggen, H.R. 10, 11, 12
Rogge, M. 443
Rogge, Marc 405
Ruys, Robert 64, 512
Ryckaert, M. 2
Ryckaert, Pierre 296
Saeys, David 215
Scheerlinck, John 138, 184, 309
Schepens, Erik 99
Seresia, Gilbert 325
Seresia, Marijke 325
Smits, L. 458
Smits, Liesbeth 457
Souffreau, Georges 107, 124, 127, 128, 187, 188, 253, 494, 495
Soumillion, R. 100
Standaert, Firmin 277
Stengers, Jean 113
Strijpens, Hendrik 213, 310, 533
Stuij, P.W. 515
Sweertvaegher, Rosalinde 5
Standaert, Firmin 278
Tack, Guido 85, 286, 416
Tacquenier, Christian 516
Taeldeman, Johan 404
Teirlinck, Frank 80
Temmermans, Marianne 51
Therry, C. 398
Thoen, Hugo 16, 446
Thomas, Peter 390
Tijs, Rutger 336
Tilkin, Kristoff 428
Top, Stefaan 221, 325
Tuypens, Jean 232
Tyssens, Jeffrey 204
Tys, Dries 86
Uyttersprot, Marc 119, 341, 417
Valcke, Tony 175
Van Acker, K.G. 52
Van Acker, Kathleen 101
Van Bockstaele, Geert 98
Van Bost, Gunther 85
Van Clemen, Sam 37
Van Damme, J. 433
Van de Capelle, André 195
Van de Perre, Dirk 18, 418
Van den Bossche, Nestor 386
Van Den Bossche, Robert 301
Van den Branden, W. 280, 281, 282, 283
Van den Eeckhout, Patricia 19
Van den Hove, Peter 322
Van den Wijngaert, Mark 113
Van der Haegen, Natasja 461
Van der Herten, Bart 297
Van der Kelen, Ignace 53, 58, 351, 382
Van der Linden, Arthur 292
Van der Mijnsbrugge, René 542
Van der Plaetsen, Peter 330
Van Der Snickt, Conny 205
Van der Speeten, Jozef 74, 75, 99
Van der Vurst, Pierre 120, 342, 391, 419, 420, 421
Van Driel, Murray Carol 447
Van Driessche, Luc 105, 209, 496
Van Droogenbroeck, Edgard 35, 133, 262, 295, 392, 422
Van Durme, Luc 348, 404, 405, 406, 423
Van Eenhooge, Dirk 367
Van Eenoo, R. 21, 22, 23
Van Effelterre, Jozef 76, 279, 527
Van Genechten, Hildegarde 5
van Heesch, J. 15
van Heesch, Johan 132
Van Isterdael, H. 129, 151, 152, 165, 166, 167, 168, 263, 425
Van Isterdael, Herman 148, 226, 424, 517
Van Langenhoven, Bart 141, 441
van Liedekerke, Maurits 218
Van Neer, W. 454
Van Nieuwenhuyze, Tineke 169
Van Overstraeten, Daniel 69
Van Paepegem, Wilfried 87
Van Rechem, H. 456
Van Schoors, Luc 412
Van Trimpont, M. 306
Van Trimpont, Marc 122, 154, 290, 291
Vanacker, V.F. 468
Vanbellinghen, Marianne 13
Vande Winkel, Georges 6, 20
Vandermeersch, K. 174, 176, 177, 178
Vandermeersch, P.-C. 254
Vanderstraeten, Frederik 377
Vandevijvere, Françoise 379
Vanhemelrijck, Fernand 247
Vanthemsche, Guy 19
Vanwelden, Martine 379
Vanwildemeersch, Urbain 241
Velle, K. 155, 156
Velle, Karel 153, 338
Verachten, Lucie 121, 500, 501
Verbeure, Stephanie 179
Verlaeckt, K. 460
Verlaeckt, Koen 439
Verleyen, Wilfried (o.s.b.) 88, 385, 505
Vermeulen, Frank 16
Vernaeve, Wilfried 6, 20
Vernaillen, Jozef 196
Verplancken, Paul 399
Verschaeren, José 82
Verstraeten, Raf 81
Viaene, Patrick 24, 25
Vijgen, Ingeborg 3
Vinck, Leen 462, 463
Vindevogel, Rose 59, 60
Vrielinck, Sven 106
Vuylsteke, Marc 497
Walckiers, Baudouin 498
Wauters, Katrijn 534
Wienen, Marijke 14
Wille, Danny 55, 77, 78, 161, 543
Wittoek, Benedikte 264
Wouters, Jan 379
Wouters, Werner 322

PERSONENREGISTER

Acke Octavia 96
Aelbrecht (familie) 469, 472
Apollonia (H.) 55
Arijs (familie) 484
Baert, Andreas (o.s.b.) 79
Barbara (H.) 359
Beeckman (familie) 485
Beerens, Sylvain 408
Beernaerts, Felix 315
Bert De L'Arbre, Louis 324
Bethune, de (familie) 374
Béthune, Jean-Baptiste de 354
Bické, Pieter-Joseph 528
Boele, Karel 430
Boon, Louis Paul 428, 432
Boone, Amand 430
Boudewijn van Ninove 502
Brakels, Theo 426
Brixius (H.) 58
Broeckelaert, Remi 36
Broodcorens, Pierre 431
Bruegel 53
Bruegel de Oudere, Jan 323
Cambier (familie) 470
Cambier, Daniel-Francois 470
Canivé, Petrus 383
Caphrahildis (H.) 58
Cardon, Anne-Louise 470
Cherretté (familie) 472
Cobault, Grégoire 103
Coecke, Pieter 420
Coppens, Petrus 543
Cortvrindt, Eduard 186
Costers, Victor 191
Cosyns (familie) 310
Croÿ, Charles de 366
Cumont, Charles François 419
Cumont, Franz 419
Cumont, Georges 419
D'houdetot 179
Damman, Guillaume 520
De Backer, Aloïs 114
De Biscop, Joannes 518
De Brabanter, Walter 376
De Buyst, Marianne 518
De Clippel (geslacht) 474
De Cooman, Jan 326, 384
De Craecker (familie) 478
De Decker, Rufijn 541
De Ganck, Roger 93
De Jonghe, Stephan 421
de Kerchove d'Exaerde, Raymond 175
de Kerchove de Denterghem, André 175
De Keyzer, Jan 487
De la Bruyère (familie) 475
De Loose, Antoon 85
De Meersman, Ludovicus 518
De Meyere, Joannes 76
De Ridder (familie) 472
De Ridder, Judocus 182
De Ridder, Leopoldus 472
De Smet, Eduard 183
De Vleeschauwer (familie) 490
De Vleeschauwer (van Braekel), (Joseph)Albert (baron) 121, 490, 501, 535
De Vleeschauwer, Albert 121, 490, 501, 535
De Vos, Emerentia 543
De Vuyst, Cyriel 529
De Wolf (familie) 310, 472
De Wolf, Maria Joanna 472
Decrits, M. 18
Delafortrie, Luc 120
Desmousseaux 179
Du Bosch (familie) 374
Dubois (dokter) 260
Eeckhout, Barbara 518
Egmont (familie) 482
Fabius, Amandus 430
Faignaert, Emiel 399
Faipoult 179
Fredericq, Louis 175
Gezelle, Guido 429
Ghyselinck, Bertrand 194
Gilbos 300
Glorieux, Stefanus Modestus 101
Goossens, Petrus (kardinaal van Mechelen) 385
Gossaert (genaamd van Mabuse), Jan 323
Gozwin de Niwankerca 415
Gudula (H.) 46
Guens, Gilbert 247
Hans, Abraham 35
Hemerijckx, Frans 261
Heyvaert (familie) 473
Imbo, Gaston 326
Ingenbleek, Jules 175
Jacmin, Wilfried (o.s.b.) 385
Jordaens, Pieter 386
Kludden 242
Lagé, Jan 518
Lippens, Maurice 175
Livinus (H.) 48, 58
Lovaert 390
Lussie, Emmanuel 378
Maes, Sidonie 96
Malinus, Theresia 518
Margaretha (H.) 57
Maria (H.) 44, 50, 51, 243, 353
Maroye (familie) 491
Matthijs, Luc 194
Maurus (H.) 88
Melloy, Camille 429
Merlin, Jehan 103
Metdepenninghen, Félix Raphaël 327
Michiels, Jan Baptiste 149, 518
Minner, Herman 387
Moens, Theodosia 518
Mory, Werner 397
Moyson 201
Napoleon 181, 184
Nesten 411
Nichels, Alfred 417
Peleman (familie) 81
Peleman, A. 81

Puissant, Leo Fidelis 67
Putteman (familie) 472
Quetelet, Adolphe 252
Rens, Jules 118
Roelandt, Joanna Maria 518
Roelandt, Theophile 185
Rubens, Peter Paul 323
Savoir, Léon 439
Serrure, Constant Philip 464
Six van Chandelier, Joan 430
Speeckaert, Leonardus 518
Spitaels, René 117
Staeljanssens, Jan 77
Tibbaut, O. 149
Tirez (familie) 262
Vael, August 68
Van Asbroeck, Jan-Frans 164
Van Damme, Marie Caroline 92
Van de Perre, Dirk 30
Van de Perre, Edmond 75
Van de Water, Catrina 518
Van den Abbeele, Franciscus 518
Van den Berghe (familie) 133
Van den Berghe, Ernest 37
Van den Bogaerde, Maurice 175
Van den Hecke, Victor 529
Van den Steen, Egidius 518
Van der Elst, Joos 518
Van der Heyden (familie) 475
Van der Linden, Renaat 219, 220, 221
Van der Noot de Vreckem (familie) 310
Van der Plaetsen, Michel 65
Van der Speeten, Petrus Maurits 74
Van Doorselaer, André 39
Van Dyck, Antonie 323
Van Eenoo, Romain 38
Van Essche, J. 122, 290
Van Hulthem, Charles 40
Van Isterdael, H. 18
Van Landuyt, Franciscus 526
Van Landuyt, Joannes 526
Van Langenhoven, Clemence 427
Van Malleghem (familie) 493
Van Mol (familie) 496
Van Mol, Alice 467, 496
Van Nuffel (familie) 521
Van Nuffel, Henri 266
Van Nuffel, Salvator (o.s.b.) 80
Van Oudenhove Gysbrecht 253
Van Quickelberghe, Petrus 66
Van Steenberghe J.-B. 107, 253
Van Strijpen, Gerard 83
Van Uytven, Raymond 200
Van Waeyenberghe, Theresia 487
Van Wambeke, Victor 310
Van Wassenhove, René 276
Vande Winkel, G. 18
Vandenhaute (familie) 483
Vanderlinden, Madeleine 89
Vangassen, Hendrik 468
Velle, Karel 19
Veranneman, Joseph 372
Verhofstede, Aloïs 538
Vernaeve, W. 18
Vernaillen, Jozef 196
Verschraegen, Gabriël 388
Vindevogel, Leo 465
Vitruvius 336
Vits, Jules 315
Vlamyncx, Antoon 247
Vlamyncx, Elisabeth 247
Walckiers (familie) 498
Wauters, Alphonse 505
Weyler, Karel 175
Willem van Moerbeke 466
Zens, Mathias 377
Zuallart, Jean 47

TOPOGRAFISCH REGISTER

Aaigem 45, 50, 249, 462
Aalst 37, 88, 90, 91, 93, 98, 100, 104, 119, 120, 125, 137, 149, 157, 194, 201, 213, 239, 242, 247, 252, 264, 268, 272, 274, 275, 276, 302, 310, 328, 332, 338, 341, 342, 358, 359, 362, 369, 370, 374, 377, 391, 401, 417, 419, 420, 421, 428, 432, 437, 438, 455, 499, 518
Aalst (Land van) 18, 47, 99, 135, 137, 278, 379, 499, 515
Aalst (regio) 188
Affligem 80, 87, 88, 385, 505
Anchin (F) 84
Antwerpen 88
Appelterre 418
Aspelare 247
Asse 518
Ath 47
Avelgem (kanton) 156
Baaigem 84, 241, 268
Baardegem 57, 181, 191, 197, 472, 473, 505, 538
Balegem 247, 274, 513, 519, 522
Bambrugge 140, 462
Batavia (INDONESIE) 133
Bavegem 272
Beaupré 93, 98, 103
Beerlegem 165
België 7, 19, 24, 25, 106, 113, 116, 125, 150, 204, 222, 319, 336, 364, 533
Berchem 334
Berlare 81
Bevegem 423
Bevere 166
Beveren 63, 149
Bochoute 402, 403, 404
Boekhoutberg 278
Bois-de-Lessines 516
Boonhof 369
Borchtlombeek 218
Borsbeke 388
Brabant (provincie) 5, 87
Brakel 36, 195, 221, 299, 491, 500, 525
Brussel 46, 498, 504
Burst 388, 462
Chipka 428
Cîteaux 93
Civitas Menapiorum 132
Civitas Nerviorum 132
De Gillade 362
Deftinge 285
Dender 240
Denderbelle 456
Denderhoutem 114, 198, 247, 251, 274
Denderleeuw 186, 329, 369
Dendermonde 88, 338
Dendermonde (Land van) 439
Denderwindeke 369, 528
Diest (kanton) 153
Dikkelvenne 84, 402, 403
Doorniksberg 369
Duitse Rijk 515
Ede 309
Eekhove 168
Elene 488
Elst 274
Ename 34, 83, 84, 85, 86, 97, 286, 288, 311, 312, 350, 416, 448, 450, 453, 454
Erembodegem 273, 275, 357, 388, 446, 451, 492, 518
Erondegem 141, 233, 462
Erpe 274, 344, 369, 462
Erpe-Mere 332
Etikhove 169, 333
Europa 248
Everbeek 56, 208, 267, 273, 284, 348, 352, 483
Evergem (kanton) 155
Fauconniersmolen 281
Flobecq 406
Frankrijk 54, 319, 515
Franskoutermolen 283
Gallia Belgica 132
Gavere 267, 482
Gent 26, 36, 43, 48, 52, 155, 296, 533
Gent (bisdom) 31
Gentbrugge 63, 110, 115, 193, 273, 339, 376, 381, 400
Geraardsbergen 40, 42, 84, 91, 97, 100, 103, 117, 118, 125, 130, 160, 192, 247, 269, 273, 274, 296, 301, 306, 321, 323, 324, 332, 378, 383, 384, 412, 413, 434, 487, 511, 514, 520, 542
Geraardsbergen (kanton) 154
Gijzenzele 273, 365
Godveerdegem 232
Gontrode 478, 480, 481, 531
Grimminge 93, 98, 103
Grotenberge 272, 275, 277
Haaltert 73, 162, 184, 187, 249, 309, 375, 396, 411, 463
Hekelgem 278
Heldergem 72, 180, 249, 313, 369
Hemelveerdegem 289
Henegouwen 405
Herdersem 57, 80, 163, 181, 203, 245, 259, 355, 427, 518, 521, 540
Herlinkhove 142
Hermelgem 272
Herzele 296, 332, 529
Hof te Eksel 369
Hof te Wyngaerde 285
Hof ten Dale 369
Hof ten Hulst 367
Hofstade 247, 442
Hollebeke 124
Hongarije 199
Hoogstraat 536
Horebeke 35, 102, 133, 392, 422, 491, 500

Hundelgem 49
Iddergem 247
IJzerkotmolen 265
Impe 236, 508
Impegem 266
Jeruzalem (ISRAEL) 47
Kalvarieberg 369
Kasteelberg 369
Kerkem 169, 333
Kerksken 70, 138, 539
Kluisbergen 332, 334
Knapenaarde 165
Koninkrijk der Nederlanden 173
Kortrijk 156
Kortrijk (kanton) 156
Kwaremont 334
Kwaremont (kanton) 156
La Roseraie 374
Landskouter 223
Lede 44, 205, 236, 272, 305, 332, 388, 441
Ledeberg 125, 275
Ledeberg (kanton) 153, 155
Leeuwergem 335, 371
Leirensmolen 279
Lessen 103
Lessines 103
Leupegem 323
Leuven (kanton) 156
Liedekerke 73, 218, 247, 266
Lieferinge 218
Lier 302
Lierde 332, 408, 491, 500, 525
Lochristi (kanton) 155
Loots 418
Lourdes (F) 45
Maarke 169, 333
Maarke-Kerkem 169, 333
Maarkedal 169, 333, 493
Massemen 267
Mater 272, 388
Maubeuge 323
Meerbeke 218, 272, 498
Meerbos 369
Melden 331
Meldert 55, 77, 78, 79, 161, 227, 267, 472, 505, 534, 543
Melle 62, 63, 96, 183, 229, 275, 308, 315, 327, 372, 373, 429, 478, 479, 481
Menen (kanton) 156
Mere 71, 389, 462
Merelbeke 52, 296, 332, 388, 435
Mesen 205
Meulebeke (kanton) 153
Meuleschettekapel 358
Michelbeke 143, 212, 488
Moerbeke 247, 267, 466
Moerbeke-Waas 68
Molenhoek 353
Montmartre 231
Moorsel 46, 112, 134, 181, 215, 224, 259, 356, 369, 409, 454, 469, 472, 484, 518
Moorsele (kanton) 156
Moortsele 367, 388, 519
Munte 369
Nazareth (kanton) 155
Nederboelare 190, 192
Nederbrakel 65, 66, 67, 68, 89, 108, 109, 121, 217, 238, 291, 303, 304, 318, 343, 393, 394, 407, 431, 490, 501, 535, 536, 537
Nederename 346
Nederlanden 10, 11
Neerstraat 536
Neigem 218
Nieuwerkerken 61, 189, 214, 395, 415, 471, 518, 526
Ninove 73, 95, 107, 164, 247, 261, 266, 274, 296, 310, 322, 324, 369, 387, 430, 468, 541
Nukerke 169, 333, 497
Okegem 27, 28, 74, 196, 199, 216, 226, 263, 424, 425
Onkerzele 244, 476, 477
Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek 498
Oordegem 139, 236, 267, 281, 353, 388, 530
Oost-Vlaanderen 2, 32, 82, 87, 129, 136, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 225, 254, 270, 271, 272, 292, 296, 320, 340, 405, 449
Oosterzele 125, 182, 283, 488
Oosterzele (kanton) 155
Oostrozebeke (kanton) 153
Opbrakel 146, 406, 510
Ophasselt 267, 418
Opwijk 469, 472
Ottergem 276, 462
Oude Molen 278
Oudenaarde 201, 321, 323
Oudenaarde (arrondissement) 151
Oudenaarde (kanton) 156, 333
Oudenaarde (regio) 475
Outer 66
Overham 374
Paepschueremolen 280
Pajottenland 218
Pamel 266, 498
Parike 147, 368, 369
Peloponnesos (GR) 466
Pollare 247
Priem 56
Raeren 456
Ressegem 267, 369
Rijdtmeersch 217
Roborst 369
Ronse 18, 33, 67, 73, 101, 125, 211, 260, 332, 334, 470
Ronse (kanton) 334
Ronse (regio) 126, 475
Rotselaar (Land van) 124
Rozebeke 247
Ruien 334
Sainte-Croix 165
Schelde 439
Scheldedepartement 170, 174, 176, 177, 178, 179, 210
Schelderode 345

Scheldewindeke 59, 60, 268, 275, 519
Schendelbeke 190, 192
Schoonaarde 81
Schorisse 169, 333, 388
Serskamp 95, 388
Sint-Amandsberg 96, 99
Sint-Antelinks 124, 488
Sint-Baafsdorp 43
Sint-Kornelis-Horebeke 262
Sint-Laurentiuskerk 350
Sint-Lievens-Esse 397, 489
Sint-Lievens-Houtem 43, 48, 49, 52, 53, 111, 246, 296, 317, 332, 382
Sint-Lievenskapel 83
Sint-Maria-Horebeke 158, 159, 267, 295
Sint-Maria-Latem 265
Sint-Maria-Lierde 272, 275, 360
Sint-Maria-Oudenhove 431, 488
Sint-Martens-Lierde 122, 290, 399
Smeerebbe 247, 418
Smeerebbe-Vloerzegem 361
Smetlede 236, 507, 509
Steenberg 442
Steevliet 372
Strijpen 279, 423
Ten Berghe 107
Ten Roosen 93, 98
Ter Waarden 168
Teralfene 218
Terjoden 451
Torreke te Walle 286
Transvaal (SA) 80
Tumulus 369
Tussenbeek 95
Velzeke 237, 330, 403, 405, 440, 443, 444, 445, 447, 452, 457, 458, 459
Verenigd Koninkrijk der Nederlanden 171
Viane 275, 369, 516
Vinkemolen 283
Vismarkt 437
Vlaanderen 12, 100, 247, 248, 366, 461
Vlaanderen (graafschap) 2, 73, 95
Vlekkem 141, 462
Vloesberg 406
Vollezele 269
Voorde 148, 167, 275, 517
Vorst 423
Waarbeke 84
Waas (Land van) 515
Wanzele 236, 506
Wassenhovemolen 277
Welden 144, 168
Welle 486
Wellemeersen 329
West-Vlaanderen 2, 340
Westhoek 188
Wetteren 315
Wichelen 64, 228, 272, 332, 369, 410, 414, 436, 439, 460, 512
Wieze 92, 105, 123, 207, 209, 259, 347, 467, 485, 496
Wortegem-Petegem 333
Woubrechtegem 107, 124, 127, 128, 253, 494, 495
Wuustwezel 89
Zandbergen 240, 418
Zeebrugge 456
Zegelsem 145, 267
Zele 139
Zonnegem 390
Zottegem 76, 202, 221, 231, 243, 296, 332, 354, 423, 527
Zottegem (regio) 523
Zoutleeuw (kanton) 153
Zuidelijke Nederlanden 13, 91, 93, 293, 319, 336, 363
Zulzeke 250, 280, 334, 369, 282, 283, 321, 332

INHOUD BIBLIOGRAFIE 1999

O. ALGEMEENHEDEN nummer 1
Bibliografieën van scripties en verhandelingen (013) 1
Bibliografieën van tijdschriften (014) 4
Vakbibliografieën (016) 7
Bibliotheken (026/027) 27
Tijdschriften (m.i.v. geschiedenis van) (05) 29
Adresboeken (058) 31
Organisaties (06) 32
Musea. Museologie (069) 33
Mediawezen (07) 36
Miscellanea (089) 38
Codicologie. Boekgeschiedenis (09) 40
1. FILOSOFIE. PSYCHOLOGIE nummer ---
2. GODSDIENST. THEOLOGIE nummer 41
Hemelse hiërarchie. Heiligen(verering) (235) 41
Praktische theologie. Kerkelijke kunst en symboliek. Kerkmeubilair en -versiering (24) 56
Pastoraal theologie. Broederschappen. Parochiële instellingen (25) 62
Kerkbestuur en -organisatie (262) 65
Missionering (266) 79
Christelijke, religieuze ordes (271) 82
Protestantse kerken (283/289) 102
3. SOCIALE WETENSCHAPPEN nummer 104
Statistiek. Demografie (31) 104
Politieke wetenschappen. Binnenlandse politiek (32) 107
Verkiezingen (324) 108
Parlementen. Regeringen (328) 113
Politieke partijen en bewegingen (329) 114
Vakbeweging. Lonen. Arbeid en tewerkstelling (331) 122
Grond en bodem (332) 123
Coöperaties. Economische organisatievormen (334) 125
Financiën. Belastingen. Geldwezen (336) 127
Handel (339) 133
Recht. Criminaliteit. Notariaat (34) 134
Taken van de overheidsorganen (351) 161
Lokaal, regionaal en centraal bestuur (352/354) 162
Defensie. Krijgsgeschiedenis (355) 180
Wereldoorlogen (355 WOI/II) 185
Maatschappelijk werk. Verzekeringswezen (36) 197
Kleuter- en algemeen vormend onderwijs (372/373) 202

Jeugdvorming. Jeugdwerk (374.3) 214
Universitair onderwijs (378) 216
Toerisme. Vrijetijdsbesteding (379.8) 217
Volkskunde (39) 219
Kleding. Volksdrachten (391) 222
Zeden en gebruiken in het particuliere leven (392) 223
Maaltijden. Vasten. Drinkgewoonten. Herbergen (392.8) 227
Bijnamen. Spotnamen (392.91) 233
Dood en dodengebruiken (393) 234
Openbaar en maatschappelijk leven (394) 236
Sagen. Legenden. Sprookjes (398.2) 242
Volksgeloof (398.3) 244
Kalenderfeesten (398.33) 245
Heksen. Geesten. Spoken (398.4) 246
Volksliederen (398.8) 248
5. WISKUNDE. NATUURWETENSCHAPPEN nummer 250
Cartografie. Landmeetkunde (528) 250
Geologie. Meteorologie. Petrografie. Hydrologie (55) 255
6. TOEGEPASTE WETENSCHAPPEN nummer 259
Geneeskunde. Hygiëne. Farmacie (61) 259
Molinologie (620.9) 265
Werktuigbouwkunde. Elektriciteit. Telecommunicatie (621) 284
Landbouw. Tuinbouw. Bosbouw. Veeteelt. Jacht. Visserij (63) 285
Verkeerswezen. Openbaar vervoer. Postwezen (656) 293
Ontplofbare stoffen. Brandstoffen (662) 301
Gistingsbedrijven. Drank. Genotsmiddelenindustrie (663) 302
Voedingsmiddelen (664) 311
Glasindustrie. Keramische industrie (666) 313
Mechanische technologie. Verschillende industrieën en ambachten (67) 314
Textiel (677) 315
Smederij (682) 316
Schoenmakerij. Voetbekleding. Handschoenen (685) 317
Bouwwezen (69) 319
7. KUNST. SPORT nummer 320
Kunst (algemeen) (7) 320
Ruimtelijke ordening. Landschap. Tuinarchitectuur (71) 328
Architectuur (72) 331
Openbare gebouwen. Commerciële en industriële gebouwen (725) 338

Religieuze bouwkunst (726) 343
Gebouwen voor opleidings-, wetenschappelijke en culturele doeleinden (727) 361
Burgerlijke architectuur (728) 362
Beeldhouwkunst (73) 376
Kunstsmederij (739) 378
Kunstnijverheid. Design (745) 379
Glas- en kristalwerk (748) 381
Schilderkunst (75) 382
Muziek (78) 388
Sport (79) 393
Film (791.4) 400
Theater (792) 401
8. FILOLOGIE. LITERATUUR nummer 402
Taalkunde (80) 402
Taalgrens. Taaltoestanden (800.7) 405
Dialecten (800.87) 407
Toponymie (801.311) 413
Onomastiek (801.313) 425
Literatuur (82/89) 426
9. GEOGRAFIE. BIOGRAFIE. GESCHIEDENIS nummer 433
Archeologie (902) 433
Archeologie van de oudheid (902.032) 442
Archeologie van de middeleeuwen en de moderne tijden (902.033) 448
Prehistorie (903) 456
Historische geografie. Nederzettingsgeschiedenis (911.37) 461
Biografie. Prosopografie (929) 464
Genealogie (929.5) 469
Heraldiek (929.6) 499
Geschiedtheorie. Historiografie (930) 502
Archiefinventarissen. Archiefwezen (930.25) 503
Algemene geschiedenis (94) 506
Middeleeuwse geschiedenis (94.033) 513
Middeleeuwse en moderne geschiedenis (94.033/034) 517
Moderne geschiedenis (94.034) 518
Moderne en hedendaagse geschiedenis (94.034/035) 521
Hedendaagse geschiedenis (94.035/036) 528

AUTEURSREGISTER 222
PERSONENREGISTER 225
TOPOGRAFISCH REGISTER 227

INHOUD BIBLIOGRAFIE 1999 230

Georges Vande Winkel
Heirbaan 107
9400 Ninove-Denderwindeke

Wilfried Vernaeve
Brouwerijstraat 39
9300 Aalst

VAN PRESTEDELIJKE NEDERZETTING TOT OMWALDE STAD. ARCHEOLOGIE VAN DE AALSTERSE STADSONTWIKKELING

Koen DE GROOTE

Voorwoord

Vanaf de jaren '90 heeft het archeologisch onderzoek in Aalst door allerlei omstandigheden een hoge vlucht genomen, met als gevolg een stroom van nieuwe informatie die door tijdsgebrek op korte termijn niet kan verwerkt worden in wetenschappelijke eindverslagen. Heel wat van deze gegevens werpen een nieuw licht op het verleden van Aalst. Om die reden zijn ze opgenomen in dit overzichtsartikel, dat de Aalsterse stadsontwikkeling schetst aan de hand van het beschikbare archeologische bronnenmateriaal (**Fig. 1**).

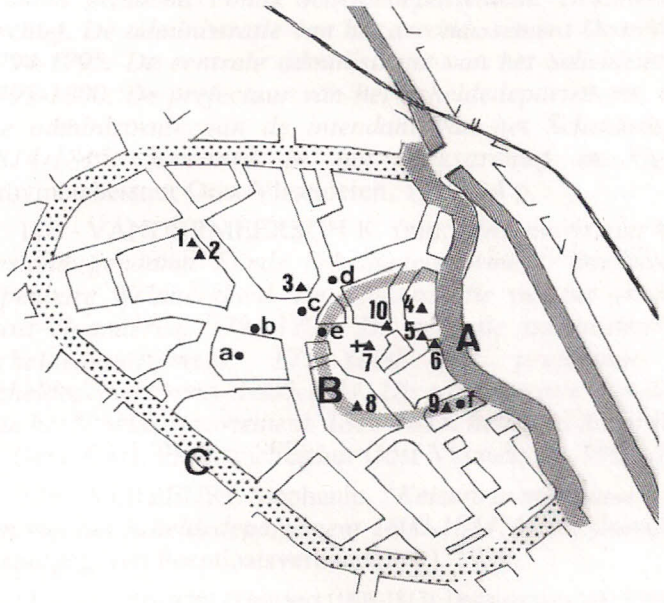

Fig. 1: Plattegrond van de middeleeuwse stad met aanduiding van de archeologische sites:
A: oude Dender; B: eerste stadsomwalling; C: tweede stadsomwalling.
Opgravingen (driehoekje): 1: H.-Geestkapel; 2: Kattestraat; 3. Stadhuis; 4: Oud-Hospitaal; 5: Oude Vismarkt; 6. Burchtstraat; 7: St.-Martinuskerk; 8: St.-Jozefscollege; 9: Burchtparking; 10: St.-Martensplein.
Waarnemingen (bolletje): a: 't Haantje; b: Grote Markt; c: Grote Markt; d: Molenstraat; e: Kerkstraat; f: Burchtparking. (copyright I.A.P.).

Geschiedenis van het onderzoek

De studie van de stadsontwikkeling van Aalst steunt op twee soorten bronnen, de archivalia en de archeologie. Aangezien er voor de periode vóór 1348 zeer weinig geschreven bronnen bewaard zijn, is de archeologie de voornaamste bron voor de studie van het middeleeuwse Aalst. Doch aan de hand van de schaarse geschriften uit die periode en met de rijke informatie die in het cartografisch materiaal gesloten ligt was er reeds van in de jaren '50 een beeld gegroeid van de stadsontwikkeling die niet meer uitging van de Grote Markt als het historisch centrum waarrond het middeleeuwse stratenpatroon georiënteerd was [1]. Het is echter pas met de studie van Dirk Callebaut in 1983, waarin hij systematisch al het historisch, cartografisch en topografisch materiaal bijeenlegt, dat de topografische groei van de stad zijn definitieve kader krijgt [2]. Het was enkel nog wachten op het archeologisch onderzoek om dit in te vullen, om sommige werkhypothesen te onderbouwen en nieuwe inzichten te verschaffen.

Het was Callebaut zelf die de aanzet gaf met de opgravingen in de binnentuin van het Oud-Hospitaal in 1982 [3]. In de tweede helft van de jaren '80 en het begin van jaren '90 waren er vooral kleine interventies en waarnemingen bij allerhande bouwwerven, voornamelijk uitgevoerd door Walter De Swaef, die hiervoor de Aalsterse Vereniging voor Archeologie oprichtte, en Marnix Pieters [4]. Het was ook deze laatste die in 1989 een systematisch vooronderzoek verrichtte in de toen door afbraak bedreigde H.-Geestkapel [5].

Tenslotte was er het preventief onderzoek van het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium (I.A.P.) voor de bouw van het nieuw archief aan de Oude Vismarkt in 1993, en de daar uitvloeiende tentoonstelling 'Aalst, Archeologie en Archief' bij de opening in september 1994 [6], die een nieuw bewustzijn bij het stadsbestuur teweegbracht. Dit doordrong de verantwoordelijken voor cultuur van het belang van de archeologie voor de kennis van de stadsgeschiedenis.

[1] Courteaux (F.). Proeve tot verklaring der wordingsgeschiedenis van Aalst. In: Het Land van Aalst V, 1953, p. 190-196.

[2] Callebaut (D.). De topografische groei van Aalst of hoe een Zelhof een gebastioneerde stad werd. In: Miscellanea Archaeologica in honorem H. Roosens, Archaeologia Belgica 255, Brussel, 1983a, p. 227-249.

[3] Callebaut (D.). Het Onze-Lieve-Vrouw-Hospitaal te Aalst. In: Conspectus MCM LXXXII, Archaeologia Belgica 253, Brussel, 1983b, p. 91-95.

[4] Voor een overzicht van hun activiteiten zie: Callebaut (D.), Cooremans (B.), De Groote (K.), De Swaef (W.), Ervynck (A.), Moens (J.) & Pieters (M.). Aalst, Archeologie en Archief, Herlevend Verleden 2, Zellik-Aalst 1994, p. 5-11.

[5] Pieters (M.), Cooremans (B.), Ervynck (A.) & Van Neer (W.), Van akkerland tot Heilige Geestkapel. Een kijk op de evolutie van de bewoningsgeschiedenis in de Kattestraat te Aalst, Archeologie in Vlaanderen, III-1993, Zellik, 1994, p. 299-329.

[6] Naar aanleiding van de tentoonstelling verscheen een boekje: Callebaut (D.), Cooremans (B.), De Groote (K.), De Swaef (W.), Ervynck (A.), Moens (J.) & Pieters (M.) .o.c..

Dit gegeven, samen met het in 1993 gepubliceerde Vlaamse decreet ter bescherming van het archeologisch patrimonium, heeft de situatie ten goede gekeerd. Vanaf nu worden bij alle overheidsopdrachten in de stad rekening gehouden met de archeologische implicaties, waarbij de stad Aalst zelf initiatieven neemt, zoals het voorzien van meer dan drie maand voor opgravingen bij de planning van de heraan te leggen Oude Vismarkt of een archeologisch onderzoek voor de restauratie en herinrichting van de 17de-eeuwse ziekenzaal van het Oud-Hospitaal. Het I.A.P. maakt daar dankbaar gebruik van en kan aldus heel wat onderzoek doen in de oudste stadskern met de logistieke steun van de stad en de hulp van stadsarbeiders. Hiernaast heeft het I.A.P. ook getracht heel wat van de private bouwactiviteiten op te volgen, wat niet altijd even gemakkelijk en even geslaagd is. Onder mijn leiding is het I.A.P. sinds 1993, samen met collega Jan Moens, actief geweest op elf sites in de middeleeuwse binnenstad. Al dit onderzoek kon ook verwezenlijkt worden dank zij de helpende handen van tientallen vrijwilligers.

Fig. 2: Tijdens de opgravingen wordt grote zorg besteed aan de staalname. Hier worden zeefstalen genomen voor onderzoek op macroresten zoals klein botmateriaal, zaden en vruchten (foto: opgravingen Kattestraat 1995) (copyright I.A.P.).

Tijdens het archeologisch onderzoek wordt heel wat aandacht besteed aan het nemen van stalen voor verdergezet onderzoek **(fig. 2)**. De opgravingsgegevens worden verwerkt met de steun van wetenschappers uit verschillende disciplines: dierlijke resten: dr. Anton Ervynck (I.A.P.); visresten: Wim Van Neer (Kon. Museum voor Midden Afrika); plantenresten en pollen: Brigitte Cooremans (I.A.P.); mijten: Jaap Schelvis (Groningen); C-14-dateringen: Marc Van Strydonck (Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium); Dendrochronologie: David Houbrechts (Universiteit Luik), e.a..

Premiddeleeuws Aalst: de prehistorie en de Romeinse tijd

De weinige gegevens uit de prehistorie zijn afkomstig uit de zone tussen het Oud-Hospitaal en de St.-Martinuskerk. In 1982 is in het Oud-Hospitaal een laag met een concentratie van vuurstenen werktuigen uit het Epi-Paleolithiculm aangetroffen, wat wijst op de aanwezigheid van een tijdelijk kampement van jager-verzamelaars in de periode 10.000-8000 v. Chr.[7]. In een tot 90 cm dik door erosie afgezet zandleempakket op de Oude Vismarkt en het aansluitend deel van de Onderwijsstraat, dat is afgespoeld van de helling naar de huidige Pontstraat, worden regelmatig scherven in prehistorische techniek aangetroffen die in de Metaaltijden (1800-50 v. Chr.) te situeren zijn [8]. Een restantje van een greppel in de St.-Martinuskerk [9] en enkele onduidelijke sporen op de site Pontstraat-Van Lierde [10] dateren ook uit deze periode. Het is een aanwijzing van bewoning in de buurt, te situeren in de zone tussen de Kerkstraat en de Houtmarkt. Het feit dat in de afspoelingspakketten enkel materiaal uit de Metaaltijden aangetroffen wordt, wijst er op dat de gronden op de verhevenheid rond de St.-Martinuskerk pas in die periode ontgonnen werden.

[7] Vanmoerkerke (J.), Epipaleolithicum onder het Onze-Lieve-Vrouw-Hospitaal te Aalst. In: Conspectus MCMLXXXII, Archeologia Belgica 253, Brussel, 1983, p. 14-16.

[8] De Groote (K). & Moens (J.), Archeologisch onderzoek op de Oude Vismarkt te Aalst, Archaeologia Mediaevalis, 22, Tervuren, 1999a, p. 54.

[9] De Groote (K). & Moens (J.), Noodonderzoek in de Sint-Martinuskerk te Aalst, Archaeologia Mediaevalis, 22, Tervuren, 1999b, 57.

[10] De Swaef (W.), Archeologisch onderzoek op de terreinen van het Sint-Jozefscollege te Aalst: eerste resultaten. In: Vriendenboek Albert d'Hoker, Erpe-Mere, 1993, p. 62 en de daar vermelde literatuur.

Sporen uit de Romeinse periode ontbreken in het Aalsterse stadscentrum bijna volledig. De uitzondering wordt gevormd door een brandrestengraf dat in de 2de of 3de eeuw aan de Denderoever, op de plaats van het nieuw stadsarchief, was aangelegd [11] (**fig. 3**). Een kleine gracht aan de Oude Vismarkt is waarschijnlijk ook Romeins [12]. De afwezigheid van talrijke sporen en vondsten toont aan dat het centrum van Aalst in de Romeinse periode geen belangrijke nederzetting huisvestte. Het zal deel uitgemaakt hebben van een landelijk gebied waar enkel verspreide bewoning aanwezig was.

Fig. 3: Kommetje afkomstig uit het Romeinse brandrestengraf op de site Stadsarchief (1993) (copyright I.A.P.).

Vroegmiddeleeuws Aalst: de evolutie rond het Zelhof.

De oorsprong van de stad Aalst moet gezocht worden in een Karolingische vroonhoeve aan de Dender. In een tekst van de abdij van Lobbes uit 868-869, die een beschrijving geeft van zijn domeinen, wordt ze vermeld als de villa Alost. In de stichtingsoorkonde van 1242 wordt de plaats van het O.-L.-Vrouwhospitaal, het huidige Oud-Hospitaal, als Zelhof aangeduid. Deze Germaanse nederzettingstoponiem verwijst naar de Karolingische domeinhoeve. Samen met de St.-

[11] Callebaut (D.), Cooremans (B.), De Groote (K.), De Swaef (W.), Ervynck (A.), Moens (J.) & Pieters (M.) .o.c., p. 16-17.
[12] De Groote (K). & Moens (J.) 1999a, p. 54.

Martinuskerk vormt ze de kern van de vroegstedelijke handelsplaats [13]. Bij het noodonderzoek in de St.-Martinuskerk in de winter van 1997-98 werd tussen de onderste begravingen een restant van een afvalpakket met bouwpuin aangetroffen. Het was samengesteld uit brokken glauconiethoudende kalkzandsteen, tegulafragmenten en witte en roze kalkmortel. Het bevatte geen schervenmateriaal. Vermoedelijk hebben we hier te maken met de afbraakresten van een ouder kerkgebouw uit de Karolingische of de Romaanse periode, maar een Romeinse oorsprong kan echter ook niet uitgesloten worden [14]. Een op stapel staand C-14 onderzoek op dierlijk bot uit die laag brengt mogelijk uitsluitsel.

Het archeologisch onderzoek heeft tot nog toe geen Karolingische sporen aan het licht gebracht binnen het huidige Oud-Hospitaal. De opgravingen van 1998 op de Oude Vismarkt hebben wel de aanwezigheid aangetoond van een walgracht die het Zelhof omringd heeft [15]. Het betrof een gracht met een oorspronkelijke diepte van een kleine twee meter en een breedte van ongeveer tien meter. Er kon geen doorsnede gemaakt worden over haar volledige breedte. De aanleg van de gracht is moeilijk te dateren. De enige aanwijzing komt van een ophogingspakket dat ze op de Oude Vismarkt doorsnijdt. Het bevatte een weinig schervenmateriaal uit de Volle Middeleeuwen, wat een Karolingische oorsprong uitsluit. Recente waarnemingen in de Onderwijsstraat en een kleinschalige opgraving op het Sint-Martensplein, in januari-februari 2000 naar aanleiding van rioleringswerken, bevestigden het grachttracé en leverden gegevens op over het bestaan van een verharde toegangsweg in de tweede helft van de 12de eeuw, die aansloot op een brug naar het omgrachte Zelhof.

De onderzoeken van '82 en '99 in het Oud-Hospitaal en de opgravingen op de Oude Vismarkt in '98 hebben aangetoond dat tot in de 12de eeuw de Dender nog in zijn natuurlijke brede bedding met zacht oplopende oevers vloeide. Pas vanaf de 2de helft van de 12de eeuw is men alluviale gronden gaan ophogen en de rivier binnen een smallere bedding beginnen stuwen. Het impliceert dat de terreinoppervlakte die tussen de Onderwijsstraat, de Oude Vismarkt en de Burchtstraat geklemd ligt, niet overeenstemt met de grootte van het Karolingisch domein. Dit was nog gelegen aan de natuurlijke Denderoever, die zich ongeveer ter hoogte van de voorgevel van de gebouwen van het Oud-Hospitaal (ingang museum) situeerde. Dat

[13] Voor de argumentatie over de Karolingische vroonhoeve, het Zelhof en de St.-Martinuskerk, zie: Callebaut (D.) 1983a, p. 230-234.
[14] De Groote (K). & Moens (J.) 1999b, p. 57.
[15] De Groote (K). & Moens (J.) 1999a, p. 54.

wil ook zeggen dat de hospitaalkapel niet ingeplant is op de plaats van zijn dominiale voorganger.

Enkele vondsten ter hoogte van de parkeerruimte achter het stadsarchief vormen wel indicaties dat de zone rondom het Zelhof tijdens de Vroege Middeleeuwen niet onberoerd gelaten was. Het betreft een gouden munt uit de 6de eeuw en enkele Merovingische scherven, jammer genoeg buiten context [16]. De munt is een imitatie van een solidus van Justinianus I, geslagen in Ravenna door de tweede Ostrogotische koning, Athalaric (526-534). Uit de Karolingische periode (8ste-9de eeuw) dateren enkele kuilen met een weinig aardewerk.

Van prestedelijke nederzetting tot omwalde stad.

Door de val van Ename wordt het Land van Aalst omstreeks 1050 een deel van het Graafschap Vlaanderen en komt Aalst plots op het politieke toneel terecht [17]. Aalst wordt de voornaamste grensstad en het centrum van het nieuw veroverde gebied. Ook het ontstaan van de belangrijke handelsweg Brugge-Keulen, die doorheen Aalst voert, vormt een belangrijke stimulans in de ontwikkeling van de nederzetting. Door de politieke gebeurtenissen worden de heren van Aalst belangrijk en gaan zij als Pairs van Vlaanderen tot de topadel behoren. Zij hadden als opdracht de oostgrens van het graafschap te verdedigen. Hiervoor bouwden zij een burcht aan de overzijde van de Dender, recht tegenover het Zelhof.

Bij de historische gebeurtenissen na de moord op Vlaamse graaf Karel de Goede in de Sint-Donaaskerk te Brugge in 1127, waarover we goed ingelicht zijn door de kroniek van Galbert van Brugge, speelde Aalst een belangrijke rol. Tegen de grafelijke kandidaat van de Franse koning, Willem Clito, brak in 1128 een opstand uit, die vooral vanuit stedelijke basis gevoed werd, en waarbij een tegenkandidaat, Diederik van de Elzas, naar voor gebracht werd. Iwein van Aalst sloot zich bij de revolte aan. Na een zware nederlaag te Tielt trok Diederik zich terug in Aalst, waarop Willem Clito de plaats kwam belegeren. De kroniek van Galbert vermeldt dat Clito sneuvelde tijdens een gevecht bij het castrum Alst. Er wordt aangenomen dat met dit castrum de motte aan de Dender bedoeld is, gezien de toen reeds courante aanwezigheid van dergelijke versterkingen in

[16] De Groote (K.), De Buyser (F.), Huysman (N.) & Moens (J.), Een 6de-eeuwse solidus uit Aalst. In: Rogge (M.) & Beeckmans (L.) (eds.): Geld uit de grond. Tweeduizend jaar muntgeschiedenis in Zuid-Oost-Vlaanderen, Zottegem, 1994, p. 115.

[17] Voor al de gebruikte historische gegevens en hun interpretatie, zie: Callebaut (D.) 1983a.

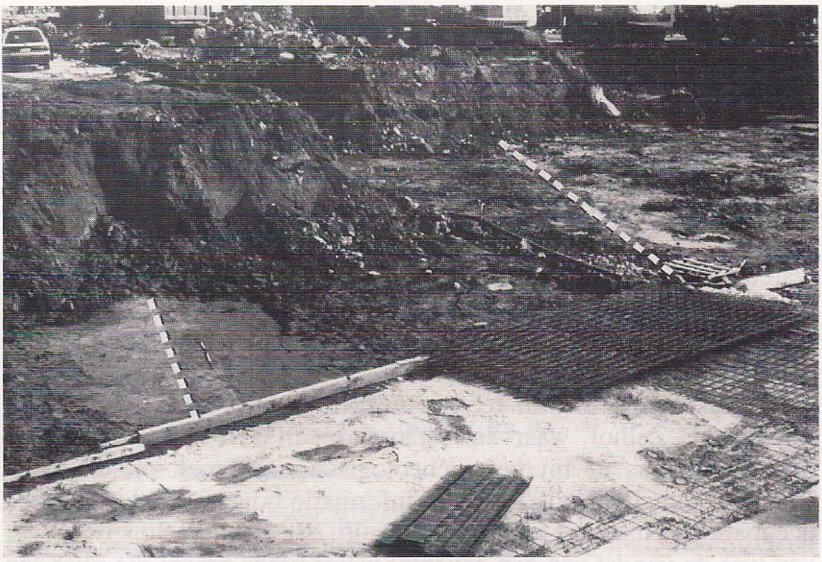

Fig. 4: Het tracé van de walgracht was duidelijk zichtbaar tijdens de graafwerken voor de Burchtparking in 1993 (copyright I.A.P.).

Vlaanderen [18]. De vraag is of de prestedelijke kern van Aalst dan reeds versterkt was. Gelet op de belangrijke positie die Aalst vanaf de tweede helft van de 11de eeuw innam, is het meer dan plausibel dat de omwalling er reeds lag toen Willem Clito in juni 1128 de belegering van Aalst inzette.

Het archeologisch onderzoek op de Burchtparking en in het St.-Jozefscollege hebben belangrijke gegevens opgeleverd over het tracé, de omvang en de datering van de eerste stadsomwalling [19]. De walgracht was tussen de 15 en 18 meter breed en had een diepte van 3,5 tot 4,5 meter, naargelang de topografische situatie (**fig. 4**). Van de aarden wal is een restant aangetroffen op de binnenkoer van het St.-Jozefscollege, waar ze een breedte had van ong. 13 meter. Belangrijk was ook het feit dat onder dit wallichaam vier oudere perceelsgreppels zijn aangetroffen waarvan de vulling ceramiek bevatte uit het midden of de tweede helft van de 11de eeuw. Het tracé van deze lineaire grachten loopt gelijk met de laatmiddeleeuwse lange woonperce-

[18] In de onmiddelijke nabijheid van Aalst zijn er o.a. de mottes van Erpe (zeker nog 2de helft 11de eeuw) (De Groote (K.), Erpe, Archeologisch Inventaris Vlaanderen X, Gent, 1988), Moorsel en Denderleeuw (De Decker (S.), Vanuit de hoogte. Een vergelijkende studie van de inplanting van castrale mottes in de provincie Oost-Vlaanderen, VOBOV-Info, 49, 1999.).

[19] De Groote (K.) & Moens (J.), De oudste stadsversterking van Aalst (prov. Oost-Vlaanderen), Archeologie in Vlaanderen IV, 1994, Zellik, 1996, p. 99-102, p. 127-144. Boringen tijdens de heraanleg van de Kerkstraat in 1998 bevestigden de situering van het tracé aan de noordzijde: De Groote K. & Moens J.: Sporen van de oudste stadswal in de Kerkstraat te Aalst, Archaeologia Mediaevalis, 22, 1999, 53.

len die haaks op de Pontstraat gericht waren. We hebben hier dan ook te maken met perceelsgrachten, die op regelmatige tijdstippen heruitgegraven werden. Door het feit dat deze perceelsgrachten doorsneden werden door de versterkingsgracht en overdekt door het wallichaam, kan het aanleggen van de eerste stadsomwalling in de loop van de 2de helft van de 11de eeuw geplaatst worden. Deze gegevens wijzen ook op het feit dat reeds voor de aanleg van de versterkingsgracht de gronden langsheen de westzijde van de Pontstraat in lange kavels waren verdeeld en dat men begonnen was die te bewonen.

De ontwikkelingen op de Oude Vismarkt

Naast de hierboven reeds vermelde vondst van de walgracht rondom het Zelhof, waarvan restanten tot in de 14de eeuw hebben opengelegen, is er bij het archeologisch onderzoek op de Oude Vismarkt van 1998 ook heel wat informatie bovengekomen over de occupatiegeschiedenis van het plein zelf [20]. Een totaal nieuw gegeven was de vondst van een zevental meter brede gracht die over een afstand van ongeveer 25 meter te volgen was. De aanleg van deze tweede gracht, op twintig meter afstand parallel met de Burchtstraat en aansluitend op de gracht rondom het Zelhof, gaat waarschijnlijk samen met de eerste terreinophoging in de 12de eeuw. De betekenis van deze uitgraving is onduidelijk. Mogelijk diende ze de open ruimte tussen gracht en Dender te draineren en te beschermen tegen aflopend water van de steile helling naar de Pontstraat. Aan de voet van die helling werden heel wat 'trampling'sporen (in modder of water weggezakte voetsporen) aangetroffen. Aan de hand van een laag takken en stukken constructiehout werd het oppervlak beloopbaar gemaakt. De gracht heeft een zeer complexe geschiedenis van opvullingen en heruitdiepingen. In haar jongste hoofdfase doorsnijdt ze een tweede ophogingslaag uit de 13de eeuw, die over een groot deel van het lager gelegen terrein werd weergevonden. Ze is dan nog maximum een viertal meter breed en anderhalve meter diep. De talloze opvullingspakketten van deze gracht zijn opvallend humeus en bevatten een grote hoeveelheid vondsten met een zeer goede bewaring (ceramiek, bot, leer, hout, zaden en vruchten), daterend uit de 12de tot het midden van de 14de eeuw (**fig. 5**).

Naast deze twee grachtstructuren, die een grote impact gehad hebben op de middeleeuwse vormgeving van de Oude Vismarkt, konden nog enkele kleinere structuren onderzocht worden. Een greppel aan de voet van de Stoofstraat, haaks op de Dender, kan aan de hand van de ceramiek eind 12de-begin 13de eeuw gedateerd worden.

[20] De Groote (K). & Moens (J) 1999a, p. 54-55.

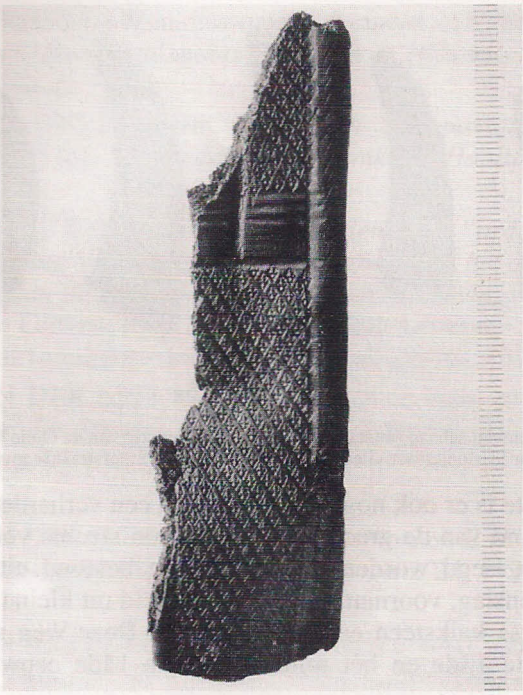

Fig. 5: Lederen mesheft, versierd met een patroon van Franse lelies (site Oude Vismarkt 1998) (copyright I.A.P.)

Het lijkt om een deel van een perceelsstructuur te gaan waarvan de andere zijde opgegraven is bij het onderzoek op het terrein van het nieuw stadsarchief in 1993. Het bevatte ook heel wat lederafval, wat wijst op de aanwezigheid in de directe nabijheid van leerbewerkers, zoals schoen- en riemmakers.

Enkele meters daar vandaan bevond zich een 13de-eeuwse leerlooierskuil. Ze was gedeeltelijk opgevuld met run (gemalen eikenschors gebruikt voor het looien) en een zeer kalkrijk pakket. Bij het onderzoek van 1993 werden eveneens enkele ronde kuilen aangetroffen die met het leerlooien in verband te brengen zijns. De tientallen hoornpitten van runderen en geiten, die verspreid in contexten van de 12de tot de 14de eeuw over het hele terrein zijn gevonden, vormen eveneens een verwijzing naar dit ambacht **(fig. 6)**. In de Middeleeuwen werd immers aan de leerlooiers ongelooide dierenhuiden geleverd waaraan de hoorns en een deel van het schedeldak nog vastzaten. Ze dienden waarschijnlijk als een soort van kwaliteits- en garantiemerk, en gaven de leerlooier een indruk over de ouderdom en de sekse van het geslachte dier [21].

[21] Hillewaert (B.) & Ervynck (A.), Leerlooierskuipen langs de Eekhoutstraat. In: Jaarboek 1989-90 Brugge Stedelijke Musea, Brugge, 1991, 113-118.

Fig. 6: Hoornpitten van schaap (uiterst rechts) en geit afkomstig van de Oude Vismarkt. Ze verwijzen naar leerlooiersactiviteiten aan de voet van de Stoofstraat (copyright I.A.P.).

Tenslotte is er ook nog een restant van een verharde weg aan de westelijke rand van de grachten. De weg kon slechts voor een klein gedeelte vrijgelegd worden. De verharding bestond uit een dunne laag van steenslag, voornamelijk samengesteld uit kleine fragmenten van Doornikse kalksteen en van zandsteen. Deze weg moet ergens tussen de late 13de en het midden van de 14de eeuw in gebruik geweest zijn.

In de loop van de tweede helft van de 14de eeuw onderging deze plaats grote veranderingen. De grachten waren grotendeels gedempt en een woonblok werd ingeplant. Alle laatmiddeleeuwse sporen zijn afgedekt door gele zand- en leempakketten, die de ondergrond vormen van een verhard marktplein. Vanaf dat niveau zijn er geen afvalpakketten meer aanwezig, op één algemene postmiddeleeuwse ophoging met baksteenpuin na.

De grootste verrassing van het onderzoek was de vondst van een woonblok in het midden van het plein, gesitueerd tussen het huidige stadsarchief en het Oud Hospitaal. De inplanting is ergens te situeren in de tweede helft van de 14de eeuw en kan gevolgd worden tot op het einde van de 15de of het begin van de 16de eeuw, waarna de rooilijn terug achteruit geschoven wordt tot op de huidige situering ter hoogte van het stadsarchief. De buitenmuur van het woonblok bevond zich op het tracé van de vroegere walgracht. Naast deze muur was een tweetal meter brede greppel met oeverbeschoeiing aangelegd. Dit was het laatste restant van de walgracht. Ergens in de loop van de 15de eeuw werd ze volledig gedicht.

Het huizenblok zelf onderging in die 100 tot 150 jaar heel wat veranderingen, waarbij de ruimte-indeling sterk evolueerde. In totaal konden een twaalftal loopniveaus en vijf opeenvolgende haarden onderzocht worden. Opvallend in de tweede bouwfase was de aan-

wezigheid van twee hoefijzervormige ovens in het gebouw. De stookplaats bevond zich in een ander vertrek. Er werd geen enkele aanwijzing voor artisanale activiteiten zoals metaalbewerking of pottenbakkerij aangetroffen. In een derde fase werden de ovens verbouwd en verscheen er een muurhaard in de vroegere stookplaats. De haard werd minstens vijf maal herbouwd en was betegeld. De rest van de kamer had een lemen vloer.

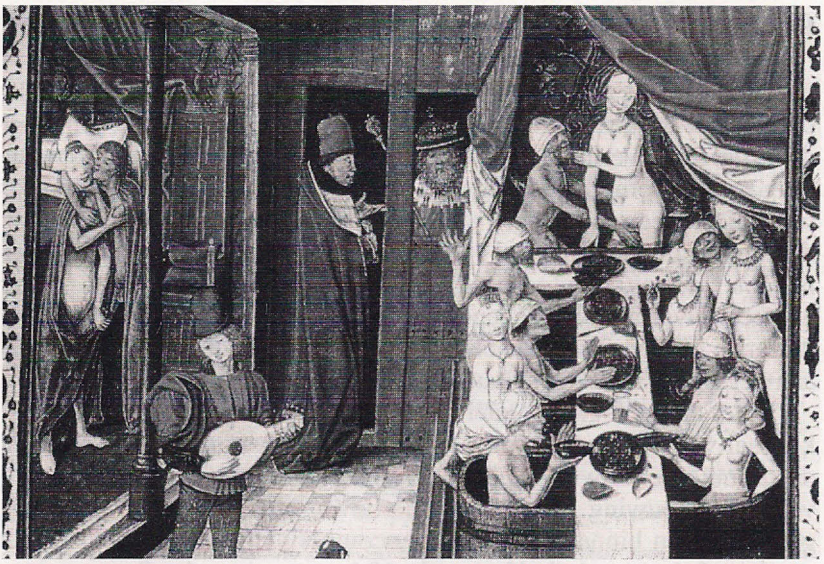

Fig. 7: Het liederlijk leven in een middeleeuwse badstoof (Valerius Maximus. Facta et dicta memorabilia, Philippe de Mazerolles, ca. 1470).

In de hoek van dat vertrek werd in een kuiltje een babyskelet gevonden. Het gaat om een pasgeboren kind dat onder de vloer begraven lag. Een tweede babygrafje, samengaand met een iets jonger vloerniveau, was grotendeels verstoord door een latere vergraving.

Voor de interpretatie van dit gebouw met ovens bieden de archieven een uitkomst. Heel interessant is een passage uit een rekening van 1483 waarin sprake is van: "..an de nieubrugghe (...) tot der zeppe jeghen de nederstove..." [22]. De Oude Vismarkt ligt in het verlengde van de Stoofstraat, waar in de Middeleeuwen de openbare badplaatsen gesitueerd waren. Met de 'nederste stoof' wordt de laatste in de straat bedoeld, de 'nieubrugghe' verwijst naar de nieuwe brug over de Dender die in de 14de eeuw is aangelegd en die op maximum 15 meter van het opgegraven gebouw ligt, en de 'zeppe' is

[22] Haers van der Meulen (A.), Toponymie van Aalst tot het einde der 15de eeuw (onuitgegeven licentiaatsverhandeling K.U.L.), Aalst, 1961, p. 147.

een greppel of smalle sloot en verwijst naar het restant van de walgracht die zich daar toen nog bevond. Als we hier inderdaad met een 'stoof' of openbaar badhuis te doen hebben, is de aanwezigheid van de ovens, om grote hoeveelheden water op te warmen, meteen verklaard (**fig. 7**). De twee babygraven kunnen dan in verband gebracht worden met het prostitutiemilieu dat in deze openbare badhuizen floreerde.

Het Zelhof wordt het Onze-Lieve-Vrouwhospitaal

De kleinschalige opgraving op het Sint-Martensplein in februari 2000 bewijst het bestaan van een toegangsweg, die in de tweede helft van de 12de eeuw verhard was met natuursteen, en die aansloot op een brug naar het omgrachte Zelhof. Het feit dat de toegangsweg in deze periode nog een bijzondere aandacht krijgt toont aan dat het Zelhof dan nog een belangrijke rol speelt als (bestuurlijk?) centrum. Zijn rol is echter definitief uitgespeeld op het moment dat de Grote Markt gecreëerd wordt en het schepenhuis gebouwd. Het Zelhof geraakt in de eerste helft van de 13de eeuw in verval, en wordt tenslotte in 1242 aan het O.-L.-Vrouwhospitaal geschonken.

Het archeologisch onderzoek van 1999 in de 17de-eeuwse ziekenzaal van het Oud-Hospitaal leverden heel wat informatie op over de ruimtelijke ontwikkeling van deze zone en over de geschiedenis van de bebouwing [23]. Zoals hierboven reeds vermeld werd het gehele terrein binnen het gebouwencomplex van het Oud-Hospitaal pas vanaf de tweede helft van de 12de eeuw in gebruik genomen, waarbij grote hoeveelheden aarde werden aangevoerd om een deel van de winterbedding van de Dender op te vullen. De graven van Vlaanderen schonken in 1242 de gronden van het vroegere Zelhof aan het Onze-Lieve-Vrouwhospitaal, dat blijkens de archeologische gegevens kort daarna met een nieuwbouw startte. Het gaat om een langwerpige zaal van ong. 22 m lang en 5,5 m breed, waarvan de fundering bestond uit kalkzandsteen (**fig. 8**). De zijde aan de Dender, dat in het water stond, was mooi afgewerkt aan de hand van zorgvuldig gekapte en gestapelde blokken kalkzandsteen. De breedte van de fundering (45 cm) toont aan dat deze oudste ziekenzaal nooit volledig in natuursteen was opgetrokken. De vulling van een reeks 14de-eeuwse kuilen binnen het gebouw en een bijhorende puinlaag erbuiten bestond uit de resten van een afgebrand gebouw - honderden dakpanfragmenten en brokken verbrande leem - die duidelijk afkomstig waren van een vakwerkbouw. Deze gegevens tonen aan dat het oor-

[23] Dit zijn nog ongubliceerde gegevens.

Fig. 8: Het Oud-Hospitaal tijdens de opgravingen in 1999. De stippellijn markeert de fundering van de 13de-eeuwse ziekenzaal (copyright I.A.P.).

spronkelijke hospitaal bovengronds in vakwerk was opgetrokken. Na de brand in het midden van de 14de eeuw werd de ziekenzaal heropgetrokken in baksteen, met hergebruik van de natuurstenen fundering. Dit ging samen met een uitbreiding in oostelijke richting, waarbij opnieuw een deel van Dender werd opgevuld, tot op de huidige rooilijn aan de Burchtstraat.

Blijkens de cartografische bronnen is de eerste hospitaalzaal verdwenen in de tweede helft van de 16de eeuw, 50 tot 75 jaar voor de bouw van de nu nog bestaande hospitaalvleugel naast de kapel. Vanaf het oudste stadszicht van Van Deventer, die zijn plannen maakte tussen 1540 en 1575, en zijn opvolgers Hoogenbergh, Braun en Guicciardini (tussen 1576 en 1588) tot De Dijn in 1629, is er naast de O.-L.-Vrouwkapel geen ziekenzaal afgebeeld. Pas op het stadsplan van Sanderus uit 1644 is het nieuwe gebouw te zien. Deze 'verdwijning' houdt mogelijk verband met de godsdiensttroebelen van de 16de eeuw, waarbij heel wat religieuze gebouwen in Vlaanderen werden vernield en afgebroken.

Aalst barst uit zijn voegen.

In de 12de en de 13de eeuw bleef Aalst zich sterk ontwikkelen, wat aanvankelijk mogelijk resulteerde in een uitbreiding van de eerste stadsomwalling in de loop van de 12de eeuw in zuidoostelijke richting, waardoor het grootste deel van de Pontstraat met zijn handelshuizen en de aanlegkaden langsheen de Dender beschermd waren, en waarschijnlijk ook in noordoostelijke richting, waarbij de doorgestoken Dendermeander, waar zich later de haven bevond, in de versterking werd opgenomen [24]. Op het einde van de 12de eeuw barstte Aalst echter uit zijn voegen en werd besloten een nieuwe en veel grotere, op latere expansie berekende stadsversterking op te richten, met in het hart de aanleg van een nieuw marktplein en de bouw van een schepenhuis. De oprichting van dit vooraanstaand gebouw wordt in het eerste kwart van de 13de eeuw geplaatst [25], wat er op wijst dat Aalst in die periode reeds haar grote stadsomwalling op de linkeroever van de Dender had aangelegd. Deze versterking zou het stadsbeeld tot in de 19de eeuw blijven bepalen.

[24] Callebaut (D.) 1983a, p. 235-238.
[25] Courteaux (F.), Bij de restauratie van het Aalsterse "Schepenhuis". Zijn plaats in de evolutie van de Vlaamse monumentenbouw, Het Land van Aalst XXXIV, 235, 1982, 242-244.

Enkele onderzoeken uit de jaren '90 hebben interessante gegevens opgeleverd over het laatmiddeleeuwse Aalst dat zich buiten de eerste stadswal ontwikkelde. Het onderzoek in de rechtervleugel van het stadhuis leverde aan de hand van enkele kuilen en een beerput op het einde van een perceel dat uitgaf op de Grote Markt een bewijs van bewoning in de tweede helft van de 12de of het begin van de 13de eeuw [26].

De occupatiegeschiedenis langsheen de Kattestraat gaat met zekerheid terug tot de eerste helft van de 13de eeuw, zoals de opgravingen in en rond de H.-Geestkapel hebben aangetoond [27]. Het oudste aangetroffen archeologische niveau was een restant van een middeleeuwse ploeglaag, die aan de hand van de summiere vondsten nog in de Volle Middeleeuwen kan geplaatst worden. In deze periode lag Aalst nog besloten binnen zijn eerste omwalling. De terreinen aan de Kattestraat, toen buiten deze stadswal gelegen, waren op dat ogenblik landbouwgronden. Aan de hand van enkele jongere sporen kan een summier beeld verkregen worden van de evolutie binnen deze zone. Het landbouwniveau werd doorsneden door een grote kuil, waarvan de oudste vulling materiaal uit de eerste helft van de 13de eeuw bevat. Hoogstwaarschijnlijk gaat het om zand- en leemwinningskuilen, die in verband gebracht kunnen worden met de uitdeinende bewoning na de stadsuitbreiding. Dergelijke kuilen werden ook reeds aangetroffen in het Lyceum langs de Hoogstraat en op een terrein tussen de Hopmarkt en de Lange Zoutstraat [28].

In de jongere vullingen van deze kuil werden twee veldovens teruggevonden. Een kuiltje met brons- en koperafval wijst op bronsgietactiviteiten, wat ook reeds was vastgesteld bij het onderzoek in de kapel. Bij de incorporatie van dit agrarisch gebied binnen de muren werd blijkbaar gebruik gemaakt van deze nog onbewoonde zone voor het inplanten van brandgevoelige activiteiten.

Vanaf het einde van de 13de of het begin van de 14de eeuw lijken de terreinen aan de Kattestraat een echte woonfunctie te krijgen. Aanvankelijk werden hier waarschijnlijk uitsluitend houten huizen gebouwd. Aanwijzingen hiervoor zijn de verschillende stortlagen en kuilen met grote hoeveelheden verbrande leembrokken met vlecht-

[26] De Groote (K.) & Moens (J.), Structuren uit de 12de tot de 17de eeuw onder het stadhuis te Aalst, Archaeologia Mediaevalis, 23, Tervuren, 2000, p. 59-60.

[27] Pieters (M.), Cooremans (B.), Ervynck (A.) & Van Neer (W.) 1994: Van akkerland tot Heilige Geestkapel. Een kijk op de evolutie van de bewoningsgeschiedenis in de Kattestraat te Aalst, Archeologie in Vlaanderen, III, 1993, Zellik, 1994, 299-329. De Groote (K.) & Moens (J.), Laat- en post-middeleeuwse bewoningssporen aan de Kattestraat te Aalst (O.-Vl.), Archaeologia Mediaevalis, 20, Tervuren, 1997, 64-65.

[28] De Groote (K.) & Moens (J.) & Cooremans (B.), Middeleeuwse sporen op de Grote Markt en het fabrieksterrein 't Haantje te Aalst (Oost-Vlaanderen). Een kleine bijdrage tot de ontwikkelingsgeschiedenis van de stad, Archeologie in Vlaanderen V, 1995-1996, Zellik, 1999, p. 127.

Fig. 9: Het archeologisch onderzoek van 1995 in de Kattestraat: zicht op een 16de-eeuws binnenkoertje in kasseien (copyright I.A.P.).

werkindrukken. In twee kuilen bleken de leembrokken een bepleisterde of gekalkte vlakke zijde te vertonen. Uit latere periodes werden verscheidene funderingsresten aangesneden die in verband te brengen zijn met de bakstenen huizen die aan de Kattestraat gelegen waren. Ook kon een gedeelte van een 16de-eeuws binnenkoertje in kasseien met een waterput vrijgelegd worden (**fig. 9**). Van het meisjesweeshuis 'de Magelein', in 1718 opgericht op de plaats van de herberg 'Het Caetsspel', werden twee funderingsblokken aangetroffen.

Aan de hand van de vrijgelegde laat- en postmiddeleeuwse muurrestanten is het mogelijk de oorspronkelijke middeleeuwse percelering aan de Kattestraat te reconstrueren. Hieruit blijkt dat de oorspronkelijke Heilige Geestkapel van 1368 die originele percelerings-oriëntatie volgde. Pas met de vergroting in 1470 krijgt de bidplaats een afwijkende oriëntatie. Ook de overige percelen tussen de kapel en het schepenhuis gaan nog steeds terug op de laat-middeleeuwse perceelsindeling.

Waarnemingen tijdens graafwerken op de Grote Markt en in 't Haantje tonen aan dat de bewoning in de nieuwe stadsgebieden die ontstaan zijn na de uitbouw van de laatmiddeleeuwse omwalling traag uitdeinde [29]. De talrijke plantenresten die in de middeleeuwse sporen aangetroffen werden schetsen een beeld van een gevarieerd open landschap dat zeker gedurende de eerste eeuw van zijn aanwezigheid binnen de stadsmuren nog niet te veel aangetast was. Het is een beeld dat bevestigd wordt door andere planten- en pollenanalyses uit 13de- en 14de-eeuwse stadscontexten.

Besluit

Door de grote bouwactiviteit en de vele renovatieprojecten in de oude binnenstad is er de laatste jaren heel wat archeologische activiteit geweest, die ervoor gezorgd heeft dat onze kennis van de middeleeuwse stad met reuzensprongen vooruit gegaan is. Er is een beeld verkregen van de topografische structuur van de stad, van zijn ruimtelijke ontwikkeling en zijn organisatie. We hebben reeds een glimp kunnen opvangen van wat er aan voorafging. Toch dit laatste toont ook het grote kennishiaat aan. We weten totnogtoe bijna niets over de Karolingische en de 10de-11de-eeuwse bewoning, terwijl het Merovingische, Romeinse en prehistorische Aalst een grote onbekende blijft. Ook de laatmiddeleeuwse behuizing en de ambachtelijke activiteiten in de stad zijn nog zeer slecht gekend.

De oude kern is klein, en het bewaarde bodemarchief beperkt. In de toekomst moet dus zeer zorgvuldig met dit archief omgesprongen

[29] De Groote (K.) & Moens (J.) & Cooremans (B.) 1999, p. 111-130.

worden. Het bevat de laatste informatie over periodes waar we nauwelijks over ingelicht zijn.

Want de keerzijde van de grote bouwactiviteit van de laatste jaren is dat er ook al heel wat van het bodemarchief is vernield zonder voorafgaand archeologisch onderzoek (**fig. 10**). Ik denk hier bijvoorbeeld aan de aanleg van de Burchtparking of aan het FICO-project tussen Grote Markt en Hopmarkt, waarbij de gedane waarnemingen duidelijk maakten wat de omvang van de schade aan het archeologisch patrimonium wel was, en welke unieke informatie daar is verloren gegaan.

Fig. 10: Bij de rioleringswerken in de Molenstraat en op de Grote Markt werd geen archeologisch onderzoek voorzien (copyright I.A.P.).

Het is duidelijk dat het niet enkel de archeologen zijn die hier een grote verantwoordelijkheid dragen, maar ook de lokale overheden, de bouwpromotoren en het publiek. Ik denk dat deze publicatie voldoende het belang aantoont van een gedegen ontsluiting van ons bedreigd archeologisch patrimonium, en hoop dat er in de toekomst zowel vanuit de stedelijke overheid als vanuit de privé meer initiatieven komen die leiden tot een goed archeologische beleid in Aalst.

Koen De Groote
p./a. I.A.P.- buitendienst Oost-Vlaanderen
Abdijstraat 13-15
9700 Oudenaarde-Ename

GESCHIEDKUNDIGE
VERENIGING
HET LAND VAN AALST

LOSSE NUMMERS - OUDE JAARGANGEN - PUBLICATIES

Een nummer vanaf jaargang 1991 : 200 fr - 4.88 €
Een enkel nummer vóór 1991 : 150 fr - 3.66 €
Een dubbel nummer vóór 1991 : 250 fr - 6.10 €
Een volledige jaargang: 600 fr - 14.63 €

Niet alle jaargangen en nummers zijn nog in voorraad.

H. VAN ISTERDAEL, e.a., Bibliografie van de Gemeenten van het Land van Aalst (1950-1983), 2 banden - 915 blz. : 1 200 fr - 29.27 €

G. VANDE WINKEL, W. VERNAEVE, Systematisch register op de jaargangen 1 - 50 van het geschiedkundig tijdschrift Het Land van Aalst 1949 -1998, Aalst, 1999 - 158 blz. : 250 fr - 6.10 €

Kaarten van het voormalige "Land van Aalst" - kleurendruk:
- Horenhault (1596), 1988 : 1 000 fr - 24.39 €
- Sanderus, 1998 : 200 fr - 4.88 €

4 Reproducties - kleurendruk - 1998
- Waterkasteel - Moorsel
- Kasteel - Zandbergen
- Abdij Ten Roosen - Aalst
- Miniemenklooster - Geraardsbergen

per stuk: 200 fr - 4.88 €
volledige reeks in mapje: 500 fr - 12.20 €

De prijzen zijn te verhogen met de portokosten. Vooraleer te bestellen, neem eerst contact op: tel. 053 70 21 79.

De verzending gebeurt na storting van het verschuldigde bedrag op rekeningnummer 422-4072681-04 van Het Land van Aalst, Oude jaargangen, Tulpstraat 1, 9308 Aalst-Hofstade.

DE RIEMAECKER printing
B V B A

50
1947
1997

Nukerkeplein 9 • B-9681 Nukerke
Tel. (055) 21 14 04 • Fax (055) 21 20 00 • ISDN (055) 20 65 99
e-mail: info@deriemaecker.be • website: http://www.deriemaecker.be

Op de kaft is de penning van "Het Land van Aalst" (1617) weergegeven. Op de voorzijde staat het wapenschild van de twee steden Aalst en Geraardsbergen, op de achterzijde dat van de vijf baronieën Rode, Gavere, Zottegem, Boelare en Schorisse.

Inhoud

JAARGANG LII - 2000 - NUMMER 3

G. VANDE WINKEL en W. VERNAEVE
Bibliografie Het Land van Aalst 1999 165-233

K. DE GROOTE
Van prestedelijke nederzetting
tot omwalde stad (Aalst) 234-252

2000